

การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของตนอยู่ร่วมในสถานการณ์

นางสาว ปราวรณา กระแสสินธุ์

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-1467-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EMOTIONAL EXPRESSION OF SCHOOL – AGE CHILDREN AT THE PRESENCE OF
THEIR SOCIAL SIGNIFICANT PERSONS.

Miss Pratthana Krasaesindhu

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Developmental Psychology

Faculty of Psychology
Chulalongkorn University
Academic Year 2001
ISBN 974-03-1467-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเมื่อมีบุคคลสำคัญ
ทางสังคมของตนอยู่ร่วมในสถานการณ์

โดย

นางสาว ปราวรณา กระแสสินธุ์

สาขาวิชา

จิตวิทยาพัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ศีราวงศ์ ทับสายทอง

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะจิตวิทยา

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ศีราวงศ์ ทับสายทอง)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชาติ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปรารภ กระทบกระเสี้ยน : การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของตนอยู่ร่วมในสถานการณ์. (EMOTIONAL EXPRESSION OF SCHOOL – AGE CHILDREN AT THE PRESENCE OF THEIR SOCIAL SIGNIFICANT PERSONS.)

อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ศีราวงศ์ ทัพสายทอง ,168 หน้า. ISBN 974-03-1467-8.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน เหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ และวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 7 ปี จำนวน 200 คน (เด็กชาย 100 คน เด็กหญิง 100 คน) ในเขตกรุงเทพมหานคร เริ่มแรกแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มตามเงื่อนไขบุคคลสำคัญทางสังคม ได้แก่ บิดา มารดา ครู และเพื่อน จากนั้นเล้าสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจหรืออารมณ์โกรธให้กลุ่มตัวอย่างฟัง แล้วถามคำถามเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็ก เหตุผลที่เด็กใช้ในการตัดสินใจ และวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กวัยเรียนทั้งชายและหญิงมีการแสดงออกทางอารมณ์น้อยกว่าไม่แสดงออกทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ทั้งในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธ และไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการแสดงออกทางอารมณ์ในทุกสถานการณ์ โดยในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจเด็กวัยเรียนแสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ส่วนในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เด็กวัยเรียนแสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

2. ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนเลือกใช้เหตุผลการคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ และใช้เหตุผลประเภทนี้เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ส่วนเหตุผลที่ใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์นั้น เด็กวัยเรียนเลือกใช้เหตุผลการหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่นมากที่สุดในทุกสถานการณ์ และใช้เหตุผลประเภทนี้เมื่อมีเพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี บิดา มารดา และ ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) นอกจากนี้เด็กวัยเรียนยังเลือกใช้เหตุผลว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเมื่อมีครู อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมีเพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

สำหรับในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนเลือกใช้เหตุผล การคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่นมากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ และเหตุผลที่ใช้มากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ คือเพื่อหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมา

3. ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ เด็กวัยเรียนใช้วิธีการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ และใช้วิธีการนี้เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมีครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และเด็กวัยเรียนยังใช้วิธีการแสดงออกทางสีหน้าเมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ส่วนวิธีการที่ใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์นั้น การแสดงกิริยาเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นเป็นวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้มากที่สุดในทุกสถานการณ์ และใช้วิธีการนี้เมื่อมีครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี บิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนใช้วิธีการแสดงออกทางสีหน้า มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ทุกสถานการณ์ และใช้การแสดงกิริยาเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นมากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในทุกสถานการณ์

ภาควิชา จิตวิทยาพัฒนาการ

สาขาวิชา จิตวิทยาพัฒนาการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อผู้เขียน.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4178122038 MAJOR : DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

KEY WORD : EMOTIONAL EXPRESSION / SOCIAL SIGNIFICANT PERSONS / SCHOOL – AGE CHILDREN

PRATTHANA KRASAESINDHU : EMOTIONAL EXPRESSION OF SCHOOL – AGE CHILDREN AT THE PRESENCE OF THEIR SOCIAL SIGNIFICANT PERSONS.

THESIS ADVISOR:ASSOC.PROF.SIRANG TUBSAITONG,168 pp. ISBN 974-03-1467-8.

The purpose of this research was to study emotional expression of school – age children , reasons of their decision to express or not express emotion at the presence of their significant persons in a specific situation , and means of emotional expression or nonexpression. Subjects were 200 children aged 7 (100 boys and 100 girls) in the Bangkok Metropolis. The subjects were randomly tested in a conditions which their significant persons : father , mother , teacher , and peer were present. They were told stories which stimulated two types of emotion : sadness or anger. Subjects were then individually interviewed about their display of emotion , reasons of their decision , and means of emotional expression or nonexpression.

The results of the study are as follows :

1.Both boys and girls display emotional expression less than emotional nonexpression in both sad and angry situations at the significant level of 0.001. There is no sex difference in emotional expression of school-age children in both situations. In the sad situation, they display emotion at the presence of father and mother more than of teacher and peer at the significant level of 0.001. But in the angry situation, they display emotion at the presence of father and mother more than of teacher at the significant level of 0.001.

2.In the sad situation at the presence of significant persons , school – age children choose the reason in expecting to receive help or benefit from others most and they use it at the presence of father and mother more than of teacher and peer at the significant level of 0.001. However, the most popular reason for emotional nonexpression of school – age children is avoiding negative interpersonal interaction and they use this reason at the presence of peer more than of father , mother and teacher at the significant level of 0.001. Moreover, school-age children also choose the reason that the incident do not concern other persons at the presence of teacher more than of father , mother and peer at the significant level of 0.001.

In the angry situation at the presence of significant persons, school-age children choose the reason in expecting to receive help or benefit from others most for their emotional expression and the most popular reason for emotional nonexpression was avoiding negative consequences.

3. In the sad situation at the presence of significant persons, school – age children use affective behavior as most popular means and they use it at the presence of father and mother more than of teacher and peer at the significant level of 0.001. They use facial expression at the presence of father and mother more than of teacher at the significant level of 0.001. However, the most popular means for emotional nonexpression is passive manner and they use at the presence of teacher and peer more than of father and mother at the significant level of 0.001.

In the angry situation at the presence of significant persons, school-age children use facial expression as the most popular means for emotional expression , and passive manner for emotional nonexpression.

Program	Psychology	Student's signature.....
Field of study	Developmental Psychology	Advisor's signature.....
Academic year	2001	Co-a dvisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ศิริวงศ์ ทับสายทอง อาจารย์ผู้เปี่ยมด้วยความเมตตา ให้ข้อคิดและคำแนะนำที่มีประโยชน์แก่ผู้วิจัย ตลอดจนเสียสละเวลาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ และรองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เตียมสุภาษิต อาจารย์ผู้เมตตาสละเวลาในการเป็นประธานกรรมการและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังกรุณาให้คำชี้แนะ แก้ไข และตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ดียิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะจิตวิทยาทุกท่านที่ได้เมตตาให้ความรู้อบรมสั่งสอนผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุขีวะ อาจารย์ผู้ให้คำแนะนำให้ความรู้ และเป็นพี่ปรึกษาที่ดีสำหรับศิษย์ทุกคน

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ โรงเรียนนัฏฐวุฒินิเทศศาสตร์ โรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศาสตร์ โรงเรียนราชวินิต โรงเรียนวัดนางนองและโรงเรียนถนนอมบุตร ที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี อีกทั้งขอขอบคุณเด็กนักเรียนที่น่ารักทุกคนที่สละเวลาให้สัมภาษณ์ด้วยความตั้งใจ

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ทุนอุดหนุนการวิจัยบางส่วน ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ นิสิตสาขาจิตวิทยาพัฒนาการทุกคนที่คอยให้คำปรึกษาและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณศุภดา พึ่งศิริ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลบางส่วน ขอขอบคุณ คุณจิรนาถ จนาศักดิ์ คุณนิลวรรณ แซ่จิว คุณมัทนียา พงษ์สุวรรณ และคุณณัฐกฤต มีศิริ ที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา อีกทั้งยังช่วยแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น

ขอขอบคุณน้องอร น้องออย น้องบี และน้องเต้ ผู้คอยช่วยเหลือค้นหาข้อมูลในด้านต่างๆ และอำนวยความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ ครู อาจารย์ทุกท่านที่ผ่านมาในชีวิต ที่ท่านได้ให้ความรู้ อบรมสั่งสอนและให้โอกาสผู้วิจัย จนผู้วิจัยมีวันนี้

และท้ายสุดนี้ขอระลึกถึงพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ลุงหลง อาบิว และน้าหน่วย ที่คอยให้คำแนะนำ ให้โอกาส ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

นางสาว ปรรารถนา กระแสสินธุ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	29
ขอบเขตของการวิจัย.....	29
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	31
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	31
บทที่ 2 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	32
กลุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
บทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
บทที่ 4 อภิปรายผลการวิจัย.....	104
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	118

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

รายการอ้างอิง.....	124
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	132
ภาคผนวก ข.....	133
ภาคผนวก ค.....	140
ภาคผนวก ง.....	143
ภาคผนวก จ.....	146
ภาคผนวก ฉ.....	148
ภาคผนวก ช.....	152
ประวัติผู้เขียน.....	168

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในแต่ละเงื่อนไข.....37
2.2	แสดงจำนวนครั้งที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 200 คน ตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์.....39
2.3	แสดงจำนวนครั้งที่กลุ่มตัวอย่างในแต่ละเงื่อนไขตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์.....39
3.1	แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง..... 42
3.2	แสดงผลการตัดสินใจที่จะแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนแบ่งตามชนิดของอารมณ์.....43
3.3	แสดงผลการตัดสินใจที่จะแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนแบ่งตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง.....43
3.4	แสดงผลการตัดสินใจที่จะแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ โดยมีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....45
3.5	แสดงค่า Chi-square (df = 1) ที่ได้จากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....47
3.6	แสดงผลการตัดสินใจที่จะแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ โดยมีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....48
3.7	แสดงค่า Chi-square (df = 1) ที่ได้จากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....50
3.8	แสดงผลของเด็กรวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ.....54

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.9	แสดงเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ.....55
3.10	แสดงเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ.....57
3.11	แสดงเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ.....58
3.12	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคล สำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....60
3.13	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคล สำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....65
3.14	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคล สำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....70
3.15	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคล สำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....74
3.16	แสดงวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ.....80
3.17	แสดงวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ.....81
3.18	แสดงวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ.....82
3.19	แสดงวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ.....84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.20	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์ ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคล สำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....86
3.21	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคล สำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....91
3.22	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์ ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคล สำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....96
3.23	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคล สำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์.....100

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาทางอารมณ์เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดขึ้นในเด็ก เด็กส่วนหนึ่งอาจจะบอกเล่าปัญหาทำให้ผู้ใหญ่สามารถแก้ปัญหานั้นได้ตรงจุด เด็กอีกส่วนหนึ่งเลือกใช้วิธีการเงียบซึ่งอาจทำให้ปัญหามีความซับซ้อนมากขึ้นได้ในอนาคต นอกจากนี้แล้วเด็กยังเลือกแสดงออกต่างกันต่อบุคคลสำคัญในชีวิตของเด็กในสภาวะอารมณ์ที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง หากได้มีการศึกษาในเรื่องนี้อย่างจริงจังแล้วย่อมทำให้เกิดความเข้าใจอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาทางอารมณ์ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การที่ต้องมีการศึกษาเรื่องอารมณ์เนื่องจากอารมณ์เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตและอารมณ์เป็นสิ่งที่ทำให้นักแสดงพฤติกรรมต่างๆออกมา พฤติกรรมบางอย่างเป็นที่พึงพอใจของสังคมและบางอย่างก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงอารมณ์นั้นจะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของแต่ละบุคคล (ถวิล ธาราโภชน และ ศรัณย์ ดำริสุข , 2543) บุคคลย่อมมีความรู้สึกโกรธ กลัว ดีใจ หรือเสียใจ เมื่อพบกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยอารมณ์จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบต่างๆ และการแสดงออกของบุคคลจะแตกต่างกันไปตามแต่ละสถานการณ์ (อารี เพชรผุด , 2541)

อารมณ์แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ อารมณ์ทางบวก เช่น อารมณ์สนุก อารมณ์สุข อารมณ์รัก และอารมณ์ทางลบ เช่น อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว อารมณ์เสียใจ เป็นต้น (ศรีเรือน แก้วกังวาล ,2543) เด็กควรรับรู้อารมณ์ของตนเองในขณะที่เกิดอารมณ์และมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม หากเด็กมีการแสดงอารมณ์ทางลบออกมาได้อย่างเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคมเด็กจะสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในทางตรงกันข้ามหากเด็กแสดงอารมณ์ทางลบออกมาอย่างไม่เหมาะสมหรือไม่แสดงออกถึงอารมณ์ทางลบที่แท้จริงของตนเอง เด็กจะเกิดการเก็บกดทางอารมณ์ และหากเด็กเก็บกดทางอารมณ์มากเกินไปอาจทำให้เกิดปัญหาด้านจิตใจและเป็นปัญหาพฤติกรรมตามมาได้ (ศรีธรรม ฐานะภูมิ ,2535)

อารมณ์ทางลบที่เด็กแสดงออกนั้นมีหลายชนิด เช่น อารมณ์เสียใจ อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว หรืออารมณ์เจ็บปวดทางกาย ซึ่งอารมณ์เหล่านี้เป็นรูปแบบของความเครียดที่เด็กจะต้องพบเป็นประจำในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว (Zeman & Shipman, 1996) Reichenbach & Masters (1983 Cited in Fuchs & Thelen , 1988) อธิบายอารมณ์ในทางลบ เช่น อารมณ์โกรธ และอารมณ์เสียใจไว้ว่าเป็น

ตัวแทนของประสบการณ์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากสังคมมากกว่าอารมณ์อื่นๆ ลักษณะของการแสดงออกของอารมณ์ทางลบเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการปรับตัวของเด็ก เนื่องจากรูปแบบของการแสดงออกถูกควบคุมโดยสังคม เด็กจะต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงออกเพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสังคมของตน โดยอาศัยกระบวนการสังคมประกิตช่วยเตรียมการเรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงออกที่เหมาะสมต่อการแสดงออกของอารมณ์ทางลบของเด็ก (Zeman & Garber , 1996)

อารมณ์เสียใจเป็นอารมณ์ทางด้านลบชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเหตุการณ์ที่บุคคลไม่สามารถควบคุมได้ (Levine , 1995) เช่น เด็กเสียใจที่พ่อกำลังเล่นหาย หรือเสียใจที่ไม่ได้ไปเที่ยวกับเพื่อน ซึ่งการแสดงความเสียใจของเด็กนั้นมีผลต่อการปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับกลุ่มเพื่อนเช่นกัน จากการศึกษาของ Glasberg & Aboud (1982 Cited in Zeman & Shipman , 1997) พบว่าเด็กประถมศึกษาที่แสดงออกถึงความเสียใจจะถูกละเลยในแง่ลบจากกลุ่มเพื่อน

อารมณ์โกรธก็เป็นอารมณ์ทางด้านลบอีกชนิดหนึ่ง อารมณ์โกรธมักจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลถูกขัดขวางไม่ให้ไปถึงสิ่งที่ตนเองปรารถนา เมื่อเกิดอารมณ์โกรธบุคคลอาจมีการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น การต่อสู้ การทำลาย หรือการกล่าวคำหยาบคาย (อารี เพชรผุด , 2541) ซึ่ง สุรางค์ โค้วตระกูล (2544) ได้อธิบายการแสดงออกของเด็กวัยเรียนเวลาที่มีอารมณ์โกรธว่า อาจจะมีการต่อสู้กันทางร่างกาย หรือด้วยวาจาโดยการล้อเลียนหรือการตั้งสมญา พุดจาถากถาง ชู หรือบางครั้งอาจจะไม่พูดกับคนที่มีเรื่องโกรธเคืองกัน แต่ในขณะเดียวกันเด็กในวัยนี้ก็ทราบดีว่าการแสดงออกทางอารมณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอารมณ์ในทางลบนั้นสังคมจะไม่ยอมรับ เพื่อนๆจะถือว่าการระเบิดอารมณ์ออกมานั้นเป็นการกระทำของเด็กเล็กๆ ทำให้เด็กวัยนี้เรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ (จรรยา ทองถาวร , 2530) จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า เด็กที่ได้รับการตอบสนองในทางลบเมื่อตนเองแสดงอารมณ์ในทางลบออกไปเรียนรู้ที่จะปิดบังอารมณ์ของตนเอง เนื่องจากเด็กจะเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผลที่ตนเองได้รับ (Eisenberg & Fabes , 1992 Cited in Saarni , 2000) ดังนั้นเด็กจึงเรียนรู้ว่าตนเองจะได้รับการตอบสนองในทางบวกน้อยถ้าแสดงอารมณ์ในทางลบที่แท้จริงออกไป ทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเอง (Fuchs & Thelen , 1988)

ด้วยเหตุที่ว่ากระบวนการสังคมประกิต (socialization) เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาการกำหนดการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็ก ผลจากการหล่อหลอมของกระบวนการสังคมประกิตทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะปรับวิธีที่จะแสดงออกทางอารมณ์ของตนเอง (Zeman & Penza , 1997) กระบวนการสังคมประกิตเป็นกระบวนการที่สมาชิกในสังคมเรียนรู้หลักหรือแนวทางของพฤติกรรมของบุคคลตามที่สังคมได้คาดหวังไว้ ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนในกระบวนการนี้ (socialization agents) ได้แก่ ครอบครัว หมายถึง สมาชิกภายในครอบครัว ตั้งแต่บิดามารดา ไปจนถึงญาติผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิด โรงเรียน หมายถึง ครูและเพื่อนร่วมวัยเดียวกันกับเด็ก

สถานบันทางสังคม เช่น วัด สมาคม และองค์กรต่างๆ และ สื่อมวลชน ได้แก่ สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น (สุรางค์ ไคว์ตระกูล , 2544)

ครอบครัวเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญอันหนึ่งของกระบวนการสังคมประกิตที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ เนื่องจากครอบครัวจะปลูกฝังให้เด็กเรียนรู้ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการแสดงออกทางอารมณ์กับผู้อื่น (Zeman & Shipman , 1996) และเมื่อเด็กได้เริ่มเข้าสู่กลุ่มเพื่อน เพื่อนจะช่วยให้เด็กมีโอกาสในการปรับปรุงการแสดงออกทางอารมณ์ให้อยู่ในรูปแบบที่สังคมยอมรับมากขึ้น โดยเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนเด็กจะมีเพื่อนในวัยเดียวกันที่มาจากครอบครัวที่ต่างๆกัน ทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทในสังคมและเรียนรู้ถึงการปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนที่เล่นด้วยกัน (Mussen , Conger , Kagan & Huston , 1990) แต่ถึงแม้ว่าเด็กจะเริ่มเข้าโรงเรียนและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู แต่ความสัมพันธ์ของเด็กกับบิดามารดาก็ยังคงใกล้ชิดกัน โดยบิดามารดาจะเป็นทั้งตัวแทนและเป็นผู้ที่สะท้อนทัศนคติ ค่านิยม และจริยธรรมต่างๆสู่เด็ก (สุรางค์ ไคว์ตระกูล , 2544) จะเห็นได้ว่า บิดา มารดา ครู และเพื่อน จะเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กวัยเรียนและมีผลต่อการคิด การตัดสินใจของเด็ก หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กในทุกๆด้าน

การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กได้รับความสนใจในการศึกษาเนื่องจากความพยายามที่จะเข้าใจพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กรวมทั้งเข้าใจถึงพัฒนาการของความสามารถของเด็กในการกำหนดการแสดงออกทางอารมณ์ (Cole , 1986) ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับการแสดงออกของอารมณ์ทางลบ เช่น อารมณ์เสียใจ และอารมณ์โกรธ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์เนื่องจากอารมณ์เหล่านี้เป็นประสบการณ์ทางอารมณ์ที่พบได้ทั่วไปในเด็กวัยเรียนและเด็กวัยรุ่น ซึ่งหากเด็กสามารถจัดการให้มีการแสดงออกได้อย่างเหมาะสมแล้วจะช่วยให้เด็กสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Barrett & Campos , 1987 ; Saarni , 1993 Cited in Zeman & Shipman , 1997) นอกจากนี้ การศึกษาของ Sroufe & Rutter (1984 Cited in Zeman & Shipman , 1996) พบว่าการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่จะแสดงอารมณ์เสียใจ อารมณ์โกรธ และอารมณ์เจ็บปวดที่เกิดจากความเจ็บปวดทางร่างกายของเด็กจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการเข้าใจปัญหาทางอารมณ์ของเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและเก็บกดอีกด้วย

กล่าวได้ว่าการศึกษเกี่ยวกับแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กจะทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจว่าเด็กคิดอะไรมีเหตุผลอย่างไรในการที่จะตัดสินใจแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของตน เพื่อผู้ใหญ่จะได้ช่วยเด็กในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างถูกวิธี ซึ่งถ้าปัญหาต่างๆเหล่านี้ได้รับการแก้ไขตั้งแต่เริ่มต้นแล้วจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาลดความซับซ้อนของปัญหาได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า เด็กวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานครมีการแสดงออกทางอารมณ์

อย่างไร มีการใช้เหตุผลและวิธีการใดในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์
ต่อบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของอารมณ์

อารมณ์ (Emotions) เป็นสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจ เนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและอินทรีย์ และการแสดงโต้ตอบนั้นเป็นไปตามสถานการณ์ (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ , 2530) นอกจากนี้ อารมณ์ยังหมายถึงกระบวนการทางจิตประเภทหนึ่งที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นภายในตนเอง (เช่น ความจำ การย้อนระลึกอดีต) และสิ่งกระตุ้นภายนอก (เช่น ภาพที่กำลังรับรู้ เสียงที่กำลังได้ยิน) ซึ่งอารมณ์เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกันซับซ้อนระหว่างร่างกาย (เช่น สมอ และประสาทรับความรู้สึก) และกระบวนการคิด อารมณ์และความคิดจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด (ศรีเรือน แก้วกังวาล , 2543)

Huffman & Vernoy & Vernoy (2000) ได้ให้คำจำกัดความของอารมณ์ไว้ตามมิติต่างๆ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านสติปัญญา (Cognitive) : ความคิด ความเชื่อ และความคาดหวัง จะเป็นตัวตัดสินชนิดของอารมณ์ และความเข้มในการตอบสนองทางอารมณ์

ด้านร่างกาย (Physiological) : การเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายมีผลมาจากอารมณ์ที่ถูกระตุ้น เช่น เมื่อเราถูกกระตุ้นให้รู้สึกกลัว หรือ โกรธ หัวใจของเราจะเต้นแรง เลือดสูบฉีดเร็วขึ้น

ด้านพฤติกรรม (Behavior) : การแสดงออกทางอารมณ์เป็นผลมาจากประสบการณ์ของบุคคล การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง หรือโทนเสียง จะแตกต่างกันไปตามชนิดของอารมณ์ เช่น อารมณ์โกรธ อารมณ์เศร้า หรือ อารมณ์สุข

2. ทฤษฎีทางอารมณ์

2.1 ทฤษฎีการเกิดอารมณ์ของ James – Lange

William James & Carl Lange เสนอแนวคิดของทฤษฎีว่า อารมณ์ของมนุษย์เกิดขึ้นเนื่องจากปฏิกิริยาที่ซับซ้อนภายในร่างกาย เมื่อร่างกายเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในต่อมหรืออวัยวะต่างๆแล้ว อวัยวะเหล่านี้ก็รายงานการเปลี่ยนแปลงไปยังประสาทส่วนกลาง นำไปสู่การเกิดอารมณ์ เช่น เราร้องไห้เพราะเราเสียใจ หรือ เราวิ่งหนีเพราะเรากลัว ตามทฤษฎีนี้อธิบายได้ว่าสภาวะแวดล้อมรอบๆตัวเป็นสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสรีระขึ้น เช่น เมื่อชะโงกหน้าจากที่สูงลงมาดู

ข้างล่าง ขณะที่คู่มือจะรู้สึกถึงเวียนศีรษะ ทำให้เกิดความกลัว นั่นคือการเปลี่ยนแปลงทางสรีระที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าจะส่งสัญญาณไปยังสมอง ทำให้เกิดอารมณ์ตามมา (อารี เพชรผุด , 2541)

2.2 ทฤษฎีทางอารมณ์ของ Ausubel

David P. Ausubel (1970 อ้างถึงใน พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุญศรี , 2530) นักจิตวิทยาสมัยศตวรรษที่ 20 ได้อธิบายขั้นตอนของการแสดงออกและการโต้ตอบของอารมณ์ ว่ามีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตีความหมาย (Interpretive Phase)

หมายถึง การตีความสิ่งที่เรารู้ให้เหตุการณ์นั้นๆว่ามีผลต่อตัวเรา ความต้องการของเรา หรือจุดมุ่งหมายของเราอย่างไร แล้วสิ่งเหล่านี้ตรงกับประสบการณ์เดิมของเราหรือไม่

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมตอบสนอง (Preparatory Reactive Phase)

หมายถึง การที่ร่างกายของบุคคลรับรู้อารมณ์ และเตรียมการตอบสนองลักษณะต่างๆตามอารมณ์นั้น

ขั้นตอนที่ 3 การตอบสนองภายใน (Consummatory Reactive Phase)

หมายถึง การที่ร่างกายและระบบประสาทตระหนักถึงอารมณ์ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ประสาทและอวัยวะมีการเคลื่อนไหว เตรียมพร้อมที่จะตอบสนองต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การตอบสนองปฏิกิริยาภายนอก (Reflective Reactive Phase)

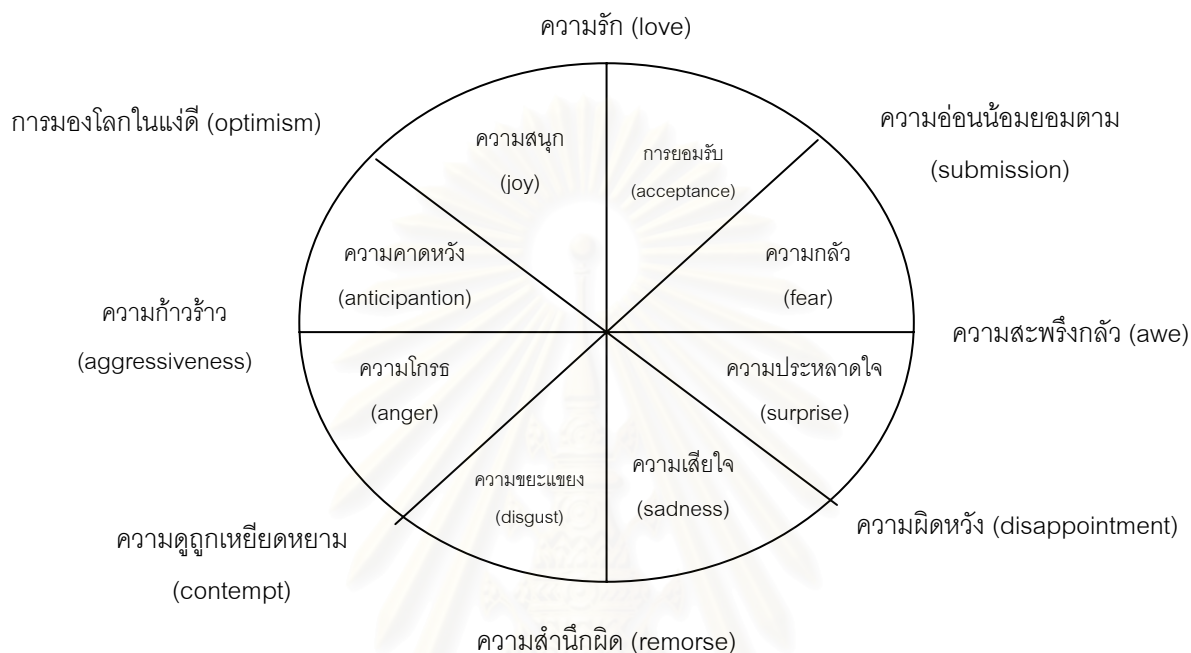
หมายถึง การที่ร่างกายตอบสนองออกมาเป็นปฏิกิริยาภายนอกตามรูปแบบของประสบการณ์เดิม ที่ได้รับอิทธิพลมาจากการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะเฉพาะบุคคลิกภาพ

2.3 ทฤษฎี Wheel Models ของ Robert Plutchik

Robert Plutchik (1980 Cited in Halonen & Santrock , 2000) ได้อธิบายถึงมิติต่างๆของอารมณ์ 4 มิติ ดังนี้

1. อารมณ์มีทั้งอารมณ์ด้านบวกและอารมณ์ด้านลบ
2. อารมณ์มีทั้งอารมณ์พื้นฐานและอารมณ์ที่ผสมกัน
3. อารมณ์จำนวนมากอยู่ชั่ววูบตรงข้ามกัน
4. มีความเข้มของอารมณ์

อารมณ์ทางด้านบวก ได้แก่ อารมณ์ดีใจและอารมณ์กระตือรือร้น อารมณ์ทางด้านลบ ได้แก่ อารมณ์โศกเศร้าและอารมณ์โกรธ ตัวอย่างเช่น เมื่อเด็กสอบได้เกรด A โดยที่ไม่ได้คาดหวังมาก่อนเด็กจะรู้สึกดีใจ หรือเด็กอาจจะโศกเศร้าเมื่อมีญาติสนิทตาย อารมณ์ทางบวกทำให้บุคคลเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) เพิ่มขึ้น แต่อารมณ์ในทางลบทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองลดลง อารมณ์ทางบวกทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีขึ้น แต่อารมณ์ทางลบทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลลดลง

Wheel Models ของ Robert Plutchik ,1980

Plutchik (1980) เชื่อว่า อารมณ์เปรียบเสมือนสีที่สามารถผสมกันได้ ทุกสีของอารมณ์จะสามารถผสมกันออกมาเป็นอีกอารมณ์หนึ่งได้ อารมณ์บางอารมณ์ที่แสดงออกมาจัดเป็นอารมณ์พื้นฐานแต่บางอารมณ์เป็นอารมณ์ที่เกิดจากการผสมกันของอารมณ์พื้นฐาน ตัวอย่างของอารมณ์พื้นฐาน ได้แก่ อารมณ์โกรธ อารมณ์เสียใจ อารมณ์กลัว อารมณ์ประหลาดใจ อารมณ์ขยะแขยง เป็นต้น ตัวอย่างของอารมณ์ที่เกิดจากการผสมกันของอารมณ์พื้นฐาน ได้แก่ อารมณ์ผิดหวัง เกิดจาก อารมณ์เสียใจ ผสมกับ อารมณ์ประหลาดใจ หรือ อารมณ์อิจฉา เกิดจากอารมณ์รัก ผสมกับ อารมณ์โกรธ ซึ่ง Wheel Models นี้สามารถอธิบายถึงอารมณ์พื้นฐานและอารมณ์ที่เกิดจากการผสมกันของอารมณ์พื้นฐานที่อยู่ใกล้กัน รวมทั้งมีบางอารมณ์ที่อยู่ตรงข้ามกัน เช่น อารมณ์รัก กับ อารมณ์สำนึกผิด หรือ อารมณ์ดี กับ อารมณ์ผิดหวัง นอกจากนี้เขายังเชื่อว่า บุคคลไม่สามารถที่จะมีอารมณ์ที่อยู่ตรงข้ามกันได้ในเวลาเดียวกัน โดยบุคคลจะรู้สึกเสียใจในขณะที่กำลังมีความสุข ตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลแกะของขวัญชิ้นใหม่ที่ได้รับบุคคลจะรู้สึกสุขหรือเสียใจ แต่จะมีอารมณ์ทั้งสองอย่างพร้อมกันไม่ได้

3. ประเภทของอารมณ์

การแบ่งประเภทของอารมณ์ยังคงมีความหลากหลายอยู่มาก เนื่องจากประเภทของอารมณ์แต่ละชนิดขึ้นอยู่กับความรู้สึกของแต่ละบุคคล ประสบการณ์ที่ได้รับ และวัฒนธรรมของแต่ละสังคม (วิภาดา แซ่ตั้ง , 2528)

Cole (1948 อ้างถึงใน วิภาดา แซ่ตั้ง , 2528) อธิบายการแบ่งประเภทของอารมณ์ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเมื่อเกิดอารมณ์ต่างๆขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งอารมณ์ออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ 3 ประเภทดังนี้

1. อารมณ์ที่นำไปสู่ความก้าวร้าว (Aggressive Behavior) ได้แก่ อารมณ์โกรธ อารมณ์ริษยา อารมณ์เคียดแค้น เป็นต้น

2. อารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมการยับยั้ง หรือ ปกป้อง (Inhibitory or Defensive Behavior) ได้แก่ อารมณ์กลัว อารมณ์กังวลใจ อารมณ์เสียใจ เป็นต้น

3. อารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมสนุกสนาน ร่าเริง (Joyous Behavior) ได้แก่ อารมณ์ตื่นเต้น อารมณ์พอใจ เป็นต้น

Tomkins (1962 อ้างถึงใน วิภาดา แซ่ตั้ง ,2528) อธิบายว่า อารมณ์พื้นฐานของมนุษย์สามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆได้ 2 ประเภท คืออารมณ์ทางบวก กับ อารมณ์ทางลบ โดยแต่ละประเภทนั้น สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยๆได้เป็น 8 ประเภท ดังนี้

อารมณ์ทางบวก แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ อารมณ์สนใจ (interest) อารมณ์ประหลาดใจ (surprise) และอารมณ์สนุกสนาน (joy)

อารมณ์ทางลบ แบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ อารมณ์ปวดร้าว (anguish) อารมณ์กลัว (fear) อารมณ์ละอาย (shame) อารมณ์ขยะแขยง (disgust) และอารมณ์เดือดดาล (rage)

อารมณ์ทั้ง 8 ประเภทนี้เป็นปฏิกิริยาตอบสนองที่เกิดขึ้นโดยกำเนิด ต่อสิ่งเร้าที่แน่นอนและแสดงออกโดยการผ่านปฏิกิริยาทางร่างกายที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงออกทางสีหน้า

David P. Ausubel (1970 อ้างถึงใน พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย , 2530) ได้แบ่งอารมณ์เป็น 2 ประเภท คือ อารมณ์ทางบวก (Positive Emotions)และ อารมณ์ทางลบ (Negative Emotions)

อารมณ์ทางบวก คือ อารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับรู้สิ่งที่ตรงกับความต้องการของเขา ซึ่งประกอบด้วย อารมณ์ร่าเริง (joy) อารมณ์ฮาซัน (humor) และอารมณ์รัก (affection)

อารมณ์ทางลบ ได้แก่ อารมณ์ที่เกิดจากการพลัดพรากจากความรัก ความกลัว ความวิตกกังวล ความโกรธ ความก้าวร้าว และความอิจฉาริษยา

Robert Plutchik (1980 Cited in Halonen & Santrock , 2000) ได้ศึกษารวบรวมเรื่องของอารมณ์จากงานวิจัยต่างๆ แล้วแบ่งประเภทของอารมณ์ออกเป็นอารมณ์พื้นฐาน 8 อารมณ์ ได้แก่ อารมณ์กลัว อารมณ์ประหลาดใจ อารมณ์เศร้า อารมณ์ขยะแขยง อารมณ์โกรธ อารมณ์คาดหวัง อารมณ์สนุกสนาน และอารมณ์ยอมรับนับถือ ซึ่งการแบ่งประเภททั้ง 8 ประเภทนี้ สามารถครอบคลุมอารมณ์ต่างๆ และบุคลิกภาพของบุคคลได้เป็นอย่างดี

4. บทบาทของอารมณ์

Goldstein (1994 อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล , 2543) อธิบายเกี่ยวกับบทบาทของอารมณ์ว่า อารมณ์มีหลายบทบาทที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ คือ

4.1. อารมณ์ทำให้เรามีการปรับตัวเพื่อการมีชีวิตรอด

อารมณ์มีบทบาทอย่างมากในการช่วยให้เรามีชีวิตรอด เช่น เมื่อเราร้องไห้ ทำให้ผู้อื่นได้รับรู้ที่เราไม่สบาย อึดอัด รำคาญ หรือเจ็บป่วย อารมณ์โกรธและอารมณ์กลัวทำให้เรารู้จักหลบหลีกจากสถานการณ์ที่อาจจะทำให้เกิดอันตรายแก่เราได้ เป็นต้น

4.2. อารมณ์บั่นทอนความปกติสุขของชีวิต

การศึกษาวิจัยพบว่า อารมณ์ในทางลบที่รุนแรงและต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานจะบั่นทอนความปกติสุขของชีวิตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ กระทบกระเทือนต่อความสามารถทางสติปัญญา และความสัมพันธ์เชิงสังคม เช่น ความเครียดเกินพอดีจะทำให้บุคคลเกิดความเจ็บป่วย ความสามารถทางสติปัญญาลดลง ความจำเสื่อม มีพฤติกรรมก้าวร้าวและรุนแรง อารมณ์ที่หมกมุ่นกับตัวเองมากเกินไป หรือซึมเศร้ามากเกินไปอาจทำให้เป็นโรคจิต โรคประสาท หรือบุคคลที่มีอารมณ์ฉุนเฉียวมากเกินไป อาจทำลายความสามัคคีและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้

4.3. อารมณ์เป็นสิ่งเร้าและแรงจูงใจ

อารมณ์และแรงจูงใจมีผลต่อการตอบสนองของบุคคลทั้งทางกายและทางจิต เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เกิดอารมณ์การตอบสนองทางอารมณ์จะเกิดตามมา และจะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลกระทำพฤติกรรม เช่น เมื่อชมภาพยนตร์เศร้าเรื่องหนึ่ง ภาพยนตร์จะทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เศร้า และอารมณ์เศร้าเป็นแรงจูงใจให้บุคคลกระทำพฤติกรรมตามมา เช่น การร้องไห้ (สุชาติ ชำนาญกุล , 2523)

4.4. อารมณ์เป็นการสื่อสารเชิงสังคม

การแสดงออกทางอารมณ์เป็นสิ่งบ่งชี้การสื่อสารทางสังคม ทำให้ตัวบุคคลและผู้ที่เกี่ยวข้องรู้ถึงความต้องการของกันและกัน โดยทั่วไปบุคคลมักตัดสินอารมณ์ของผู้อื่นจากการแสดงออกทางสีหน้าของคนนั้น และบ่อยครั้งที่การแสดงออกทางสีหน้าสามารถสื่อความรู้สึกได้มากกว่าคำพูด

5. องค์ประกอบของอารมณ์

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของอารมณ์ที่เสนอโดย Lewis & Saarni (1985 Cited in Mussen et al., 1990) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 อย่างดังนี้

5.1. สภาพการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์ (Eliciting Context)

เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งสามารถทำให้บุคคลเกิดอารมณ์ขึ้นได้ เช่น การได้รับจักรยานคันใหม่ หรือ การดูหนังที่น่ากลัวในโทรทัศน์ ซึ่งความคิด ความจำ และประสบการณ์เกี่ยวกับอารมณ์ที่เคยผ่านมาสามารถทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกขึ้นมาได้

การศึกษาของ Strayer (1986 Cited in Mussen et al., 1990) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอารมณ์ในเด็กอายุ 4 – 7 ปี โดยการถามคำถามเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำให้เด็กมีความสุข ความเสียใจ ความโกรธ ความกลัว และความประหลาดใจ จากนั้นนำคำตอบที่ได้มาจัดแบ่งเป็นประเภทต่างๆ 7 ประเภทได้แก่ สิ่งของที่พอใจ สิ่งที่อยู่ในจินตนาการ สิ่งที่อยู่ภายในใจขณะนั้น เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น สิ่งที่ทำแล้วประสบความสำเร็จ อาหารที่ชอบ และ สัตว์ ผลจากการศึกษาพบว่า สิ่งที่อยู่ภายในใจขณะนั้นและเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น เป็นสิ่งที่เด็กตอบว่าเป็นสาเหตุทำให้พวกเขาเกิดอารมณ์ต่างๆมากที่สุด สิ่งของที่พอใจเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรู้สึกมีความสุขและประหลาดใจ ส่วนจินตนาการจะเชื่อมโยงกับความกลัว

5.2. สภาวะทางกาย (Body States)

สภาวะทางกาย หรือ การเปลี่ยนแปลงการทำงานของร่างกาย เช่น ทางกายภาพ เคมีชีววะ หรือ การเปลี่ยนแปลงของระบบประสาท ลักษณะทางอารมณ์ที่แสดงออกโดยสภาวะทางกาย ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงอัตราการเต้นของหัวใจ การเปลี่ยนแปลงของต่อมเหงื่อ และการเพิ่มของระดับฮอร์โมนจากต่อมหมวกไตในเลือด (Mussen et al., 1990) ขณะที่บุคคลเกิดอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งขึ้นมาย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของร่างกายขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการเกิดอารมณ์ โดยการเปลี่ยนแปลงการทำงานของร่างกายจะแตกต่างกันไป ตามประเภทของอารมณ์และระดับความเข้มของอารมณ์ เช่น บุคคลที่กำลังมีความโกรธ การเต้นของหัวใจจะเร็วขึ้น หายใจถี่ขึ้น เป็นต้น (วิภาดา แซ่ตั้ง , 2528)

5.3. การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expression)

การแสดงออกทางอารมณ์เป็นการสื่อสารความรู้สึกถึงกันและกัน นักจิตวิทยาเชื่อว่าอารมณ์ที่เฉพาจะเจาะจงกับการแสดงออกทางสีหน้าบางชนิดเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด เช่น มนุษย์ทุกคนจะยิ้มและหัวเราะเมื่อเขามีความสุข และจะขมวดคิ้วเมื่อเขามีความทุกข์ ซึ่งสิ่งที่ติดมาแต่กำเนิดนี้จะคงอยู่ต่อไปและบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ วัฒนธรรมที่ต่างกันจะมีกฎเกณฑ์และรูปแบบของ

การแสดงออกทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ชนพื้นเมืองเผ่าหนึ่งในประเทศเคนย่า มองว่าการที่ผู้ใหญ่ร้องไห้เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง (Harkness & Super , 1985 Cited in Mussen et al., 1990)

5.4.ประสบการณ์ทางอารมณ์ (Emotional Experience)

บุคคลรู้จักความรู้สึกและอารมณ์ต่างๆด้วยประสบการณ์ของตนเอง เนื่องจากสิ่งที่บุคคลทำมักถูกจูงใจด้วยอารมณ์ต่างๆ (มนูญ ตนะวัฒนา , 2539) ประสบการณ์ทางอารมณ์เกิดขึ้นเมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ หรือแยกประเภทเกี่ยวกับอารมณ์ได้ และการรับรู้อารมณ์ที่เกิดขึ้นย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลซึ่งส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ส่วนตัวของบุคคล ประสบการณ์ทางอารมณ์จะมีส่วนกำหนดประเภทของอารมณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (วิภาดา แซ่ตั้ง , 2528)

สรุปได้ว่าอารมณ์เป็นการรวมกันขององค์ประกอบทั้ง 4 อย่าง เมื่อกล่าวว่าบุคคลนั้นเกิดความกลัว องค์ประกอบทั้ง 4 ของอารมณ์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังตัวอย่างเช่น เด็กผู้หญิงอายุ 9 ปีคนหนึ่งกำลังยืนรออยู่หน้าห้องครูใหญ่หลังจากการทำควมผิด (สิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดอารมณ์) เธอมีเหงื่อออกบนใบหน้าและฝ่ามือ (สภาวะทางกาย) หน้าตาของเธอดูตกใจและมีการกัดนิ้วมือของตนเอง (การแสดงออก) และเมื่อมีคนเข้าไปถามเธอว่ารู้สึกอย่างไร เธอตอบว่า “ฉันกลัว” (ประสบการณ์ทางอารมณ์) (Mussen et al., 1990)

6. แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์

การแสดงออกทางอารมณ์เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการสร้างและการดำรงไว้ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม สิ่งแวดล้อมทางสังคมจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เด็กตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือควบคุมอารมณ์ของตนเอง (Zeman & Shipman , 1996)

การแสดงออกทางอารมณ์เกิดขึ้นเมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เช่น เด็กยิ้มและหัวเราะเมื่อเกิดความพึงพอใจจากการได้รับของเล่นชิ้นใหม่ หรือ เด็กร้องไห้เมื่อเกิดความรู้สึกไม่พอใจจากการโดนเพื่อนแกล้ง ซึ่งการแสดงออกทางอารมณ์นั้นเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ไม่มีใครเป็นผู้สอนว่าต้องยิ้มอย่างไร หรือทำหน้าบึ้งอย่างไร รวมทั้งแสดงความกลัว ความเสียใจ หรือความประหลาดใจได้อย่างไร (Wood & Wood , 1999)

เด็กในวัยทารกและวัยเตาะแตะใช้การแสดงออกทางอารมณ์เป็นวิธีหลักในการสื่อสารกับบุคคลอื่น ทารกสามารถใช้การแสดงออกทางอารมณ์ของตนเป็นการส่งสัญญาณเพื่อให้มีการตอบสนองจากบุคคลอื่น โดยทารกค่อยๆสร้างความคาดหวังจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เลี้ยงดู เช่น เด็กคาดหวังว่าจะได้รับการตอบสนองจากผู้เลี้ยงดูเมื่อเด็กแสดงอารมณ์ต่างๆออกไป ด้วยเหตุนี้วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูใช้ในการตอบสนองต่อเด็ก จึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กในเวลาต่อมาได้ (วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี , 2543)

จะเห็นได้ว่าการแสดงออกทางอารมณ์เป็นรูปแบบที่มีอิทธิพลต่อการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น เสียงร้องไห้อย่างอหายนของทารกแสดงถึงความหวาดกลัวที่กำลังเกิดขึ้นและการแสดงออกทางอารมณ์โดยไม่ใช้ภาษานั้น อาจแสดงออกได้ในหลายรูปแบบ เช่น การแสดงออกทางสีหน้า การแสดงกริยาท่าทาง การเคลื่อนไหวร่างกาย การใช้การสัมผัสจับต้อง การจ้องมอง หรือการใช้โทนเสียง (Huffman et al., 2000)

บุคคลแต่ละคนเรียนรู้ที่จะตอบสนองทางอารมณ์ในรูปแบบที่ไม่เหมือนกัน และมีวิธีการจัดการกับอารมณ์ของตนที่แตกต่างกันไปอีกด้วย บางครั้งเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าชนิดเดียวกัน บุคคลอาจตอบสนองไม่เหมือนกัน เช่น เมื่อถูกต่อว่าเด็กหญิงใก้อาจจะโกรธ แต่เด็กหญิงก็ไม่ได้โกรธ และยอมรับคำต่อนั้นรวมทั้งนำคำต่อนั้นกลับมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง (ศรีเรือน แก้วกังวาล , 2543)

Campos (1994 Cited in Saarni,2000) อธิบายถึงสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคล ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายในการสื่อสารของบุคคล

หมายถึง เมื่อเกิดสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง บุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นั้นต้องการจะสื่อสารอะไรกับบุคคลอื่น

2. สิ่งที่สังคมตอบสนองต่อบุคคลภายหลังการแสดงออกทางอารมณ์

หมายถึง ปฏิกริยาที่สังคมตอบสนองต่อการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการประเมินค่าตัวบุคคลนั้น

3. ความราบรื่นของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

หมายถึง ความราบรื่นของสถานการณ์ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผลที่บุคคลจะได้รับหลังจากการแสดงอารมณ์ที่รู้สึกอย่างแท้จริงออกมา กับ ผลที่บุคคลจะได้รับหลังจากการเปลี่ยนแปลงการแสดงออกทางอารมณ์

4. ความทรงจำของบุคคลเกี่ยวกับสถานการณ์ในรูปแบบเดียวกันที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว

หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลนั้นกับสถานการณ์ที่เคยเกิดขึ้น ในลักษณะเช่นเดียวกันในอดีต ตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลอยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ (1) บุคคลนั้นจะคำนึงถึงผลที่บุคคลอื่นจะตอบสนองต่อตนเองหากตนเองแสดงความเสียใจออกไป (2) โดยบุคคลจะมีการเปรียบเทียบระหว่างผลที่จะได้รับหลังจากการแสดงอารมณ์เสียใจที่แท้จริงออกไป กับผลที่จะได้รับหลังจากการเปลี่ยนแปลงการแสดงออกทางอารมณ์ (3) และบุคคลจะนำประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เกิดอารมณ์เสียใจในอดีตมาพิจารณา (4) เมื่อบุคคลประมวลความคิดทั้งหมดได้แล้วจึงจะมีการตอบสนองทางอารมณ์เกิดขึ้นตามมา

6.1 รูปแบบและวิธีการของการแสดงออกทางอารมณ์

เนื่องจากการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นสามารถทำได้ทั้งวิธีที่ใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษาดังนั้นการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคลที่เกิดขึ้นในกระบวนการติดต่อสื่อสารย่อมทำได้ทั้ง 2 ประเภท (กฤตยา อารยะศิริ, 2523) รูปแบบต่างๆของการแสดงออกทางอารมณ์ แบ่งออกได้ดังนี้

6.1.1 การแสดงออกทางสีหน้า

Charles Darwin (1872 / 1965 Cited in Halonen & Santrock , 2000) อธิบายว่าการแสดงออกทางสีหน้าของมนุษย์เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด มีลักษณะเหมือนกันในทุกวัฒนธรรมของโลก และสิ่งเหล่านี้มีวิวัฒนาการมาจากอารมณ์ของสัตว์ เช่น การขู่ตะคอกของมนุษย์เวลาที่มีความโกรธมีลักษณะคล้ายคลึงกับการขู่คำรามของสุนัขและการส่งเสียงฟู พูของแมว หรือเสียงหัวเราะคิกคัก (giggling) ของลิงชิมแปนซีเมื่อโดนจี้จี้ที่ใต้ท้องแขน เทียบได้กับเสียงหัวเราะของมนุษย์

Paul Ekman (1980 , 1985 , 1993 Cited in Halonen & Santrock , 2000) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการแสดงออกทางสีหน้าของมนุษย์ที่อยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยการถ่ายภาพการแสดงออกทางสีหน้าของบุคคลในอารมณ์ต่างๆ เช่น ความสุข ความกลัว ความประหลาดใจ ความขยะแขยง และความโศกเศร้า และนำภาพที่แสดงอารมณ์เหล่านี้ไปขอให้ชาวอเมริกัน ชาวชิลี ชาวญี่ปุ่น ชาวบราซิล และ ชาวบอร์เนียวระบุว่าหมายถึงอารมณ์ใด พบว่าบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรมเหล่านี้มีความโน้มเอียงที่จะระบุอารมณ์จากสีหน้าไปในแนวทางเดียวกัน

เด็กอายุระหว่าง 2 – 5 ปี มีการเรียนรู้ในการจำและแบ่งประเภทของสถานการณ์และการแสดงออกทางสีหน้าที่แสดงถึงอารมณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ในสถานการณ์ที่เด็กได้รับของขวัญที่ถูกใจเด็กแสดงสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ส่วนในสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเศร้าและหดหู่ เด็กแสดงสีหน้าเศร้าหมอง ทำให้ความแตกต่างระหว่างความรู้สึกทางบวก และความรู้สึกทางลบได้รับการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ (Mussen et al., 1990)

ในช่วงระหว่างวัยก่อนเข้าโรงเรียนและวัยเรียนเด็กได้เรียนรู้อารมณ์มากขึ้น โดยเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับการอธิบายอารมณ์และเริ่มต้นควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ของตน ซึ่งเด็กอายุ 2 ปีสามารถรับรู้ได้ว่าใบหน้าใดที่แสดงความสุขหรือใบหน้าใดที่แสดงความทุกข์ และใบหน้าแบบใดถูกจัดอยู่ในสถานการณ์แบบใด Linda Michalson และ Michale Lewis (1985 Cited in Sigelman & Shaffer , 1991) พบว่าเด็กอายุ 2 ปี จำนวน 70 เปอร์เซ็นต์สามารถเลือกใบหน้าที่มีความสุขซึ่งเป็นใบหน้าที่สัมพันธ์กับงานวันเกิดได้ แต่การเรียนรู้เกี่ยวกับอารมณ์ทางลบของเด็กอาจเกิดช้ากว่าอารมณ์ทางบวก เนื่องจากการแสดงออกเกี่ยวกับอารมณ์ทางลบมีข้อจำกัดจากการยอมรับของสังคม จึงทำให้เด็กสังเกตได้น้อยกว่าอารมณ์ทางบวก แต่ความเข้าใจของเด็กในเรื่องนี้ก็จะเพิ่มขึ้นตามอายุของเด็กที่เพิ่มขึ้น

Sherer & Wallbott (1994 Cited in Halonen & Santrock , 2000) ศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่ตาบอดมาแต่กำเนิด โดยเด็กกลุ่มนี้ไม่เคยเห็นรอยยิ้มหรือหน้าบึ้งของบุคคลอื่นมาก่อนแต่สามารถทำหน้ายิ้ม หรือหน้าบึ้งได้ในลักษณะเดียวกับที่เด็กที่มีสายตาทาบอดทำได้

6.1.2 การใช้คำพูดและโทนเสียง

บุคคลส่วนมากใช้ภาษาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งความรู้สึกเกี่ยวกับอารมณ์ เนื่องจากภาษาเป็นตัวสื่อความหมายที่บ่งชี้ถึงความรู้สึกที่อยู่ภายในและเป็นตัวแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างความรู้สึกต่างๆ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถแสดงให้เห็นความแตกต่างของคำที่ใช้บอกประเภทของอารมณ์ เช่น ภาษาของ Ifaluk Atoll ประกอบด้วยคำว่า “nugch” ซึ่งไม่มีความหมายในภาษาอังกฤษ แต่มันหมายถึงความน่าเบื่อ ความเหนื่อย และความน่ารังเกียจ เด็กๆและผู้ใหญ่จะใช้คำอธิบายอารมณ์ของตนเองว่า “nugch” อยู่เสมอ ซึ่งเป็นคำที่ระบุถึงอารมณ์ของวัฒนธรรมนั้น (Lutz , 1985 Cited in Mussen et al., 1990)

เด็กอายุ 2 ปี เริ่มมีคำศัพท์ที่ใช้บรรยายอารมณ์เบื้องต้น และพวกเขาเชื่อมโยงอารมณ์เข้ากับสิ่งเร้าที่เกิดอารมณ์นั้นในประโยคสนทนาของพวกเขา เช่น เด็กอายุ 28 เดือน กล่าวว่า “ฉันกอดตุ๊กตา ตุ๊กตามีความสุข” หรือ “มันมีดี ฉันกลัว” (Bretherton , Fritz , Zahn-Waxler & Ridgeway , 1986 Cited in Mussen et al., 1990)

6.1.3 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์

การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การหัวเราะที่แสดงถึงความพึงพอใจ มีความสุข หรือ การร้องไห้ที่แสดงถึงความเสียใจ ไม่สบายใจ (วิลลาสลักษณ์ ชวัลลดี , 2543) ซึ่งพฤติกรรมการร้องไห้เป็นการสื่อสารทางอารมณ์ที่ง่ายกว่าการใช้ภาษา (Craig & Baucum , 1999) อีกทั้งเด็กเรียนรู้ตั้งแต่ยังเล็กกว่าบิดามารดาจะให้ความสำคัญกับการร้องไห้ของเด็ก และเด็กจะได้รับความช่วยเหลือจากบิดามารดาหลังจากการร้องไห้ เช่น เมื่อทารกร้องไห้บิดามารดาจะให้การตอบสนองแก่ทารกด้วยการช่วยเหลือให้ได้รับความสะดวกสบายยิ่งขึ้น ให้การปลอบโยน หรือโอบกอดทารก (Papalia & Olds , 1995)

6.2 กระบวนการสังคมประกิตที่มีผลต่อการแสดงออกทางอารมณ์

บุคคลสำคัญในชีวิตของเด็กมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็ก โดยเด็กมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความคาดหวังต่อผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากการแสดงออกทางอารมณ์จากครอบครัวและกลุ่มเพื่อน (Fuchs & Thenlen , 1988 : Gnepp & Hess , 1986 ; Underwood , Coie & Herbsman , 1992 ; Zeman & Garber , 1996 ; Zeman & Shipman , 1996)

สังคมทุกสังคมตั้งแต่สมัยโบราณผู้ใหญ่จะทำหน้าที่เป็นผู้สอนเด็กให้ทำตามความคาดหวังของสังคมนั้นๆ ดังนั้นพฤติกรรมของคนเป็นจำนวนมากจึงเกิดจากการสอน หรือ socialize ของผู้ใหญ่ (นพมาศ ธีรเวคิน , 2543) เช่นเดียวกับการแสดงออกทางอารมณ์ เด็กที่เติบโตขึ้นมาในสังคมใดจะเรียนรู้การแสดงออกทางอารมณ์จากพฤติกรรมที่คนอื่นแสดงต่อเขา และพยายามที่จะแสดงให้เหมือนกับคนอื่น ๆ (อารี เพชรพุด , 2541) ซึ่งพัฒนาการของเด็กส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรม ตัวแบบ ค่านิยม หรือความคาดหวัง เช่น เด็กที่ใช้ความก้าวร้าวในการแก้ปัญหา อาจมีสาเหตุมาจากการมองเห็นการใช้พฤติกรรมก้าวร้าวเพื่อให้บรรลุความต้องการจากตัวอย่างในสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ (ศรีเรือน แก้วกังวาล , 2543)

ตัวแทนทางสังคม (socialization agent) ที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อเด็กมากได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน

1.6.2.1 ครอบครัว

ครอบครัว หมายถึงสมาชิกของครอบครัว ได้แก่ บิดา มารดา และญาติผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิด (สุรางค์ ไคว์ตระกูล , 2544) ครอบครัวเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการสังคมประกิตที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามความคาดหวังของสังคม ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็กในชีวิตประจำวันทั้งทางตรงและทางอ้อม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน , 2523 อ้างถึงใน งามตา วนิทานนท์ , 2536) Sears , Maccoby & Levin (1957 อ้างถึงใน งามตา วนิทานนท์ , 2536) อธิบายว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร รวมถึงการแสดงทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจ และความเชื่อ ควบคู่ไปกับการฝึกพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูนี้จะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้นบิดามารดาจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ผู้ชักจูงเด็กให้เกิดพฤติกรรมต่างๆตามความเหมาะสม ซึ่งคุณลักษณะของบิดามารดาที่มีความสำคัญต่อการชักจูงเด็กมี 2ประการ (งามตา วนิทานนท์ , 2536) คือ 1.บิดามารดาเป็นผู้ที่มีอำนาจสำหรับเด็ก สามารถบอกให้เด็กทำตาม ให้รางวัลเด็ก หรือลงโทษแก่เด็กได้ ตัวอย่างเช่น การอบรมสั่งสอนลูกให้แสดงความโกรธออกมาอย่างเหมาะสม โดยพ่อแม่จะตอบสนองต่อเด็กในทางลบเมื่อลูกแสดงความโกรธ หรือ ไม่ยอมรับเมื่อเด็กแสดงความโกรธ ทำให้เด็กเรียนรู้ว่าอารมณ์ใดที่แสดงออกได้และอารมณ์ใดที่ควรควบคุมเอาไว้ (Huffman et al.,2000) 2.บิดามารดาเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและ คุ่นเคยกับเด็กมาเป็นเวลานาน รักเด็ก และเด็กก็รักบิดามารดา เมื่อเด็กรักใคร่และศรัทธาในตัวบิดามารดาจะนำไปสู่การเลียนแบบและรับเอาเอกลักษณ์ ค่านิยม และทัศนคติของบิดามารดาเป็นของตนโดยไม่รู้ตัว ทั้งนี้เนื่องจากบิดามารดาเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อความอยู่รอดของเด็กตั้งแต่ยังเป็นทารก โดยบิดามารดาเป็นผู้ที่ให้อาหาร ให้การปกป้อง และให้ความคุ้มครองแก่เด็ก อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังของสังคม และสิ่ง

ที่ควรปฏิบัติในสังคมนั้นๆ (Calhoun & Acocella , 1990) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการแสดงออกทางอารมณ์ที่มีต่อบุคคลอื่น (Zeman & Penza , 1997) การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้เด็กฝึกรู้จักแสดงออกและควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผลมากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเด็กสามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเองและอารมณ์ของผู้อื่น รู้จักสงสารเห็นใจผู้อื่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล , 2543)

6.2.2 โรงเรียนและกลุ่มเพื่อน

โรงเรียน หมายถึง ครูและเพื่อนร่วมวัยเดียวกันกับเด็ก (สุรางค์ โค้วตระกูล , 2544) ครูเป็นตัวแทนทางสังคมที่มีความสำคัญต่อเด็ก เนื่องจากครูเปรียบเหมือนบิดามารดาคนที่สองของเด็ก การอบรมสั่งสอนของครูจะมีความสำคัญต่อเด็กวัยเรียนมาก เนื่องจากเด็กในวัยนี้จะมีความเชื่อฟังครู และถ้าเด็กยังรักครูมากก็จะเชื่อฟังครูมาก (งามตา วนิชทานนท์ , 2536)

ตัวแทนทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากอีกกลุ่มหนึ่งคือ เพื่อนร่วมวัยเดียวกันกับเด็ก การที่เด็กวัยเรียนได้เข้าไปอยู่ในสังคมของโรงเรียนและมีกลุ่มเพื่อน ช่วยให้เด็กมีโอกาสปรับปรุงการแสดงออกทางอารมณ์ของตนในรูปแบบที่สังคมยอมรับมากขึ้น ซึ่งในการรวมกลุ่มกับเพื่อนของเด็กในวัยนี้นั้นส่วนมากจะเป็นการรวมกลุ่มกับเพื่อนเพศเดียวกัน โดยเด็กต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนๆ ให้ได้ (ศรีธรรม ธนะภูมิ , 2535) เพื่อนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและค่านิยมของเด็กวัยเรียน เด็กที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนๆ ได้จะไม่มีปัญหาในการปรับตัวเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เพื่อนจะเป็นทั้งผู้ที่ให้แรงเสริมและในขณะที่เดียวกันจะเป็นผู้ที่ประณามพฤติกรรมด้วยการติชม ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจึงสำคัญกับเด็กในวัยนี้มาก (สุรางค์ โค้วตระกูล , 2544) การพยายามปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนทำให้เด็กเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ ซึ่งอิทธิพลหรือวัฒนธรรมของกลุ่มจะทำให้เด็กเรียนรู้ทัศนคติและบทบาททางเพศของตนมากขึ้น (ศรีธรรม ธนะภูมิ , 2535) และการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อนนี้ยังทำให้เด็กได้รับการตอบสนองด้านความต้องการทางสังคมขั้นพื้นฐาน เช่น คำยกย่อง การได้เป็นคนสำคัญ และการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (ศรีเรือน แก้วกังวาล , 2540)

เมื่อเด็กมีการเข้ากลุ่มกับเพื่อน เด็กเรียนรู้ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ เป็นสิ่งที่ควรประพฤติ และสิ่งใดไม่เป็นที่ยอมรับและไม่ควรประพฤติ (กุญชรี้ คำชาย , 2540) การศึกษาของ Coie, Dodge, & Kupersmidt (1990 Cited in Zeman & Shipman , 1997) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน พบว่าเด็กที่มักแสดงออกถึงความโกรธ หรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจะได้รับการปฏิเสธจากกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ Glasberg & Aboud (1982 Cited in Zeman & Shipman , 1997) ยังพบว่าเด็กที่มักแสดงออกถึงความเสียใจ จะถูกมองในทางลบจากกลุ่มเพื่อน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ากลุ่มเพื่อนเป็นตัวแทนหนึ่งของกระบวนการสังคมประกิตที่สำคัญรองลงมาจากครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มเพื่อน

ยังสามารถสะท้อนกลับให้เด็กมองเห็นตัวเองตามความเป็นจริงได้มากกว่าครอบครัว ทำให้เด็กเห็นจุดเด่น และจุดด้อยของตนเอง และยังทำให้เกิดพัฒนาการด้านสติปัญญาอีกด้วย (กุญชรี้ คำชาย , 2540)

6.2.3 สื่อมวลชน

สภาพสังคมในปัจจุบันโดยเฉพาะสังคมเมือง เปิดโอกาสให้สื่อมวลชนเข้ามามีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก บทบาทที่เห็นได้ชัดของสื่อมวลชนคือบทบาทในการปลูกฝังความคิด ทักษะคิด ค่านิยม ตลอดจนคุณธรรมของเด็ก สื่อมวลชนที่สำคัญสำหรับเด็กได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายโทรทัศน์ก็นับว่าเป็นสื่อที่มีความสำคัญมากและได้กลายเป็นความจำเป็นของชีวิตในยุคปัจจุบัน ซึ่งจากการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กและนิตยสารแวงการ ได้ทำการวิจัยโดยการศึกษารายเด็ก อายุ 6 – 12 ปี พบว่า กิจกรรมที่เด็กชอบมากที่สุดคือ การดูโทรทัศน์ คิดเป็น 25.30% ของกิจกรรมทั้งหมดของเด็ก (นารากร ตียายน, 2536)

นอกจากโทรทัศน์แล้ว สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อเด็ก หนังสือการ์ตูนเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เข้าถึงเด็กมากที่สุดชนิดหนึ่ง การศึกษาของ เพชรชมพู เทพพิพิธ (2533) พบว่าสาเหตุที่เด็กชอบอ่านหนังสือการ์ตูนนั้น ส่วนหนึ่งมาจากความชอบของเด็กในการจินตนาการไปตามหนังสือการ์ตูนที่อ่าน ว่ามีคน 2 พวก คือ พวกคนดี และพวกคนเลว และเด็กมักจะนิยมความเก่งกล้าสามารถของตัวละครในหนังสือการ์ตูนที่อ่านและมักจะยึดถือนำมาเป็นแบบอย่าง

นอกจากหนังสือการ์ตูนแล้ว เกมคอมพิวเตอร์ และวิดีโอเกมต่างๆ ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กเช่นกัน เพชรชมพู เทพพิพิธ (2533) อธิบายสาเหตุที่เด็กติดเกมคอมพิวเตอร์ว่าเกิดจากความสนุกสนานที่ได้รับจากการเล่นเกมที่มีจินตนาการกว้างไกลโดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วย อีกทั้งสังคมในปัจจุบันสนามเด็กเล่นมีน้อยลง และพ่อแม่ไม่ยอมให้ลูกออกไปเล่นนอกร้านเนื่องจากกลัวภัยในสังคมเมืองจึงมักนิยมพาของเล่นมาให้ลูกเล่นที่บ้านมากกว่า ซึ่งเกมคอมพิวเตอร์ที่พบในปัจจุบันบางเกมเลียนแบบมาจากภาพยนตร์ต่อสู้ประเภทหมัดมวย หรือการสู้รบทำสงครามเกมในรูปแบบดังกล่าวได้รับความนิยมจากเด็ก เพราะผู้เล่นได้รับความสนุกสนานกับการยิงต่อสู้กลับไปกลับมา ได้เลียนแบบพระเอกที่อยู่เหนือผู้ร้ายและใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ภาพพจน์เหล่านี้จะนำไปสู่พฤติกรรมโดยการจำและเลียนแบบของเด็ก เช่น หากตนเองทำร้ายผู้อื่นก็จะชนะและถูกต้องเสมอไป เนื่องจากตนเองเป็นพระเอก

6.3 วัฒนธรรมที่มีผลต่อการแสดงออกทางอารมณ์

การเรียนรู้ในการแสดงออกทางอารมณ์ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล แต่ละสังคมและวัฒนธรรมมีการถ่ายทอดลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ต่อเนื่องกันมาจนกลายเป็นลักษณะประจำชาติ เช่น ในสังคมของชาวอเมริกัน ผู้ชายจะไม่ร้องไห้ไม่ว่าในโอกาสฝังศพ สอบตักหรือในงานแต่งงาน แต่ถ้าผู้หญิงร้องไห้ในโอกาสต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา ส่วนผู้ชายในสังคมฝรั่งเศสถือว่าการร้องไห้เป็นเรื่องธรรมดา แม้ในโอกาสที่ไปส่งคู่รักที่สนามบินก็สามารถร้องไห้ได้ ดังนั้นการแสดงออกทางอารมณ์จึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพสังคมด้วยเช่นกัน (อารี เพชรบุตร , 2541)

Lazarus (1975 อ้างถึงใน วิภาดา แซ่ตั้ง , 2528) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีส่วนในการขัดเกลาการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคลเช่น ในวัฒนธรรมญี่ปุ่นห้ามไม่ให้แสดงความโศกเศร้าต่อคนแปลกหน้า เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่น่าละอายมากที่ทำให้ผู้อื่นต้องพลอยโศกเศร้าตามไปด้วย ในขณะที่วัฒนธรรมตะวันตกตำหนิบุคคลที่ไม่แสดงความโศกเศร้าออกมาว่าเป็นคนที่เย็นชา ไม่ใส่ใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งตรงข้ามกับผู้ชายไทยและผู้ชายอเมริกันที่ถูกอบรมสั่งสอนว่าไม่ให้หลังน้ำตาให้ใครเห็นในที่สาธารณะ ยกเว้นในกรณีที่มีความสะเทือนใจอย่างรุนแรงเท่านั้น เช่นเดียวกับการแสดงออกด้วยท่าทางก็ถูกกำหนดโดยกฎของการแสดงออกเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ชาวอเมริกาเหนือ และ ชาวเอเชีย จะใช้พฤติกรรมการกอดกับครอบครัวหรือเพื่อนสนิทเท่านั้น และเฉพาะในโอกาสที่แสดงออกถึงความยินดีหรือการอำลา แต่ในลาตินอเมริกาและตะวันออกกลางนั้น การสวมกอดและการจับมือแสดงถึงมิตรภาพด้วย (Axtell , 1998 Cited in Huffman et al.,2000)

การสื่อสารทางอารมณ์ที่ไม่ใช่ภาษานั้นมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรม เช่น การที่ผู้ชายจูบปากกับผู้ชายจะเป็นเรื่องปกติของบุคคลในสังคมเยเมน แต่ถือเป็นเรื่องที่ผิดปกตีสสำหรับบางสังคม หรืออย่างเช่น ในสังคมของชาวอเมริกัน “การยกนิ้วหัวแม่มือ” หมายความว่า ทุกอย่างเรียบร้อย (It's OK) และต้องการที่จะให้ทุกอย่างดำเนินต่อไป แต่ในสังคมของ Greece นั้นเป็นสิ่งซึ่งแสดงถึงการหมิ่นประมาทเช่นเดียวกับการยกนิ้วกลางในสังคมอเมริกัน (Morris , Collett , Marsh & O'Shaugnessy , 1979 Cited in Halonen & Santrock , 2000)

เด็กเรียนรู้ความเหมาะสมของการแสดงออกทางอารมณ์ หรือกฎของการแสดงออกทางอารมณ์จากการยอมรับในวัฒนธรรมของตน (Zeman & Garber , 1996) โดยบทบาทของวัฒนธรรมจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมควรจะแสดงออกเมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร (Ekman , 1993 Cited in Wood & Wood , 1999)

6.4 ความแตกต่างระหว่างเพศที่มีผลต่อการแสดงออกทางอารมณ์

พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กชายและเด็กหญิงจะได้รับการเสริมแรงที่แตกต่างกัน จากสังคม (Zeman & Shipman , 1996) เด็กชายถูกหล่อหลอมจากวัฒนธรรมตั้งแต่ยังเป็นเด็กว่าการร้องไห้เป็นอาการของคนขี้ขลาด และไม่มีความเป็นชายหากแสดงความกลัวหรือความอ่อนแอออกมา ดังนั้นเพศชายจึงถูกหล่อหลอมให้แข่งขันและต่อสู้ ในขณะที่เพศหญิงถูกหล่อหลอมให้มีอารมณ์ที่นุ่มนวล เช่น มีความรัก มีความกลัว และมีความเสียใจ (Huffman et al.,2000) อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงไม่ได้ถูกหล่อหลอมให้มีอารมณ์ที่นุ่มนวลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ผู้หญิงยังสามารถอ่านอารมณ์ของบุคคลอื่นและระลึกถึงเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์ในวัยเด็กได้ดีกว่าเด็กชายอีกด้วย (Davis,1999 Cited in Huffman et al.,2000) ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าเด็กหญิงถูกหล่อหลอมเรื่องการแสดงอารมณ์จากสังคมตั้งแต่ยังเล็กว่าต้องมีส่วนร่วมทางอารมณ์กับบุคคลอื่น ในขณะที่เด็กชายได้รับการหล่อหลอมแตกต่างจากเด็กหญิงคือ เด็กชายจะต้องประสบความสำเร็จและมีพลังความสามารถมากกว่า (Brody & Hall , 1993 ; Casey & Fuller , 1994 ; Hall , 1987 Cited in Zeman & Sipman ,1996) นอกจากนี้ Brody & Hall ยังพบว่าผู้หญิงมักจะแสดงออกทางอารมณ์ด้วยการใช้ภาษาในขณะที่ผู้ชายจะใช้การแสดงพฤติกรรมหรือการแสดงออกทางร่างกายเป็นการสื่อสารทางอารมณ์

6.5 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้กฎของการแสดงออกทางอารมณ์ (Display Rules)

กฎของการแสดงออกทางอารมณ์ (display rules) คือ กฎเกณฑ์ของสังคมที่กำหนดว่าการแสดงออกของอารมณ์ควรจะทำเมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร ตัวอย่างเช่น ความสุข เป็นอารมณ์ที่เป็นสากล แต่จะแสดงออกอย่างเหมาะสมได้เมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร ขึ้นอยู่กับแต่ละวัฒนธรรม เช่นเดียวกันกับอารมณ์อย่างอื่น เช่น ความกลัว ความโกรธ และความเสียใจ (Halonen & Santrock , 2000)

การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมนั้น เด็กเรียนรู้ได้จากการแสดงออกที่ได้รับการยอมรับจากสังคมและวัฒนธรรมนั้นๆ อันนำไปสู่การกำหนดการแสดงออกว่าการแสดงออกอย่างไรที่เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ เช่น เด็กชายจะไม่ยอมร้องไห้ต่อหน้าเพื่อน แม้ว่าจะรู้สึกเจ็บปวดเนื่องจากเด็กคาดหวังว่าเพื่อนจะปฏิเสธตนถ้าตนเองทำเช่นนั้น (Zeman & Garber , 1996)

ผู้ใหญ่และเด็กสามารถแสดงความรู้สึกที่แตกต่างจากอารมณ์จริงของตนได้ การศึกษาพัฒนาการในการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ อธิบายได้ว่าความสามารถนี้พัฒนาได้อย่างรวดเร็วโดยเริ่มตั้งแต่วัยอนุบาลและเพิ่มขึ้นตามอายุ (Davis , 1995)

การศึกษาของ Lewis , Stanger & Sullivan (1989 Cited in Sigelman & Shaffer , 1991) พบว่า เด็กอายุ 2 ปีขึ้นไปเริ่มใช้การแสดงออกทางอารมณ์เพื่อเป็นการสื่อสารอย่างมีเจตนามากขึ้น เด็กอนุบาลเริ่มมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ตัวอย่างเช่น เด็กพยายามกลั้วน้ำตาหลังจากการได้รับคำสั่งว่าห้ามร้องไห้ และพยายามแสดงใบหน้ายิ้ม ซึ่งการแสดงออกเช่นนี้ได้รับการเรียกว่าเป็นการปิดบังอารมณ์ที่แท้จริงเพื่อลวงผู้อื่น

การศึกษาของ Briggs (1970 Cited in Halonen & Santrock , 2000) พบว่าในวัฒนธรรมของ Utku ใน Alaska นั้น จะยับยั้งการแสดงความโกรธด้วยการยอมรับในสิ่งนั้น เช่น หากพวกเขาเดินทางต่อไปไม่ได้เนื่องจากมีพายุหิมะที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน พวกเขาจะไม่แสดงความขัดใจ แต่ยอมรับพายุหิมะนั้นด้วยการสร้างกระท่อมน้ำแข็งขึ้นมา

แต่ละวัฒนธรรมก็จะมีกฎของการแสดงออกที่แตกต่างกัน ในวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่น เด็กๆ เรียนรู้ที่จะซ่อนอารมณ์ในทางลบด้วยการยิ้มอย่างมีมารยาท (Dresser , 1996 Cited in Huffman et al.,2000) หรือชายหนุ่มในวัฒนธรรมของ มาไซ (Masai) ได้รับการคาดหวังให้ซ่อนเร้นอารมณ์ของตนในที่สาธารณะโดยการทำหน้าที่เรียบเฉยไม่แสดงออกถึงอารมณ์ใดๆ (Keating , 1994 Cited in Huffman et al.,2000)

Ekman & Friesen (1975 อ้างถึงใน วิภาดา แซ่ตั้ง , 2528) อธิบายเกี่ยวกับการใช้กฎของการแสดงออกว่าตัวแปรที่คงที่และตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงได้ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงอารมณ์ของบุคคล มี 4 ประเภท ได้แก่

1. ลักษณะคงที่ของบุคคล เช่น อายุ และ ขนาดรูปร่าง
2. ลักษณะคงที่ในแต่ละสถานการณ์ เมื่อพิจารณาจากบรรทัดฐานของสังคม เช่น เมื่อได้รับเชิญให้ไปร่วมงานศพ บุคคลต้องแสดงความโศกเศร้ามากกว่าแสดงความปิติยินดี
3. ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ของบุคคล เช่น ทัศนคติของบุคคล
4. ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ของสถานการณ์ เช่น การแสดงออกทางสีหน้าเมื่ออยู่ในแต่ละช่วงของการสนทนา

Saarni (1984 Cited in Davis , 1995) อธิบายถึงองค์ประกอบที่จำเป็น 3 อย่าง สำหรับการใช้กฎของการแสดงออก ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับกฎของการแสดงออกของเด็ก การแสดงอารมณ์ และแรงจูงใจในการไม่แสดงอารมณ์ที่แท้จริง

1. การเรียนรู้เกี่ยวกับกฎของการแสดงออกของเด็ก

เด็กเรียนรู้ได้ตั้งแต่อายุยังน้อยว่าการแสดงออกของอารมณ์ทางลบจะได้รับการตอบสนองอย่างชื่นชมน้อยกว่าการแสดงออกของอารมณ์ทางบวก ทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะปิดบังการแสดงออกอารมณ์ทางลบของตนเอง การปฏิสัมพันธ์กันในสังคมเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในการเรียนรู้กฎของ

การแสดงออกทางอารมณ์ในวัฒนธรรมของตน และนำไปสู่การเพิ่มประสบการณ์ทางอารมณ์ของเด็กให้มากขึ้น (Zeman & Garber , 1996)

2. การแสดงอารมณ์

Frijda (1958 อ้างถึงใน กฤตยา อารยะศิริ , 2523) ได้อธิบายถึงกฎของการแสดงออก (display rules) ว่าเป็นเทคนิคเพื่อจัดการและควบคุมการแสดงออกที่บุคคลเรียนรู้จากสังคมตั้งแต่วัยอยู่ในวัยเด็ก โดยเทคนิคดังกล่าวนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การลดความเข้ม (De-Intensity) ของการแสดงออกทางอารมณ์ หมายถึง การแสดงอารมณ์น้อยกว่าความรู้สึกจริง เช่น ในบางสถานการณ์ เรารู้สึกตกใจมาก แต่เมื่ออยู่กับบุคคลอื่น เราก็จะพยายามแสดงออกว่ามีความตกใจปานกลางหรือตกใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การเพิ่มความเข้ม (Over-Intensity) ของการแสดงออกทางอารมณ์ หมายถึง การแสดงอารมณ์มากกว่าความรู้สึกจริงเพื่อให้ผู้อื่นเห็น

3. การทำให้ดูเหมือนว่าไม่เกิดอารมณ์หรือมีความรู้สึกเฉยๆ (Neutral)

4. การปิดบังความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง ด้วยการแสดงอารมณ์อื่นออกมาปิดบังความรู้สึกที่แท้จริง เช่น แกล้งทำเป็นว่ามีความสุขทั้งๆที่จริงๆกำลังกลัว

รูปแบบของการไม่แสดงอารมณ์ทางลบที่แท้จริงออกมาของเด็กจะเกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะ คือ เด็กจะไม่แสดงอารมณ์ทางลบที่แท้จริงออกมาโดยใช้วิธีการไม่แสดงอารมณ์ใดๆออกมาเลย หรือเด็กจะไม่แสดงอารมณ์ทางลบที่แท้จริงออกมาโดยใช้วิธีการแสดงอารมณ์อื่นที่เป็นที่ยอมรับออกมาแทน (Underwood et al., 1992)

3. แรงจูงใจในการไม่แสดงอารมณ์ที่แท้จริง

แรงจูงใจในการไม่แสดงออกถึงอารมณ์ที่แท้จริงของเด็กนั้น อาจเกิดจากการที่เด็กได้รับรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังจากที่ตนเองมีการแสดงออกทางอารมณ์ เช่น เมื่อเด็กได้รับของขวัญที่ไม่ถูกใจ แต่เด็กจะต้องแสดงความพอใจในของขวัญชิ้นนั้นออกมา เนื่องจากเด็กคาดคะเนว่าผู้ที่ให้ของขวัญจะต้องรู้สึกเสียใจหากตนเองแสดงความผิดหวังในของขวัญชิ้นนั้น (Saarni ,1984 Cited in Davis , 1995)

การศึกษาของ Saarni (1979) ได้แบ่งประเภทของเหตุผลที่เด็กไม่แสดงอารมณ์ที่แท้จริงของตนเองออกเป็น 2 ประเภท คือ เหตุผลที่ใช้เพื่อปกป้องตนเอง เช่น เด็กคาดคิดว่าจะได้รับผลในทางลบที่จะตามมาหลังจากการแสดงออกทางอารมณ์ของตนและเหตุผลที่เด็กใช้เพื่อปกป้องบุคคลอื่น เช่น เด็กเกรงว่าการแสดงอารมณ์ของตนจะทำให้บุคคลอื่นไม่สบายใจหรือเป็นทุกข์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Fuchs & Thelen (1988) และ Gnepp & Hess (1986) ที่พบว่าเด็กชั้นประถมศึกษา

รับรู้ผลของการแสดงออกทางอารมณ์และรายงานว่าการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือกลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริงของตนขึ้นอยู่กับลักษณะของการตอบสนองที่เด็กคาดว่าจะได้รับหลังจากแสดงอารมณ์ทางลบที่แท้จริงออกไปแล้ว

6.6 เด็กวัยเรียนกับการแสดงออกทางอารมณ์

6.6.1 พัฒนาการของเด็กวัยเรียน

วัยเรียนเป็นระยะที่มีความสำคัญมากอีกระยะหนึ่งในชีวิต เนื่องจากเป็นวัยที่เด็กต้องออกจากบ้านไปเข้าโรงเรียน เด็กได้พบกับสังคมใหม่ๆ จึงทำให้เด็กต้องมีการปรับตัวอย่างมากต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น (กุญชรีย์ คำชาย , 2540) เด็กในวัยนี้เริ่มมีการใช้เวลาอยู่กับผู้ใหญ่คนอื่นๆ ที่ไม่ใช่พ่อแม่มากขึ้น การรู้จักคบหากับเพื่อนรุ่นเดียวกันสามารถทำได้ดีขึ้น ในช่วงวัยนี้ถึงแม้พ่อแม่จะมีบทบาทสำคัญในการอบรมดูแลเด็ก แต่บุคคลที่เป็นผู้ใหญ่คนอื่นๆ ก็เริ่มมีบทบาทสำคัญในการอบรมดูแลเด็กเช่นกัน (ศรีเรือน แก้วกังวาล , 2540)

พัฒนาการทางร่างกาย

เด็กวัยเรียนจะมีการเจริญเติบโตทางร่างกายช้ากว่าเด็กวัยอนุบาล เด็กจะมีรูปร่างสูงและผอมกว่าวัยอนุบาล ในระยะแรกของวัยเรียนเด็กชายและเด็กหญิงจะมีขนาดเท่าๆ กันทั้งน้ำหนักและส่วนสูง แต่เมื่อเริ่มเข้าสู่ระยะปลายของวัยเรียนเด็กหญิงจะโตกว่าเด็กชาย เนื่องจากเด็กหญิงจะเข้าสู่วัยแรกเริ่มเร็วกว่าเด็กชายราวๆ 2 ปี (Tanner , 1970 อ้างถึงใน สุรางค์ ใคว์ตระกูล , 2544)

ในวัยนี้แขนขาของเด็กดูเรียวยาวขึ้น ออกจะกว้างออก ฟันแท้เริ่มงอกเต็มที่ ทำให้ดูส่วนล่างของหน้าเปลี่ยนไป เด็กวัยนี้เอาใจใส่เรื่องของร่างกายมาก ขนาดและโครงสร้างของร่างกายจะเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะประสบความสำเร็จในการเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการที่เด็กได้รับการยอมรับในกลุ่มเพื่อน และผลที่ตามมาคือทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง (กุญชรีย์ คำชาย , 2540)

พัฒนาการทางบุคลิกภาพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของ Sigmund Freud เรียกเด็กวัยเรียน (อายุ 6 ถึง 12 ปี) ว่าเป็นขั้นแฝง (Latency State) ซึ่งเป็นระยะที่เด็กเก็บกดความต้องการทางเพศ หรือความต้องการทางเพศสงบลง กล่าวคือเด็กจับกลุ่มเล่นกับเพื่อนเพศเดียวกัน โดยเด็กชายมักจับกลุ่มเล่นกับเด็กชายและเด็กหญิงมักจับกลุ่มเล่นกับเด็กหญิง (สุรางค์ ใคว์ตระกูล , 2544)

ส่วนทฤษฎีจิตสังคมของ Erik Erikson ได้แบ่งเด็กวัยเรียนให้อยู่ในขั้นความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ และ ความรู้สึกด้อย (Industry VS Inferiority) เนื่องจากเด็กวัยนี้มีความต้องการที่จะทำสิ่งต่างๆอยู่เสมอ เด็กในวัยนี้มักจะภูมิใจว่าทำอะไรได้และใช้ความพยายามอย่างมากในการทำสิ่งต่างๆ ผู้ใหญ่ต้องพยายามช่วยให้เด็กได้รับสัมฤทธิ์ผลเพื่อให้เด็กรู้ว่าตนเองมีความสามารถและทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ถ้าเด็กในวัยนี้ประสบความล้มเหลวจะเกิดปมด้อย และมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง (สุรางค์ โค้วตระกูล , 2544)

พัฒนาการด้านสติปัญญา

ทฤษฎีพัฒนาการเชอว์ปีญญาของ Jean Piaget ได้แบ่งเด็กวัยเรียนให้อยู่ในขั้น Concrete Operational State (อายุ 7 – 11 ปี) เนื่องจากเด็กในวัยนี้สามารถอ้างอิงสิ่งต่างๆด้วยเหตุผลโดยไม่ขึ้นกับการรับรู้จากรูปร่างเท่านั้น เด็กสามารถสร้างกฎเกณฑ์ในการแบ่งสิ่งแวดลอมออกเป็นหมวดหมู่ได้ คิดเหตุผลเชิงตรรกะได้และสามารถรับรู้สิ่งแวดลอมได้ตามความเป็นจริง นอกจากนี้เด็กวัยนี้ยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับความคงตัวของสสาร มีความเข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงรูปร่างต่างๆภายนอกไม่มีผลต่อสภาพเดิมของปริมาณน้ำหนัก หรือปริมาตรของสสาร (สุรางค์ โค้วตระกูล , 2544)

พัฒนาการทางภาษา

เด็กวัยเรียนมีทักษะทางการสื่อสารดีขึ้น สามารถพูดอย่างชัดเจนให้คนอื่นเข้าใจได้ เนื่องจากเด็กเริ่มอ่านออกเขียนได้ทำให้เด็กเริ่มรู้จักคำศัพท์ต่างๆมากขึ้น และมีการใช้คำพูดมากขึ้น เด็กเริ่มใช้ภาษาเพื่อมารยาททางสังคม เช่น ขอขอบคุณ ขอโทษ นอกจากนี้เด็กวัยเรียนยังใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อมูลที่ตนเองอยากรู้โดยการใช้คำถาม ซึ่งคำถามของเด็กในวัยนี้มักจะขึ้นต้นด้วยคำว่า อะไร ทำไม อย่างไร (กฤษณี คำชาย , 2540)

พัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคมเป็นลักษณะเด่นของเด็กวัยเรียน เนื่องจากเด็กออกจากบ้านไปสู่วิทยาลัยและสังคมภายนอกครอบครัว การที่เด็กได้เข้าสู่สังคมของโรงเรียนจะทำให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัว รู้จักมารยาทสังคม รู้จักการปรับตัวตามกฎเกณฑ์และปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม (ศรีธรรม ธนะภูมิ , 2535) เด็กวัยนี้เริ่มใช้เวลาส่วนมากอยู่กับโรงเรียนและกลุ่มเพื่อน โดยเด็กเริ่มเรียนรู้การให้ การรับ และการให้ความร่วมมือระหว่างกลุ่มเพื่อน เพื่อนจึงเป็นผู้ที่ให้ทั้งแรงเสริมและเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมเด็ก (สุรางค์ โค้วตระกูล , 2544)

พัฒนาการทางอารมณ์

เด็กวัยเรียนมีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงง่าย เพราะเด็กต้องปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมใหม่ๆหลายอย่าง เช่น การเปลี่ยนแปลงกิจวัตรประจำวันเมื่อไปโรงเรียน การต้องทำตามกฎระเบียบและคำสั่งต่างๆแทนการทำตามใจของตนเอง (ศรีธรรม ฐานะภูมิ , 2535) เด็กในวัยนี้มีเริ่มรู้สึกสงสารและเห็นอกเห็นใจ เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลอื่น รวมทั้งสัตว์เลี้ยงด้วย เนื่องจากสังคมของเด็กได้ขยายกว้างออกไปมากขึ้น (ศรีเรื่อน แก้วกั้ววาล , 2540)

เด็กในวัยเรียนนี้มีอารมณ์ต่างๆมากมายทั้งอารมณ์ในทางบวกและอารมณ์ในทางลบ เด็กควรรับรู้อารมณ์ของตนเองและมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งเด็กในวัยนี้มีความพร้อมที่จะรับรู้อารมณ์ของตนเอง เริ่มรู้จักการควบคุมอารมณ์และแสดงอารมณ์ออกมาอย่างที่ตั้งใจยอมรับ หากเด็กไม่มีการแสดงออกทางอารมณ์ เด็กจะเก็บกดอารมณ์เอาไว้ และหากมีการเก็บกดอารมณ์มากเกินไปจะทำให้เด็กเกิดความเครียดและอาจทำให้มีปัญหาทางจิตใจได้ (ศรีธรรม ฐานะภูมิ , 2535)

6.6.2 ความเข้าใจอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน

เด็กวัยเรียนมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่เพิ่มขึ้น ซึ่งทฤษฎีของ Piaget ได้แบ่งเด็กวัยเรียน (อายุ 7 – 11 ปี) ให้อยู่ในขั้น Concrete Operational State เนื่องจากเด็กในวัยนี้สามารถอ้างอิงสิ่งต่างๆด้วยเหตุผลโดยไม่ขึ้นกับการรับรู้จากรูปร่างเท่านั้น การศึกษาของ Cantor & Sparks (1984 Cited in Mussen et al., 1990) ได้ใช้ทฤษฎีของ Piaget ในการทำนายประเภทของสิ่งกระตุ้นทางโทรทัศน์ที่ทำให้เกิดความกลัวในเด็กอนุบาลและเด็กประถมศึกษา พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น การเปลี่ยนแปลงจากผู้ชายไปเป็นสัตว์ประหลาดสีเขียวในเรื่อง “The Incredible Hulk” จะทำให้เกิดความรู้สึกกลัวในเด็กที่อยู่ในขั้น preoperational เนื่องจากเด็กไม่เข้าใจว่าความจริงแล้วผู้ชายไม่สามารถแปลงกายเป็นสัตว์ประหลาดสีเขียวได้ แตกต่างจากเด็กที่อยู่ในขั้น concrete operational ซึ่งจะไม่แสดงความกลัวเนื่องจากเข้าใจในความจริงนี้ แต่เด็กในขั้น concrete operational นี้จะตอบสนองต่อความกลัวมากกว่า หากสิ่งเร้าเหล่านั้นทำให้พวกเขา รู้สึกร่วมไปด้วย เช่นในการทดลองที่ให้เด็กดูหนังที่มีผู้ชายคนหนึ่งกำลังถูกฝูงผึ้งโจมตี เด็กอายุ 3 – 5 ปี จะตกใจกลัวเมื่อกล้องโฟกัสไปที่ฝูงผึ้ง แต่เด็กอายุ 9 – 11 ปี จะตกใจกลัวมากกว่าเมื่อดูการแสดงออกทางสีหน้าของผู้ชายคนนั้น ซึ่งเป็นไปได้ว่าเด็กเหล่านี้เอาตัวเองเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย

เด็กในช่วงวัยนี้จะเริ่มลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กเริ่มเห็นความแตกต่างระหว่างตนเองและบุคคลอื่น Piaget ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก พบว่าเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นจะเริ่มลดการยึดตนเองลง ในช่วงอายุ 6 – 7 ปี เด็กเริ่มรู้ว่าผู้อื่นอาจมีความคิด มีมุมมองและมีความต้องการต่างไปจากตน ซึ่งสิ่งนี้จะนำไปสู่ความสามารถในการอนุมานความคิดของผู้อื่นได้ถูกต้องมากขึ้น (Shantz , 1983 อ้างถึงใน สุจิตรา แก้วเขียว , 2534) อีกทั้งยังส่งผลให้เด็ก

สามารถเข้าใจ ความรู้สึกของผู้อื่นและเข้าใจหน้าที่ทางสังคมของตน ซึ่งหมายถึงเด็กมีความสามารถในการสวมบทบาท (role taking) นั้นเอง ดังนั้นพัฒนาการทางการรู้คิดจึงมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางสังคมและจริยธรรมของเด็ก (Brodzinsky ,Gromly & Ambron , 1986 อ้างถึงใน สุจิตรา แก้วเขียว , 2534) โดยเมื่อเด็กสามารถแยกการรับรู้ ความคิด อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง เห็นความแตกต่างระหว่างองค์ประกอบภายในของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังสามารถอนุมานได้ว่าผู้อื่นที่อยู่ในสถานการณ์ที่ต่างจากตนจะมีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร ก็แสดงถึงการมีความสามารถในการสวมบทบาทของเด็ก (สุจิตรา แก้วเขียว , 2534)

นอกจากนี้เด็กวัยเรียนยังเริ่มมีทักษะของการไม่แสดงออกถึงอารมณ์ที่แท้จริง เนื่องจากเด็กมีการเรียนรู้กฎของการแสดงออกทางอารมณ์จากบทบาทของวัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนดว่าอารมณ์ใดจะแสดงออกได้หรือไม่ในสถานการณ์ใด รวมทั้งเด็กเรียนรู้กฎของการแสดงออกที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นจากบุคคลรอบตัว เช่น เด็กได้รับการสั่งสอนจากบิดามารดาเกี่ยวกับการขอบคุณผู้ใหญ่ที่ให้ของ (ตัวอย่างเช่น “อย่าลืมขอบคุณคุณย่าด้วยนะ”) และเด็กจะได้รับการลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม (Gnepp & Hess , 1986)

เมื่อเด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่เพิ่มขึ้นและได้รับอิทธิพลจากกระบวนการสังคมประกิต เด็กเรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์หรือไม่แสดงอารมณ์ เพื่อให้สอดคล้องไปกับสิ่งที่สังคมยอมรับ (Saarni , 1979) การศึกษาของ Fuchs & Thelen (1988) พบว่าเด็กจะรับรู้ว่าคุณแม่จะให้ การสนับสนุนต่อการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กแตกต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดของอารมณ์ อายุของเด็ก และเพศของเด็ก โดยเด็กทราบว่าแม่จะให้ความช่วยเหลือในการแสดงอารมณ์เศร้าของเด็กมากกว่าพ่อ แต่จะไม่ให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กแสดงอารมณ์โกรธ เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองทางบวกจากพ่อและแม่ในการแสดงอารมณ์ทางลบของตนเองมากกว่าเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเด็กชายจะมีการแสดงอารมณ์ทางลบลดลงเมื่อมีอายุที่เพิ่มขึ้น แต่ไม่พบลักษณะนี้ในเด็กหญิง

ความแตกต่างระหว่างเพศของเด็กนับเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางอารมณ์ ดังเช่นในงานวิจัยของ Zeman & Garber (1996) ที่ศึกษาการแสดงอารมณ์ของเด็กวัยเรียนต่อบุคคลในสังคม พบว่าเด็กหญิงมีการแสดงออกทางอารมณ์มากกว่าเด็กชาย แต่การแสดงออกทางอารมณ์ในแต่ละสถานการณ์นั้นจะขึ้นอยู่กับชนิดของอารมณ์ด้วยเช่นกัน เด็กอาจจะมีการแสดงอารมณ์บางอารมณ์มากกว่าอีกอารมณ์หนึ่ง เช่น จากการศึกษาของ Fuchs & Thelen (1988) พบว่าเด็กชายไม่แสดงออกถึงอารมณ์เศร้าของตนเอง ในขณะที่เด็กหญิงไม่แสดงออกถึงอารมณ์โกรธ การศึกษาของ Underwood et al. (1992) พบว่าเด็กหญิงมีการปิดบังการแสดงอารมณ์ออกทางสีหน้ามากกว่าเด็กชาย

นอกจากนี้เด็กวัยเรียนยังเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการแสดงออกทางอารมณ์ที่สังคมยอมรับมากขึ้น เด็กวัยเรียนเริ่มรู้ว่าบุคคลอื่นจะมีความรู้สึกอย่างไรกับการแสดงออกทางอารมณ์ของตน เด็กจึงพยายามไม่แสดงออกทางอารมณ์ในรูปแบบที่สังคมไม่ยอมรับ เช่นเมื่อเกิดอารมณ์โกรธเด็กวัยเรียนเริ่มจะใช้วิธีการเงียบและไม่พูดอะไร และจะไม่แสดงอารมณ์โกรธในลักษณะที่รุนแรงมากนัก เนื่องจากเด็กเรียนรู้แล้วว่าการกระทำเช่นนี้เป็นการกระทำอย่างเด็กเล็กๆ (จรรยา ทองถาวร , 2530) สิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาเกี่ยวกับอารมณ์ของเด็กในวัยนี้คือ การเข้าใจอารมณ์ของตนเอง อารมณ์ของบุคคลอื่น การรู้จักควบคุมอารมณ์ และการรู้จักแสดงอารมณ์ออกมาอย่างเหมาะสม ซึ่งพัฒนาการเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อสุขภาพจิตของเด็ก และเป็นแนวทางในการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับบุคคลอื่นๆ อารมณ์ไม่ว่าประเภทใดก็ตามถ้าไม่มีการรับรู้ไม่มีโอกาสแสดงออก และถูกเก็บกดมากเกินไปจะทำให้เด็กรู้สึกเครียด ซึ่งอาจนำไปสู่การเจ็บป่วยทางกายที่เนื่องมาจากอารมณ์ได้ (ศรีธรรม ธนะภูมิ , 2535)

การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของตนอยู่ร่วมในสถานการณ์

เด็กมีการแสดงออกทางอารมณ์ต่อบุคคลอื่นเนื่องจากมุ่งหวังการตอบสนองตั้งแต่ยังเป็นทารก เช่น การยิ้ม หรือ การร้องไห้ของทารก เมื่อทารกมีความต้องการบางสิ่งบางอย่างทารกจะแสดงออกด้วยการร้องไห้ และเมื่อทารกร้องไห้บิดามารดาจะให้การตอบสนองแก่ทารกด้วยการช่วยเหลือให้ได้รับความสะดวกสบายยิ่งขึ้น ให้การปลอบโยน หรือโอบกอดทารก และเมื่อทารกมีความสุขและแสดงออกด้วยการยิ้ม ทารกก็จะได้รับการยิ้มและหัวเราะตอบจากบิดามารดา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการคาดหวังถึงผลที่จะได้รับหลังจากการแสดงอารมณ์ของตน (Papalia & Olds , 1995) เมื่อเด็กโตขึ้นและมีทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น เด็กสามารถเชื่อมโยงการแสดงออกทางอารมณ์กับผลที่จะได้รับหลังจากการแสดงออก และมีการควบคุมอารมณ์ของตนเองมากขึ้น (Bukatko & Daehler, 1995) โดยเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเรียนเด็กจะมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่แท้จริงน้อยลง เช่น เด็กวัยเรียนจะไม่แสดงความโกรธ การตะโกน หรือ ร้องส่งเสียงดังออกมา เมื่ออยู่ต่อหน้าบิดามารดาเนื่องจากเด็กเรียนรู้ว่าตนเองจะได้รับการลงโทษหากปฏิบัติเช่นนั้น (Craig & Baucum , 1999)

การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กต่อครูก็เช่นกัน เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเป็นทั้งผู้ให้รางวัล ให้การเสริมแรง และการลงโทษต่อเด็ก ทำให้เด็กมีการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเองเมื่ออยู่ต่อหน้าครู (Kaplan , 1993) เช่นเดียวกับการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กที่มีต่อเพื่อน เนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมีความสำคัญสำหรับเด็กวัยเรียนเป็นอย่างมาก

เพื่อนจะเป็นทั้งผู้ที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ แบ่งปันและมีความรักซึ่งกันและกัน (Rubin & Coplan , 1992 Cited in Craig & Baucum , 1999) อีกทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจะทำให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะทางสังคมและพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ จึงทำให้เด็กมีการควบคุมการแสดงออกของตนให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน เมื่อตนเองอยู่ภายในกลุ่มเพื่อน (Kaplan , 1993)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Gnepp & Hess (1986) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจของเด็กในการใช้กฎของการแสดงออกทางภาษาและการแสดงออกทางสีหน้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของความรู้เกี่ยวกับกฎของการแสดงออกทางอารมณ์โดยใช้ภาษาและการแสดงออกทางสีหน้า เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับเหตุผลในการปกป้องตนเองกับเหตุผลในการปกป้องคนอื่น และเพื่อสำรวจความแตกต่างระหว่างความรู้เกี่ยวกับการใช้กฎของการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ต่างๆ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 144 คน แบ่งเป็นเด็ก 4 ระดับชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 3 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งแต่ละระดับชั้นนั้นจะมีเด็กชายและเด็กหญิงอย่างละ 18 คน วิธีการที่ใช้ในการศึกษาทำโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้กอยู่ในสถานการณ์เพียงคนเดียว กลุ่มที่ได้กอยู่กับบุคคลปกติทั่วไป และกลุ่มที่ได้กอยู่กับบุคคลที่เด็กไม่ยอมให้อารมณ์ที่แท้จริงของเด็ก จากนั้นให้เด็กอ่านสถานการณ์ต่างๆ 8 สถานการณ์ เมื่อเด็กอ่านแต่ละสถานการณ์จบลง ผู้วิจัยจะให้เด็กเลือกภาพวาดใบหน้าที่แสดงออกถึงอารมณ์ของบุคคลในเรื่อง โดยภาพดังกล่าวมีภาพหน้าอารมณ์ดีใจ อารมณ์เสียใจ อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว และใบหน้าปกติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กจะเรียนรู้กฎของการแสดงออกทางอารมณ์ด้วยภาษาได้ก่อนการใช้การแสดงออกทางสีหน้า และสามารถใช้อาณาในการแสดงอารมณ์ได้ดีกว่าการแสดงออกทางสีหน้า นอกจากนี้เด็กยังเรียนรู้เกี่ยวกับเหตุผลของการปกป้องคนอื่นได้ดีเท่าๆกับการให้เหตุผลในการปกป้องตนเอง

Underwood et al. (1992) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กฎของการแสดงออกของเด็กวัยเรียนในการแสดงอารมณ์และความก้าวร้าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของการใช้กฎการแสดงออกในการแสดงอารมณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างความโกรธกับพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 141 คน แบ่งเป็นเด็ก 3 ระดับชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 43 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 46 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 52 คน วิธีการที่ใช้ในการศึกษาทำโดยให้กลุ่มตัวอย่างดูวิดีโอเทปเรื่องสั้นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ 12 เรื่อง โดยจะแบ่งเรื่องสั้นออกเป็น 2 เงื่อนไข คือเงื่อนไขที่มีครูเป็นผู้ร่วมสถานการณ์ กับเงื่อนไขที่มีเพื่อนเป็นผู้ร่วมสถานการณ์ ซึ่งในแต่ละเรื่องสั้นที่มีครูหรือเพื่อนร่วมในสถานการณ์นั้น มีการแบ่งออกเป็นอีก 3 กลุ่มย่อยตามเจตนาที่ครูหรือเพื่อนกระทำ คือ ครูหรือเพื่อนมีเจตนาที่จะทำไม่ดีกับเด็ก ครูหรือเพื่อน

แสดงเจตนาคลุมเครือ และครูหรือเพื่อนแสดงชัดเจนว่าไม่ได้มีเจตนาร้ายต่อเด็ก จากนั้นผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้กฎของการแสดงออกทั้งการแสดงออกทางสีหน้าและการแสดงพฤติกรรมเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีครูร่วมด้วยมากกว่าในสถานการณ์ที่มีเพื่อนร่วมด้วย โดยเด็กจะมีการแสดงความโกรธกับเพื่อนมากกว่าครู และจะมีการใช้กฎของการแสดงออกในการแสดงออกทางสีหน้าที่เพิ่มขึ้นตามอายุ เด็กหญิงจะมีการใช้กฎของการแสดงออกในการแสดงออกทางสีหน้ามากกว่าเด็กชาย และมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้ความก้าวร้าวในการแสดงออกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ความก้าวร้าวในการแสดงออก

Zeman & Garber (1996) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กฎของการแสดงออกในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ อารมณ์เสียใจ และอารมณ์เจ็บปวด (เจ็บปวดทางกาย) ของเด็กเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีบุคคลต่างๆอยู่ร่วมด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่จะแสดงอารมณ์หรือไม่แสดงอารมณ์ที่แท้จริงของเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 192 คน แบ่งเป็นเด็ก 3 ระดับชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 3 และ 5 ซึ่งแต่ละระดับชั้นจะมีเด็กชายและเด็กหญิงอย่างละ 32 คน วิธีการที่ใช้ในการศึกษาทำโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ กลุ่มที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ กลุ่มที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และกลุ่มที่กลุ่มตัวอย่างอยู่ในสถานการณ์คนเดียว จากนั้นผู้วิจัยเล่าเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ต่างๆให้เด็กฟัง แล้วสัมภาษณ์เด็กเกี่ยวกับการใช้กฎของการแสดงออกของเด็ก ผลการวิจัยพบว่าเด็กจะมีการใช้กฎของการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วย มากกว่าในสถานการณ์ที่มีบิดา หรือ มารดาอยู่ร่วมด้วย หรือเด็กอยู่คนเดียว เด็กที่อายุน้อยกว่าจะมีการแสดงอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธมากกว่าเด็กที่โตกว่า และเด็กจะแสดงอารมณ์เจ็บปวดออกมามากกว่าอารมณ์อื่นเนื่องจากเด็กคาดหวังว่าจะได้รับความเห็นใจและได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลอื่น โดยเด็กหญิงจะมีการแสดงอารมณ์เสียใจและอารมณ์เจ็บปวดมากกว่าเด็กชาย ส่วนเหตุผลที่เด็กใช้มากที่สุดในการไม่แสดงอารมณ์ที่แท้จริงของตนเองเนื่องจากเด็กไม่ต้องการได้รับผลทางลบที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น หลังจากที่ตนเองแสดงอารมณ์ที่แท้จริงออกไป และเด็กจะใช้วิธีการแสดงออกทางสีหน้าเป็นวิธีการที่มากที่สุดในการแสดงอารมณ์ของตน

Zeman & Shipman (1996) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลและวิธีการในการแสดงอารมณ์ทางลบของเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการใช้เหตุผลและวิธีการแสดงอารมณ์ของเด็ก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ บุคคลต่างๆที่อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ชนิดของอารมณ์ อายุ และเพศของเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 137 คนแบ่งเป็นเด็ก 2 ระดับชั้น คือ

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 66 คน และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 71 คน วิธีการที่ใช้ในการศึกษาทำโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ กลุ่มที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ กลุ่มที่มีเพื่อนสนิทอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ และกลุ่มที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ จากนั้นผู้วิจัยอ่านเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ อารมณ์เสียใจ และอารมณ์เจ็บปวดทางกายให้เด็กฟังแล้วสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่าเหตุผลที่เด็กใช้มากที่สุดในการแสดงออกถึงความเสียใจเนื่องจากเด็กคาดหวังว่าจะได้รับความเข้าใจจากบุคคลอื่น เหตุผลที่เด็กใช้มากที่สุดในการแสดงออกถึงความเจ็บปวดเนื่องจากเด็กคาดหวังว่าตนเองคงไม่สามารถควบคุมความรู้สึกนั้นได้ และเหตุผลที่เด็กใช้มากที่สุดในการแสดงออกถึงความโกรธเนื่องจากเด็กไม่ต้องการได้รับผลในทางลบที่จะตามมา สำหรับวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกนั้นพบว่า เด็กหญิงจะใช้วิธีการใช้คำพูดในการแสดงอารมณ์มากที่สุด ส่วนเด็กชายจะใช้วิธีการแสดงพฤติกรรมที่ค่อนข้างก้าวร้าวในการแสดงอารมณ์ โดยเด็กที่อายุน้อยกว่าจะระบุว่าตนเองแสดงออกทางอารมณ์เนื่องจากควบคุมอารมณ์ไม่ได้มากกว่าเด็กที่โตกว่า และมารดาจะเป็นบุคคลที่เด็กระบุว่าเป็นผู้ที่ยอมรับการแสดงความโกรธของเด็กได้มากกว่าบุคคลอื่น

Zeman & Shipman (1997) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาวะแวดล้อมที่มีต่อความคาดคิดในการควบคุมอารมณ์โกรธและอารมณ์เสียใจของวัยเด็กตอนกลางจนถึงวัยรุ่น โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการควบคุมอารมณ์ และความคาดหวังของเด็กเกี่ยวกับผลที่จะได้รับหลังจากการแสดงออกทางอารมณ์ของวัยเด็กตอนกลางจนถึงวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 140 คน แบ่งเป็นเด็ก 3 ระดับชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 46 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 48 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 46 คน วิธีการที่ใช้ในการศึกษาทำโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ กลุ่มที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ และกลุ่มที่มีเพื่อนสนิทอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ จากนั้นผู้วิจัยอ่านเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ อารมณ์เสียใจ และอารมณ์เจ็บปวดทางกายให้เด็กฟังแล้วสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่าเด็กชายจะมีการควบคุมอารมณ์ของตนเองมากกว่าเด็กหญิง เนื่องจากเด็กชายคาดคิดว่าตนเองจะได้รับความเข้าใจไม่มากนักหากตนเองแสดงอารมณ์ออกไปโดยเด็กชายระบุว่ารู้สึกดีกว่าหากไม่ได้แสดงอารมณ์ออกไป นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะมีการควบคุมอารมณ์ของตนเองในสถานการณที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยมากกว่าในสถานการณที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วย และเด็กคาดคิดว่าตนเองจะได้รับความสนับสนุนหลังจากการแสดงออกทางอารมณ์จากแม่น้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน
2. เพื่อศึกษาเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์
3. เพื่อศึกษาวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กวัยเรียนอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน แบ่งเป็นเพศชาย 100 คน และ เพศหญิง 100 คน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. เพศของเด็ก ได้แก่ เพศชาย และ เพศหญิง
2. ชนิดของอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์เสียใจ และ อารมณ์โกรธ
3. บุคคลสำคัญทางสังคม ได้แก่ บิดา มารดา ครู เพื่อน

ตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. การแสดงออกทางอารมณ์ ได้แก่ การแสดงออก และ การไม่แสดงออกทางอารมณ์
2. เหตุผลที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ แบ่งเป็น

เหตุผลที่เด็กใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์

ประเภทที่ 1 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับผลบวกทางด้านจิตใจ

ประเภทที่ 2 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น

ประเภทที่ 3 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะรู้ว่าตนเองขาดทักษะในการควบคุมตนเอง

ประเภทที่ 4 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังให้บุคคลอื่นรับรู้ความรู้สึกของตนและคนที่ทำไม่ดีกับตนจะได้รู้สึกผิด

ประเภทที่ 5 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะต้องการแก้แค้นเพื่อนที่มาแกล้งตน

ประเภทที่ 6 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา

เหตุผลที่เด็กใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

ประเภทที่ 1 เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมา

ประเภทที่ 2 เด็กไม่แสดงออก เพราะรับรู้ว่าเป็นไม่ได้ตั้งใจที่จะทำให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นหรือเรื่องนั้นไม่ใช่เรื่องใหญ่มากจนคนอื่นต้องรับรู้

ประเภทที่ 3 เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากบุคคลอื่น

ประเภทที่ 4 เด็กไม่แสดงออก เพราะคาดหวังว่าการแสดงออกของตนจะทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์

ประเภทที่ 5 เด็กไม่แสดงออก เพราะคิดว่าถึงแสดงอารมณ์ออกไปแล้วก็คงจะไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือหรือไม่มีการแก้ไขเหตุการณ์ให้ดีขึ้นเหมือนเดิมได้

ประเภทที่ 6 เด็กไม่แสดงออก เพราะคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

ประเภทที่ 7 เด็กไม่แสดงออก เพราะเชื่อมั่นหรือความยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา

3.วิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ ได้แก่

วิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์

วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้า

วิธีการที่ 2 การใช้โทนเสียงหรือคำพูดเพื่อแสดงอารมณ์

วิธีการที่ 3 การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

วิธีการที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การร้องไห้

วิธีการที่เด็กใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

วิธีการที่ 1 การแสดงพฤติกรรมอื่นที่กลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

วิธีการที่ 2 การแสดงกริยาท่าทางเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่รู้สึกอะไร

วิธีการที่ 3 การถอนตัวออกจากสถานการณ์

วิธีการที่ 4 การใช้คำพูดเพื่อกลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การแสดงออกทางอารมณ์ หมายถึง การที่เด็กตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกถึงอารมณ์ที่แท้จริงของตนเองในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์นั้นๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ และการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เท่านั้น

2. บุคคลสำคัญทางสังคม หมายถึง บุคคลที่เด็กนึกถึงและให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นกับเด็ก ซึ่งในงานวิจัยนี้บุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก ได้แก่ บิดา มารดา ครู และเพื่อน

3. เด็กวัยเรียน หมายถึง เด็กอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถเป็นข้อมูลสำหรับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กวัยเรียน ในการเข้าใจถึงการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน

2. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาด้านการแสดงออกทางอารมณ์

3. สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน เหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ และวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กวัยเรียนอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ของโรงเรียนสหศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2543 จำนวน 200 คน โดยแบ่งเป็นเด็กชายจำนวน 100 คน และเด็กหญิงจำนวน 100 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ เป็นเด็กที่มีบิดาและมารดาอยู่ร่วมกัน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กวัยเรียนอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนของโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2543 จำนวน 200 คน ซึ่งผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นเด็กนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างเจาะจงจำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สป.กทม.) 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชวินิต โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา (สทศ.) 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดนางนอง และ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน (สช.) 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนถนนอมบุตร

2. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากทะเบียนประวัติ เพื่อคัดเลือกเด็กนักเรียนที่มีอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน ที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน จำนวน 200 คน โดยแบ่งเป็นเด็กชาย 100 คน และเด็กหญิง 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ และอารมณ์โกรธ อารมณ์ละ 3 เรื่อง
2. แบบบันทึกข้อมูลที่ใช้สัมภาษณ์เด็กวัยเรียน แบ่งเป็น 2 ตอนได้แก่
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ประกอบด้วย อายุ เพศของเด็ก การอยู่ร่วมกันของบิดามารดา ชื่อของเพื่อนสนิท ชื่อของเพื่อนที่เด็กคิดว่าเกเร ของเล่นที่เด็กชอบ และสถานที่ที่เด็กอยากไปเที่ยว
 - ตอนที่ 2 ข้อคำถามที่ใช้สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการแสดงออกของเด็ก
3. รายการจำแนกประเภทของเหตุผลที่ใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์
4. รายการจำแนกวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กโดยการสัมภาษณ์เด็กอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน จำนวน 40 คน ซึ่งศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนอนุบาลวัดปรินายก โดยการสร้างคำถามให้เด็กตอบชื่อบุคคลที่ตนเองนึกถึงเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆขึ้น เช่น เด็กต้องการจะบอกให้ผู้ใดทราบหากโดนเพื่อนแกล้ง หรือ ใครคือคนที่เด็กต้องการจะพูดคุยด้วยเมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ เป็นต้น (ภาคผนวก ค)
2. ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาแจกแจงความถี่เป็นเปอร์เซ็นต์ พบว่าบุคคลที่เด็กนึกถึงและให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ได้แก่ มารดา มีจำนวน 13 คน คิดเป็น 32.5 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 2 ได้แก่ บิดา มีจำนวน 10 คน คิดเป็น 25 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 ได้แก่ ครู มีจำนวน 7 คน คิดเป็น 17.5 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 4 ได้แก่ เพื่อน มีจำนวน 6 คน คิดเป็น 15 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 5 ได้แก่ บุคคลอื่นๆ (พี่ชาย / พี่สาว / ตา / ลุง) มีจำนวน 4 คน คิดเป็น 10 เปอร์เซ็นต์ จากนั้น ผู้วิจัยนำคำตอบที่อยู่ในลำดับที่ 1 ถึง 4 มาเป็นบุคคลที่อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กเกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธ โดยบุคคลเหล่านี้ไม่มีส่วนร่วมในการทำให้เด็กเกิดอารมณ์เสียใจ หรือ อารมณ์โกรธ แต่จะเป็นเพียงบุคคลที่อยู่ร่วมในสถานการณ์เท่านั้น
3. ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่จะทำให้เด็กวัย 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน เกิดอารมณ์เสียใจ และอารมณ์โกรธโดยการสัมภาษณ์ แล้วนำสถานการณ์ที่ได้จากการสำรวจนี้ มาสร้างเป็นเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธ (ภาคผนวก ค)
4. ผู้วิจัยได้นำเรื่องสั้นทั้งหมดที่สร้างขึ้นจากการสัมภาษณ์เด็กวัยเรียนมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาว่าเลือกเรื่องสั้นดังกล่าวสามารถกระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธได้

ตามต้องการหรือไม่ ซึ่งได้เรื่องสั้นมาทั้งหมดจำนวน 14 เรื่อง แบ่งเป็นเรื่องสั้นที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์เสียใจ 7 เรื่อง และเรื่องสั้นที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์โกรธ 7 เรื่อง จากนั้นผู้วิจัยนำเรื่องสั้นทั้ง 14 เรื่อง มาสร้างภาพประกอบเรื่อง ซึ่งเป็นภาพวาดระบายสีขนาด 12 x 17 เซนติเมตร โดยแต่ละเรื่องจะมีภาพประกอบเรื่องละ 4 ภาพ

5. ผู้วิจัยได้นำเรื่องสั้นพร้อมภาพประกอบเรื่องทั้ง 14 เรื่อง ที่มีโครงเรื่องมาจากการสัมภาษณ์เด็กวัย 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือนและ ผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์ รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณระพี สุทธิวรรณ ช่วยตรวจเนื้อหาในการใช้ภาษาและเนื้อหาสถานการณ์ของเรื่องว่าเรื่องสั้นแต่ละเรื่องว่าสามารถกระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธได้หรือไม่

6. ผู้วิจัยได้นำเรื่องสั้นที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ไปทดสอบกับเด็กวัย 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 50 คน จากนั้นนำมาทำการแจกแจงความถี่ของแต่ละเรื่อง เพื่อคัดเลือกเรื่องสั้นที่เด็กในวัยนี้ฟังแล้วเกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธมากที่สุด อารมณ์ละ 4 เรื่อง (ภาคผนวก ค) โดยเป็นเรื่องที่นำมาใช้ในการสัมภาษณ์จริงอารมณ์ละ 3 เรื่อง และเป็นเรื่องสำรองอารมณ์ละ 1 เรื่อง รวมทั้งหมด 8 เรื่อง (ภาคผนวก ง)

7. ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการใช้กฎของการแสดงออกทางอารมณ์ของอารมณ์โกรธ อารมณ์เสียใจ และอารมณ์เจ็บปวด (ความเจ็บปวดทางร่างกาย) ของเด็กวัยเรียน ของ Zeman & Garber (1996) โดยมีข้อคำถามปลายเปิดที่ใช้ในการสัมภาษณ์เด็กวัยเรียนเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 5 ข้อ คือ

ข้อ 1 หนูจะแสดงความรู้สึก (โกรธ / เสียใจ / เจ็บปวด) ของหนู ออกมาให้ (คุณพ่อ / คุณแม่ / เพื่อน) เห็นหรือไม่

ข้อ 2 ทำไมหนูถึง (แสดง / ไม่แสดง) ความรู้สึก (โกรธ / เสียใจ / เจ็บปวด) ของหนูออกมา

ข้อ 3 (คุณพ่อ / คุณแม่ / เพื่อน) จะรู้ได้อย่างไรว่าหนูรู้สึก (โกรธ / เสียใจ / เจ็บปวด)

[ใช้ในกรณีที่เด็กตอบว่าจะแสดงอารมณ์ออกมา]

หรือ

หนูจะทำอย่างไรไม่ให้ (คุณพ่อ / คุณแม่ / เพื่อน) รู้ว่าหนูรู้สึก (โกรธ / เสียใจ / เจ็บปวด)

[ใช้ในกรณีที่เด็กตอบว่าจะไม่แสดงอารมณ์ออกมา]

ข้อ 4 หนูคิดว่า (คุณพ่อ / คุณแม่ / เพื่อน) ของหนูจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ในการแสดงออกถึงความรู้สึก (โกรธ / เสียใจ / เจ็บปวด) ของหนู

ข้อ 5 หนูคิดว่า (คุณพ่อ / คุณแม่ / เพื่อน) ของหนูจะเข้าใจหรือไม่ว่าหนูรู้สึก (โกรธ / เสียใจ / เจ็บปวด) อย่างไร

จากนั้นผู้วิจัยได้ทดสอบความเข้าใจของเด็กอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน ในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับความเข้าใจคำถามทั้ง 5 ข้อนี้ พบว่า เด็กส่วนใหญ่ไม่สามารถตอบคำถามข้อที่ 4 และข้อที่ 5 ได้ เนื่องจากเด็กยังขาดความเข้าใจในเรื่องความคาดคิดของตนเองเกี่ยวกับความคิดที่บุคคลอื่นมีต่อตน ดังนั้นผู้วิจัยจึงคัดเลือกข้อคำถามที่ใช้ในงานวิจัยนี้ให้เหลือเพียง 3 ข้อ คือข้อ 1 ข้อ 2 และ ข้อ 3

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความตรง

การหาค่าความตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำโดยมีขั้นตอนดังนี้ คือ

1.ผู้วิจัยได้นำเรื่องสั้นพร้อมภาพประกอบเรื่องละ 4 ภาพ ที่สร้างขึ้นจำนวน 14 เรื่อง แบ่งเป็น เรื่องสั้นที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์เสียใจ 7 เรื่อง และเรื่องสั้นที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์โกรธ 7 เรื่องมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาว่าเรื่องสั้นดังกล่าวสามารถกระตุ้นให้เด็กวัยเรียนเกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธได้จริง

2.จากนั้นผู้วิจัยนำเรื่องสั้นพร้อมภาพประกอบเรื่องทั้ง 14 เรื่อง ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน (ภาคผนวก ก) ช่วยกรุณาตรวจเนื้อหาทั้งในการใช้ภาษา และเนื้อหาสถานการณ์ของเรื่องว่าเรื่องสั้นแต่ละเรื่องว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยมีเกณฑ์ในการตัดสินคือ เรื่องสั้นเรื่องใด และ/หรือ ข้อความใดที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นตรงกันว่าใช้ได้จำนวน 2 ใน 3 ท่าน ถือว่าเรื่องสั้นและ/หรือข้อความนั้น สามารถใช้ได้

3.ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ไปทำการศึกษานำร่องกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกันกลุ่มตัวอย่างจริงทุกประการที่ได้คัดเลือกไว้แล้ว

การศึกษานำร่อง (Pilot Study)

การหาความเที่ยง

การหาความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ปรับปรุงให้มีความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทำการทดลองใช้ในการศึกษานำร่อง (Pilot Study) กับเด็กวัยเรียนที่มีอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ของโรงเรียนสหศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจงมา 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่องนั้นมีจำนวนทั้งหมด 40 คน แบ่งเป็นเด็กชายจำนวน 20 คน และเด็กหญิงจำนวน 20 คน

2. ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยวิธีทดสอบซ้ำ (test - retest reliability) กล่าวคือ นำเครื่องมือที่ได้ไปทำการสัมภาษณ์เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานำร่อง และหลังการสัมภาษณ์ครั้งแรกแล้ว 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเดิมซ้ำอีกครั้งหนึ่งในลักษณะเดียวกันกับที่ได้สัมภาษณ์ในครั้งแรก จากนั้นนำคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้ง 2 ครั้ง มาหาค่าความสอดคล้องของข้อมูล โดยการนำตารางหาค่าความสอดคล้อง (ภาคผนวก ง) ได้ค่าความสอดคล้องของข้อมูลดังนี้

สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจเรื่องที่ 1	0.75
สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจเรื่องที่ 2	0.72
สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจเรื่องที่ 3	0.69
สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธเรื่องที่ 1	0.72
สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธเรื่องที่ 2	0.71
สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธเรื่องที่ 3	0.70

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นก่อนทำการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้จัดให้มีการถ่วงดุลของลำดับเรื่องในการนำเสนอเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ 3 เรื่อง และเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ 3 เรื่อง รวมทั้งหมด 6 เรื่อง โดยการใช้สูตร Counterbalance ซึ่งทำให้สามารถจัดลำดับการนำเสนอเรื่องสั้นทั้ง 6 เรื่อง ได้เป็น 6 แบบ (ภาคผนวก จ)

2. ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ตามเงื่อนไขบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กที่จะอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้นๆ ด้วย ได้แก่ บิดา มารดา ครู และ เพื่อน แบ่งเป็นกลุ่มละ 50 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายตามลำดับ หากกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเงื่อนไขใด ก็จะมีบุคคลนั้นอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ต่างๆ

ที่เล่าให้เด็กฟัง เช่น ในเงื่อนไขกลุ่มบิดา ก็จะมีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ต่างๆที่เล่าให้เด็กฟัง ในเงื่อนไขกลุ่มมารดา ก็จะมีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ต่างๆที่เล่าให้เด็กฟัง ซึ่งการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในแต่ละเงื่อนไข

	กลุ่มที่ 1 บิดา	กลุ่มที่ 2 มารดา	กลุ่มที่ 3 ครู	กลุ่มที่ 4 เพื่อน	รวม (คน)
เด็กชาย (คน)	25	25	25	25	100
เด็กหญิง (คน)	25	25	25	25	100
รวม (คน)	50	50	50	50	200

ขั้นตอนการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทำความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยการพูดคุยถึงสภาพครอบครัวของเด็ก จำนวนพี่น้อง เพื่อนที่ชอบมากที่สุด เพื่อนในห้องที่เกเร ของเล่นที่อยากได้ และสถานที่ที่อยากไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้เหล่านี้ไปแหล่งในเนื้อเรื่องที่เล่าสำหรับเด็กแต่ละคน จากนั้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์ของเด็ก โดยการแสดงภาพการ์ตูนรูปใบหน้าของเด็กที่แสดงออกถึงอารมณ์โกรธ อารมณ์เสียใจ และอารมณ์ดีใจ โดยจะให้เด็กบอกถึงความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับอารมณ์ของเด็กในภาพ แล้วให้เด็กยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกเช่นเดียวกับเด็กในภาพ

2. ผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนการทำกิจกรรมกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการอธิบายถึงขั้นตอนของการฟังเรื่องสั้น ซึ่งเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะได้ฟังเรื่องสั้นทั้งหมดคนละ 6 เรื่อง โดยจะแบ่งเป็น 3 ครั้ง ครั้งละ 2 เรื่อง ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้เล่าเรื่องสั้นแต่ละเรื่องจบลง เด็กต้องตอบคำถามของผู้วิจัยตามความรู้สึกและความคิดของตนเองเกี่ยวกับเหตุการณ์ในเรื่องสั้นนั้น ๆ

3. ผู้วิจัยได้เริ่มเล่าเรื่องสั้นให้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างฟังเป็นรายบุคคล โดยการจัดเรียงลำดับของเรื่องสั้นนั้นได้มีการถ่วงดุลย์(Counterbalance)มาเรียบร้อยแล้ว และภาพที่ใช้ในการประกอบการเล่าเรื่องสั้นแต่ละเรื่องนั้นตัวละครในเรื่องจะมีเพศเดียวกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เมื่อผู้วิจัยได้เล่าเรื่องสั้นแต่ละเรื่องจบลง จึงทำการตรวจสอบความถูกต้องของความเข้าใจอารมณ์ของเด็กในเรื่องสั้น

แต่ละเรื่อง โดยการถามเด็กว่า "ถ้าหนูเป็นเด็กคนที่อยู่ในเหตุการณ์นี้ หนูจะรู้สึกอย่างไร" หากเด็กระบุความรู้สึกของตนเองสอดคล้องกับอารมณ์ที่ผู้วิจัยต้องการสำหรับเรื่องสั้นเรื่องนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการถามคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ต่อไป หากเด็กระบุความรู้สึกของตนเองไม่สอดคล้องกับความรู้สึกที่ผู้วิจัยต้องการในเรื่องสั้นเรื่องนั้น ผู้วิจัยเปลี่ยนเรื่องสั้นโดยใช้เรื่องสั้นสำรองที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เช่นเดียวกับเรื่องสั้นเดิม แล้วตรวจสอบความถูกต้องของความเข้าใจอารมณ์ของเด็กอีกครั้งหนึ่ง

4. หลังจากที่ได้ฟังเรื่องสั้นเรื่องนั้นจบลง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เด็กโดยถามคำถามปลายเปิด 3 ข้อ ที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็ก ซึ่งรายละเอียดของข้อคำถามมีดังนี้

คำถามข้อที่ 1 เป็นการถามเกี่ยวกับการตัดสินใจของเด็กที่จะแสดงออกทางอารมณ์หรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์นั้น

"หนูจะแสดงความรู้สึก (เสียใจ / โกรธ) ของหนู ออกมาให้ (คุณพ่อ / คุณแม่ / ครู / เพื่อน) เห็นหรือไม่"

คำถามข้อที่ 2 เป็นการถามเกี่ยวกับเหตุผลที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์นั้น

"ทำไมหนูถึง (แสดง / ไม่แสดง) ความรู้สึก (เสียใจ / โกรธ) ของหนูออกมา"

คำถามข้อที่ 3 เป็นการถามเกี่ยวกับวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์นั้น แบ่งเป็น

กรณีที่เด็กตอบว่าจะแสดงอารมณ์ออกมา จะใช้คำถามว่า

"(คุณพ่อ / คุณแม่ / ครู / เพื่อน) จะรู้ได้อย่างไรว่าหนูรู้สึก (เสียใจ / โกรธ)"

หรือกรณีที่เด็กตอบว่าจะไม่แสดงอารมณ์ จะใช้คำถามว่า

"หนูจะทำอย่างไรไม่ให้ (คุณพ่อ / คุณแม่ / ครู / เพื่อน) รู้ว่าหนูรู้สึก (เสียใจ / โกรธ)"

เมื่อเด็กตอบคำถามทั้ง 3 ข้อในเรื่องสั้นลำดับที่ 1 เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้เล่าเรื่องสั้นลำดับที่ 2 แก่เด็ก และถามคำถามตามขั้นตอนเดียวกับการถามคำถามในเรื่องสั้นเรื่องแรก เมื่อจบการสัมภาษณ์ในครั้งแรกแล้วผู้วิจัยได้ให้ช็อคโกแลตเป็นรางวัลแก่เด็ก และผู้วิจัยได้นัดหมายวันและเวลาที่จะมาทำการสัมภาษณ์ในครั้งที่ 2 และ 3 ต่อไป ซึ่งผลที่ได้หลังจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน ครบทั้ง 6 เรื่องแล้ว (อารมณ์เสียใจ 3 เรื่อง และ อารมณ์โกรธ 3 เรื่อง) เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน มีจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์คนละ 6 ครั้ง โดยสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนครั้งที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 200 คน ตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์

	เรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิด อารมณ์เสียใจ (3 เรื่อง)	เรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิด อารมณ์โกรธ (3 เรื่อง)	รวม (จำนวนครั้ง)
เด็กชาย (จำนวนครั้ง)	300	300	600
เด็กหญิง (จำนวนครั้ง)	300	300	600

เมื่อแสดงผลจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ ตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในแต่ละเงื่อนไข (ตารางที่ 2.1) สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนครั้งที่กลุ่มตัวอย่างในแต่ละเงื่อนไขตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์

	กลุ่มที่ 1 บิดา		กลุ่มที่ 2 มารดา		กลุ่มที่ 3 ครู		กลุ่มที่ 4 เพื่อน		รวม (จำนวนครั้ง)
	เสียใจ	โกรธ	เสียใจ	โกรธ	เสียใจ	โกรธ	เสียใจ	โกรธ	
เด็กชาย (จำนวนครั้ง)	75	75	75	75	75	75	75	75	600
เด็กหญิง (จำนวนครั้ง)	75	75	75	75	75	75	75	75	600
รวม (จำนวนครั้ง)	150	150	150	150	150	150	150	150	

5. เมื่อผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เด็กครบตามจำนวนสถานการณ์ที่ต้องการทั้ง 6 เรื่องแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์คำถามปลายเปิดในแต่ละข้อมาระบุลงประเภท และหลังจากที่ผู้วิจัยระบุประเภทเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้ช่วยวิจัยจำนวน 1 คน นำข้อมูลชุดเดิมมาระบุลงประเภทอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของการระบุประเภท โดยการระบุประเภทนั้นจะแยก

ระบุกันคนละครั้ง ซึ่งก่อนที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะนำคำตอบที่ได้จากคำถามปลายเปิดมาระบุลงในแต่ละข้อได้นั้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยต้องมีความเข้าใจในการตัดสินใจการใช้เหตุผลของเด็กและวิธีการที่ได้ก้ใช้แสดงออกหรือไม่แสดงออกจนมีความเข้าใจตรงกันก่อน แล้วหาค่า interrater reliability ของการระบุประเภท โดยการใช้อาการหาค่าความสอดคล้อง ซึ่งค่า interrater reliability ของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.78

6.ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ระบุประเภทเรียบร้อยแล้วมาคำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์ โดยแบ่งเป็นการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ เหตุผลในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ และวิธีการที่ใช้ในการแสดงหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ จากนั้นเปรียบเทียบความแตกต่างของความถี่ด้วยสถิติ Chi - square

7.นำผลข้อมูลที่ได้มานำเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 เสนอข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 เสนอเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางอารมณ์ของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ แบ่งตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 เสนอวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ แบ่งตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กวัยเรียนอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ของโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2543 จำนวน 200 คน โดยแบ่งเป็น เด็กชายจำนวน 100 คน (อายุเฉลี่ย 7 ปี 8 เดือน) และเด็กหญิงจำนวน 100 คน (อายุเฉลี่ย 7 ปี 7 เดือน) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน		เด็กชาย	เด็กหญิง	รวม
โรงเรียนราชวินิต	ประถมศึกษาปีที่ 1	25	25	100
	ประถมศึกษาปีที่ 2	25	25	
โรงเรียนวัดนางนอง	ประถมศึกษาปีที่ 1	12	12	50
	ประถมศึกษาปีที่ 2	13	13	
โรงเรียนถนนอมบุตร	ประถมศึกษาปีที่ 1	13	13	50
	ประถมศึกษาปีที่ 2	12	12	
รวม		100	100	200

ตอนที่ 1 เสนอข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเด็กวัยเรียนอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน เด็กชายจำนวน 100 คน และเด็กหญิง จำนวน 100 คน พบว่าหลังการฟังเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ และอารมณ์โกรธชนิดอารมณ์ละ 3 เรื่องแล้ว กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีการรายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากกว่าการแสดงออกทางอารมณ์ โดยรายละเอียดของข้อมูลสามารถแสดงผลได้ดังนี้

ตารางที่ 3.2 แสดงผลการตัดสินใจที่จะแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน แบ่งตามชนิดของอารมณ์

	แสดงออก (%)	ไม่แสดงออก (%)	χ^2 (df = 1)
อารมณ์เสียใจ	217 (36.2)	383 (63.8)	45.927*
อารมณ์โกรธ	255 (42.5)	345 (57.5)	13.500*

*p<0.001

จากตารางที่ 3.2 พบว่าทั้งในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธ เด็กวัยเรียนมีเปอร์เซ็นต์ของการแสดงออกทางอารมณ์น้อยกว่าการไม่แสดงออกทางอารมณ์ และเมื่อนำค่าความถี่ดังกล่าวไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้สูตรคำนวณ (ภาคผนวก ข) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนในทั้งสองสถานการณ์ พบว่าในแต่ละสถานการณ์เด็กวัยเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์น้อยกว่าการไม่แสดงออกทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.001)

ตารางที่ 3.3 แสดงผลการตัดสินใจที่จะแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน แบ่งตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

		เด็กชาย		เด็กหญิง		χ^2 (df = 1)
		จำนวนครั้ง	%	จำนวนครั้ง	%	
อารมณ์เสียใจ	แสดงออก	93	31	124	41.33	6.938
	ไม่แสดงออก	207	69	176	58.67	
	รวม	300	100	300	100	
อารมณ์โกรธ	แสดงออก	120	40	135	45	1.535
	ไม่แสดงออก	180	60	165	55	
	รวม	300	100	300	100	

อารมณ์เสียใจ

จากตารางที่ 3.3 พบว่า ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ มีเด็กชายที่รายงานว่า จะแสดงออกทางอารมณ์จำนวนทั้งสิ้น 93 ครั้ง คิดเป็น 31 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กชาย และมีจำนวน 207 ครั้ง คิดเป็น 69 เปอร์เซ็นต์ ที่ตัดสินใจไม่แสดงออกทางอารมณ์

เด็กหญิงที่รายงานว่า จะแสดงออกทางอารมณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 124 ครั้ง คิดเป็น 41.33 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กหญิง และมีจำนวน 176 ครั้ง คิดเป็น 58.67 เปอร์เซ็นต์ ที่ตัดสินใจไม่แสดงออกทางอารมณ์

เมื่อนำข้อมูลข้างต้นไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ พบว่าในสถานการณ์ดังกล่าวเด็กวัยเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการแสดงออกทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

อารมณ์โกรธ

จากตารางที่ 3.3 พบว่า ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ มีเด็กชายที่รายงานว่า จะแสดงออกทางอารมณ์จำนวนทั้งสิ้น 120 ครั้ง คิดเป็น 40 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กชาย และมีจำนวน 180 ครั้ง คิดเป็น 60 เปอร์เซ็นต์ ที่ตัดสินใจไม่แสดงออกทางอารมณ์

เด็กหญิงที่รายงานว่า จะแสดงออกทางอารมณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 135 ครั้ง คิดเป็น 45 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กหญิง และมีจำนวน 165 ครั้ง คิดเป็น 55 เปอร์เซ็นต์ ที่ตัดสินใจไม่แสดงออกทางอารมณ์

เมื่อนำข้อมูลข้างต้นไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ พบว่าในสถานการณ์ดังกล่าวเด็กวัยเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการแสดงออกทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

จากนั้นนำข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของตนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ซึ่งได้แก่ กลุ่มที่มี **บิดา** อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ กลุ่มที่มี **มารดา** อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ กลุ่มที่มี **ครู** อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และ กลุ่มที่มี **เพื่อน** อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มาแยกตามชนิดของอารมณ์ และประเภทของบุคคลสำคัญทางสังคมที่อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ได้ผลดังนี้

อารมณ์เสียใจ

ตารางที่ 3.4 แสดงผลการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจโดยมีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

บุคคลที่อยู่ร่วม ในสถานการณ์		เด็กชาย		เด็กหญิง		รวม	
		จำนวนครั้ง	%	จำนวนครั้ง	%	จำนวนครั้ง	%
บิดา	แสดงออก	38	50.67	46	61.33	84	56
	ไม่แสดงออก	37	49.33	29	38.67	66	44
	รวม	75	100	75	100	150	100
มารดา	แสดงออก	37	49.33	49	65.33	86	57.33
	ไม่แสดงออก	38	50.67	26	34.67	64	42.67
	รวม	75	100	75	100	150	100
ครู	แสดงออก	5	6.67	16	21.33	21	14
	ไม่แสดงออก	70	93.33	59	78.67	129	86
	รวม	75	100	75	100	150	100
เพื่อน	แสดงออก	13	17.33	13	17.33	26	17.33
	ไม่แสดงออก	62	82.67	62	82.67	124	82.67
	รวม	75	100	75	100	150	100

สถานการณ์ที่มี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

จากตารางที่ 3.4 พบว่าเมื่อมีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ เด็กชายรายงานผลว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ 38 ครั้ง คิดเป็น 50.67 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กชายเมื่อมีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และมีจำนวน 37 ครั้ง คิดเป็น 49.33 เปอร์เซ็นต์ ที่ตัดสินใจไม่แสดงออกทางอารมณ์

เมื่อมี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ เด็กหญิงรายงานผลว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ 46 ครั้ง คิดเป็น 61.33 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กหญิงเมื่อมีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และมีจำนวน 29 ครั้ง คิดเป็น 38.67 เปอร์เซ็นต์ ที่ตัดสินใจไม่แสดงออกทางอารมณ์

เมื่อนำข้อมูลจากตารางที่ 3.4 ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 3.5 แสดงค่า Chi – square (df = 1) ที่ได้จากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	บิดา	มารดา	ครู	เพื่อน
บิดา	-	0.054	58.154**	48.287**
มารดา	-	-	61.377**	51.292**
ครู	-	-	-	0.631
เพื่อน	-	-	-	-

** p < 0.001

จากตารางที่ 3.5 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กที่แตกต่างกันอยู่ร่วมในสถานการณ์ มีความแตกต่างของการแสดงออกทางอารมณ์ กล่าวคือ เด็กวัยเรียนทั้งชายและหญิงมีการแสดงออกทางอารมณ์ไม่แตกต่างกันเมื่อมีบิดาและมารดาอยู่ร่วมในสถานการณ์ แต่การแสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบิดาและมารดาอยู่ร่วมในสถานการณ์จะมากกว่าเมื่อมี ครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.001) ในขณะที่การแสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีครู และ เพื่อนอยู่ร่วมในสถานการณ์จะไม่แตกต่างกัน

อารมณ์โกรธ

ตารางที่ 3.6 แสดงผลการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธโดยมีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

บุคคลที่อยู่ร่วม ในสถานการณ์		เด็กชาย		เด็กหญิง		รวม	
		จำนวนครั้ง	%	จำนวนครั้ง	%	จำนวนครั้ง	%
บิดา	แสดงออก	37	49.33	40	53.33	77	51.33
	ไม่แสดงออก	38	50.67	35	46.67	73	48.67
	รวม	75	100	75	100	150	100
มารดา	แสดงออก	36	48	41	54.67	77	51.33
	ไม่แสดงออก	39	52	34	45.33	73	48.67
	รวม	75	100	75	100	150	100
ครู	แสดงออก	23	30.67	25	33.33	48	32
	ไม่แสดงออก	52	69.33	50	66.67	102	68
	รวม	75	100	75	100	150	100
เพื่อน	แสดงออก	24	32	29	38.67	53	35.33
	ไม่แสดงออก	51	68	46	61.33	97	64.67
	รวม	75	100	75	100	150	100

สถานการณ์ที่มี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

จากตารางที่ 3.6 พบว่าเมื่อมี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เด็กชายรายงานผลว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ 37 ครั้ง คิดเป็น 49.33 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กชายเมื่อมีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และมีจำนวน 38 ครั้ง คิดเป็น 50.67 เปอร์เซ็นต์ ที่ตัดสินใจไม่แสดงออกทางอารมณ์

เมื่อมี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เด็กหญิงรายงานผลว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ 40 ครั้ง คิดเป็น 53.33 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กหญิงเมื่อมีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และมีจำนวน 35 ครั้ง คิดเป็น 46.67 เปอร์เซ็นต์ ที่ตัดสินใจไม่แสดงออกทางอารมณ์

เมื่อนำข้อมูลจากตารางที่ 3.6 ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 3.7 แสดงค่า Chi – square (df = 1) ที่ได้จากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	บิดา	มารดา	ครู	เพื่อน
บิดา	-	0.000	11.534**	7.819
มารดา	-	-	11.534**	7.819
ครู	-	-	-	0.373
เพื่อน	-	-	-	-

** p < 0.001

จากตารางที่ 3.7 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กที่แตกต่างกันอยู่ร่วมในสถานการณ์ มีความแตกต่างของการแสดงออกทางอารมณ์ กล่าวคือ เด็กวัยเรียนทั้งชายและหญิงจะมีการแสดงออกทางอารมณ์ไม่แตกต่างกันเมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์ แต่จะมีการแสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบิดา และ มารดาอยู่ร่วมในสถานการณ์ มากกว่าเมื่อมี ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ในขณะที่การแสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีครู และ เพื่อนอยู่ร่วมในสถานการณ์จะไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 2 เสนอเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางอารมณ์ของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ โดยแยกตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์เด็กวัยเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ถึงเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ หลังจากได้ฟังเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธชนิดอารมณ์ละ 3 เรื่องแล้ว พบประเภทของเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

เหตุผลที่เด็กใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์

ประเภทที่ 1 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับผลบวกทางด้านจิตใจ

กล่าวคือ เด็กรับรู้ว่าการแสดงออกทางอารมณ์ของตน จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางบวกจากผู้ใดที่เด็กแสดงออกด้วย เช่น เด็กเชื่อว่าตนเองจะได้รับความเห็นใจ หรือ เข้าใจจากบุคคลอื่นหลังจากที่ตนแสดงอารมณ์นั้นออกไป

ประเภทที่ 2 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น

กล่าวคือ เด็กรับรู้ว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลที่ตนแสดงออกด้วย ซึ่งจะช่วยให้ตนเองรู้สึกดีขึ้น เช่น เด็กเชื่อว่าผู้ที่ตนเองแสดงออกด้วยจะสามารถแก้ไข ปัญหาของตนเองได้

ประเภทที่ 3 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองขาดทักษะในการควบคุมตนเอง

กล่าวคือ เด็กรับรู้ว่าคุณค่าตนเองไม่มีความสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เช่น เด็กเชื่อว่าตนเองคงต้องร้องไห้เพราะเก็บความเสียใจเอาไว้ไม่ได้

ประเภทที่ 4 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังให้บุคคลอื่นรับรู้ความรู้สึกของตนและคนที่ทำไม่ดีกับตนจะได้รู้สึกผิด

กล่าวคือ เด็กต้องการให้บุคคลอื่นรับรู้ว่าคุณค่าตนเองมีความรู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์นั้น และต้องการให้บุคคลที่แกล้งตนรู้ว่าสิ่งที่เขาทำเป็นสิ่งที่ไม่ดี โดยเด็กไม่ได้คาดหวังว่าบุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษ หรือ บุคคลสำคัญของเด็กที่อยู่ร่วมด้วยในเหตุการณ์จะช่วยเหลือเด็กอย่างไร เช่น เด็กอยากแสดงความโกรธเพียงเพราะต้องการให้เพื่อนที่แกล้งตนเองรู้ว่าทำไม่ดีกับเด็ก

ประเภทที่ 5 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะต้องการแก้แค้นเพื่อนที่มาแกล้งตน

กล่าวคือ เด็กต้องการแสดงความรู้สึกของตนเองออกมาให้บุคคลอื่นรู้ โดยการกระทำต่อเพื่อนคนที่แกล้งเด็ก เหมือนกับที่เพื่อนคนนั้นมาทำกับเด็กก่อน เช่น เด็กผลักเพื่อน เพราะว่าเพื่อนมาผลักเด็กก่อน เด็กต้องการจะเอาคืน

ประเภทที่ 6 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะ เชื้อมันหรือยัดมันในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา

กล่าวคือ การตัดสินใจของเด็กที่จะแสดงออกทางอารมณ์ เกิดจากความเชื่อมั่นหรือยัดมันในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา เช่น เรื่องของคำอบรมสั่งสอน หรือเรื่องของการผดุงความยุติธรรมตามเหตุและผลของการกระทำ เช่น เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะเชื่อว่าในเหตุการณ์นั้นตนเองไม่ใช่คนผิดจึงไม่ต้องกลัวหากจะแสดงอารมณ์โกรธออกไป

เหตุผลที่เด็กใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

ประเภทที่ 1 เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมา

กล่าวคือ เด็กไม่แสดงออกเนื่องจากหลีกเลี่ยงผลต่อเนื่องในทางลบที่จะตามมาหลังจากการแสดงออกทางอารมณ์ เช่น เด็กเชื่อว่าครูจะไม่ทำโทษเพื่อนที่แกล้งตน หากเด็กแสดงความโกรธเพื่อนออกมาให้ครูเห็น

ประเภทที่ 2 เด็กไม่แสดงออก เพราะรับรู้ว่าเป็นไม่ได้ตั้งใจจะทำให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นหรือเรื่องนั้นไม่ใช่เรื่องใหญ่มาจนคนอื่นต้องรับรู้

กล่าวคือ เด็กจะไม่แสดงอารมณ์ที่ตนเองรู้สึกออกมา ถึงแม้ว่าตนเองจะมีความรู้สึกนั้น เนื่องจากเด็กคิดว่าเรื่องที่ทำให้ตนเกิดอารมณ์นั้น เพื่อนคงไม่ได้ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น หรือเรื่องนั้นไม่ใช่เรื่องใหญ่มาจนจำเป็นที่จะต้องแสดงให้บุคคลอื่นรู้ เช่น เด็กเสียใจที่เพื่อนทำของเล่นของตนหาย แต่เด็กไม่แสดงความเสียใจออกนั้นมา เนื่องจากเด็กเชื่อว่าเพื่อนคงไม่ได้ตั้งใจทำ

ประเภทที่ 3 เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่น

กล่าวคือ เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้ที่เด็กแสดงออกด้วย เช่น เด็กเชื่อว่าถ้าตนเองแสดงความเสียใจออกไป จะถูกผู้อื่นหัวเราะเยาะ

ประเภทที่ 4 เด็กไม่แสดงออก เพราะคาดหวังว่าการแสดงออกของตนจะทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์

กล่าวคือ เด็กต้องการหลีกเลี่ยงมิให้บุคคลที่ตนเองแสดงออกทางอารมณ์ด้วยต้องเป็นทุกข์ เช่น เด็กไม่แสดงความเสียใจที่ของเล่นหาย เนื่องจากเด็กกลัวว่าเพื่อนที่ทำของเล่นตนเองหายจะอายบุคคลอื่น

ประเภทที่ 5 เด็กไม่แสดงออก เพราะคาดว่าถึงแสดงอารมณ์ออกไปแล้วก็คงจะไม่สามารถได้รับความช่วยเหลือหรือไม่มีการแก้ไขเหตุการณ์ให้ดีขึ้นเหมือนเดิมได้

กล่าวคือ เด็กรับรู้ถึงแม้ว่าตนเองจะแสดงอารมณ์ออกไปหรือไม่ก็ตาม ก็จะไม่ได้รับความช่วยเหลืออะไรจากบุคคลอื่นอยู่ดี เช่น เด็กเชื่อว่าถึงแม้ตนเองจะแสดงความเสียใจออกไป ก็คงไม่มีใครปลอบใจตนเองอยู่ดี

ประเภทที่ 6 เด็กไม่แสดงออก เพราะคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

กล่าวคือ เด็กรับรู้ถึงเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง ซึ่งบุคคลอื่นที่เด็กคิดว่าไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น ไม่จำเป็นต้องรู้ความรู้สึกของเด็ก เช่น เด็กไม่แสดงออกเพราะเด็กคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของเด็กๆ ผู้ใหญ่ไม่จำเป็นต้องรู้ หรือ เรื่องนั้นเป็นเรื่องของครอบครัว บุคคลที่ไม่ใช่คนในครอบครัวไม่จำเป็นต้องรู้

ประเภทที่ 7 เด็กไม่แสดงออก เพราะเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา

กล่าวคือ การตัดสินใจของเด็กที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ เกิดจากความเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา เช่น เรื่องของบาปบุญคุณโทษ หรือ เรื่องของคำอบรมสั่งสอน เช่น เด็กไม่แสดงความเสียใจที่ยายไม่อนุญาตให้ไปเที่ยวออกมา เนื่องจากเด็กเชื่อว่ายายเป็นผู้ใหญ่กว่าตนเองถ้าตนเองแสดงอะไรออกไปหรือพูดอะไรที่ได้แย้งยายปากจะเท่ารูเข็ม หรือเด็กไม่แสดงความโกรธออกมาเนื่องจากเด็กยึดถือคำสั่งสอนของบิดามารดาและครูที่ว่าไม่ควรแสดงความโกรธออกมาเนื่องจากเป็นกริยาที่ไม่ดี

เมื่อวิเคราะห์ผลที่ได้โดยการแบ่งตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่างได้ผลดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อารมณ์เสียใจ

เหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์

ตารางที่ 3.8 แสดงเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

	เด็กชาย		เด็กหญิง		รวม	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	29	31.18	41	33.06	70	32.26
ประเภทที่ 2	64	68.82	71	57.26	135	62.21
ประเภทที่ 3	-	-	1	0.81	1	0.46
ประเภทที่ 4	-	-	11	8.87	11	5.07
ประเภทที่ 5	-	-	-	-	-	-
ประเภทที่ 6	-	-	-	-	-	-
รวม	93	100	124	100	217	100

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.8 พบว่ามีเด็กชายที่รายงานว่าแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 93 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 มีจำนวน 64 ครั้ง คิดเป็น 68.82 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์ และ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 มีจำนวน 29 ครั้ง คิดเป็น 31.18 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.8 พบว่ามีเด็กหญิงที่รายงานว่าแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 124 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 มีจำนวน 71 ครั้ง คิดเป็น 57.26 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 มีจำนวน 41 ครั้ง คิดเป็น 33.06 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 มีจำนวน 11 ครั้ง คิดเป็น 8.87 เปอร์เซ็นต์ และ ลำดับที่ 4 เหตุผลประเภทที่ 3 มีจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 0.81 เปอร์เซ็นต์

จากตารางที่ 3.8 เมื่อนำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กชายและเด็กหญิงในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ พบว่าได้ค่า Chi-square ($df = 3$) เท่ากับ 10.200 กล่าวคือไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้เหตุผลประเภทต่างๆ ดังนั้นสรุปได้ว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจเด็กวัยเรียนมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 2 ที่เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่นมากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์

เหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

ตารางที่ 3.9 แสดงเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

	เด็กชาย		เด็กหญิง		รวม	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	28	13.53	16	9.09	44	11.49
ประเภทที่ 2	3	1.45	8	4.55	11	2.87
ประเภทที่ 3	100	48.31	97	55.11	197	51.44
ประเภทที่ 4	19	9.18	20	11.36	39	10.18
ประเภทที่ 5	16	7.73	5	2.84	21	5.48
ประเภทที่ 6	37	17.87	30	17.05	67	17.49
ประเภทที่ 7	4	1.93	-	-	4	1.05
รวม	207	100	176	100	383	100

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.9 พบว่ามีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ มีจำนวน 207 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 มีจำนวน 100 ครั้ง คิดเป็น 48.31 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 6 มีจำนวน 37 ครั้ง คิดเป็น 17.87 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 มีจำนวน 28 ครั้ง คิดเป็น 13.53 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 4 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 มีจำนวน 19 ครั้ง คิดเป็น 9.18 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 5 คือ เหตุผลประเภทที่ 5 มีจำนวน 16

ครั้ง คิดเป็น 7.73 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 6 คือเหตุผลประเภทที่ 7 มีจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 1.93 เปอร์เซนต์ และลำดับที่ 7 คือเหตุผลประเภทที่ 2 มีจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 1.45 เปอร์เซนต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.9 พบว่ามีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 176 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือเหตุผลประเภทที่ 3 มีจำนวน 97 ครั้ง คิดเป็น 55.11 เปอร์เซนต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 6 มีจำนวน 30 ครั้ง คิดเป็น 17.05 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 มีจำนวน 20 ครั้ง คิดเป็น 11.36 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 1 มีจำนวน 16 ครั้ง คิดเป็น 9.09 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 5 คือเหตุผลประเภทที่ 2 มีจำนวน 8 ครั้ง คิดเป็น 4.55 เปอร์เซนต์ และ ลำดับที่ 6 คือเหตุผลประเภทที่ 5 มีจำนวน 5 ครั้ง คิดเป็น 2.84 เปอร์เซนต์

จากตารางที่ 3.9 เมื่อนำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กชายและเด็กหญิงในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ พบว่าได้ค่า Chi-square (df = 6) เท่ากับ 13.691 กล่าวคือไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ดังนั้นสรุปได้ว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจเด็กวัยเรียนมีเปอร์เซนต์ของการใช้เหตุผลเหตุผลประเภทที่ 3 ที่เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่น มากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

อารมณ์โกรธ

เหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์

ตารางที่ 3.10 แสดงเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

	เด็กชาย		เด็กหญิง		รวม	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	25	20.83	34	25.19	59	23.14
ประเภทที่ 2	90	75	97	71.85	187	73.33
ประเภทที่ 3	-	-	-	-	-	-
ประเภทที่ 4	-	-	1	0.74	1	0.39
ประเภทที่ 5	2	1.67	-	-	2	0.78
ประเภทที่ 6	3	2.50	3	2.22	6	2.36
รวม	120	100	135	100	255	100

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.10 พบว่ามีเด็กชายที่รายงานว่าแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ จำนวน 120 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 มีจำนวน 90 ครั้ง คิดเป็น 75 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 มีจำนวน 25 ครั้ง คิดเป็น 20.83 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 6 มีจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 2.50 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 4 คือ เหตุผลประเภทที่ 5 มีจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 1.67 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.10 พบว่ามีเด็กหญิงที่รายงานว่าแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ จำนวน 135 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 มีจำนวน 97 ครั้ง คิดเป็น 71.85 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 มีจำนวน 34 ครั้ง คิดเป็น 25.19 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ

เหตุผลประเภทที่ 6 มีจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 2.22 เปอร์เซนต์ และลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 4 มีจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 0.74 เปอร์เซนต์

จากตารางที่ 3.10 เมื่อนำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กชายและเด็กหญิง ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ พบว่าได้ค่า Chi-square ($df = 4$) เท่ากับ 3.766 กล่าวคือ ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ ดังนั้นสรุปได้ว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เด็กวัยเรียนมีเปอร์เซนต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 2 ที่เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่นมากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์

เหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

ตารางที่ 3.11 แสดงเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

	เด็กชาย		เด็กหญิง		รวม	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	86	47.79	74	44.85	160	46.38
ประเภทที่ 2	2	1.11	2	1.21	4	1.16
ประเภทที่ 3	59	32.78	46	27.88	105	30.43
ประเภทที่ 4	15	8.33	21	12.73	36	10.43
ประเภทที่ 5	8	4.44	10	6.06	18	5.22
ประเภทที่ 6	4	2.22	7	4.24	11	3.19
ประเภทที่ 7	6	3.33	5	3.03	11	3.19
รวม	180	100	165	100	345	100

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.11 พบว่ามีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ จำนวน 180 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 มีจำนวน 86 ครั้ง คิดเป็น 47.79 เปอร์เซนต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 มีจำนวน 59 ครั้ง คิดเป็น 32.78 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 3 คือ

เหตุผลประเภทที่ 4 มีจำนวน 15 ครั้ง คิดเป็น 8.33 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 5 มีจำนวน 8 ครั้ง คิดเป็น 4.44 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 5 คือเหตุผลประเภทที่ 7 มีจำนวน 6 ครั้ง คิดเป็น 3.33 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 6 คือเหตุผลประเภทที่ 6 มีจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 2.22 เปอร์เซนต์ และลำดับที่ 2 คือเหตุผลประเภทที่ 2 มีจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 1.11 เปอร์เซนต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.11 พบว่ามีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ จำนวน 165 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 มีจำนวน 74 ครั้ง คิดเป็น 44.85 เปอร์เซนต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 มีจำนวน 46 ครั้ง คิดเป็น 27.88 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 มีจำนวน 21 ครั้ง คิดเป็น 12.73 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 5 มีจำนวน 10 ครั้ง คิดเป็น 6.06 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 5 คือเหตุผลประเภทที่ 6 มีจำนวน 7 ครั้ง คิดเป็น 4.24 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 6 คือเหตุผลประเภทที่ 7 มีจำนวน 5 ครั้ง คิดเป็น 3.03 เปอร์เซนต์ และลำดับที่ 7 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 มีจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 1.21 เปอร์เซนต์

จากตารางที่ 3.11 เมื่อนำข้อมูลที่ได้ออกไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กชายและเด็กหญิงในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ พบว่าได้ค่า Chi-square ($df = 6$) เท่ากับ 3.996 กล่าวคือ ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ดังนั้นสรุปได้ว่า ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เด็กวัยเรียนมีเปอร์เซนต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 1 ที่เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมา มากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ต่างๆ มาแยกตามประเภทของบุคคลสำคัญทางสังคมที่อยู่ร่วมในสถานการณ์ ทำให้ได้ผลดังนี้

1.สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์

1.1 เหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

ตารางที่ 3.12 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	เด็กชาย								เด็กหญิง							
	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน		บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	10	26.32	13	35.14	-	-	6	46.15	15	32.61	15	30.61	3	18.75	8	61.54
ประเภทที่ 2	28	73.68	24	64.86	5	100	7	53.85	30	65.22	32	65.31	6	37.50	3	23.08
ประเภทที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2.04	-	-	-	-
ประเภทที่ 4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2.17	1	2.04	7	43.75	2	15.38
ประเภทที่ 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ประเภทที่ 6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	38	100	37	100	5	100	13	100	46	100	49	100	16	100	13	100

หมายเหตุ ประเภทที่ 1 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับผลบวกทางด้านจิตใจ

ประเภทที่ 2 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น

ประเภทที่ 3 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะรับรู้ที่ตนเองขาดทักษะในการควบคุมตนเอง

ประเภทที่ 4 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังให้บุคคลอื่นรับรู้ความรู้สึกของตนและคนที่ทำไม่ดีกับตนจะได้รู้สึกผิด

ประเภทที่ 5 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะต้องการแก้แค้นเพื่อนที่มาแกล้งตน

ประเภทที่ 6 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา

สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 15 ครั้ง คิดเป็น 30.61 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือเหตุผลประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 จำนวนกลุ่มละ 1 ครั้ง คิดเป็น 2.04 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี ครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.12 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 5 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์ คือ เหตุผลประเภทที่ 2 จำนวน 5 ครั้ง คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.12 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 16 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 7 ครั้ง คิดเป็น 43.75 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็น 37.50 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือเหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 18.75 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.12 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 13 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 จำนวน 7 ครั้ง คิดเป็น 53.85 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็น 46.15 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.12 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 13 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 8 ครั้ง คิดเป็น 61.54 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 23.08 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 15.38 เปอร์เซ็นต์

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

จากตารางที่ 3.12 พบว่า ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กได้แก่ บิดา หรือ มารดา หรือ ครู หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น เด็กชายมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 2 ที่เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะ คาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ทุกสถานการณ์ แต่การใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กหญิงในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นมีเปอร์เซ็นต์ที่แตกต่างกัน คือในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มี บิดา หรือ มารดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้นเด็กหญิงมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 2 ที่เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะ คาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น เด็กหญิงมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 4 ที่เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะคาดหวังให้บุคคลอื่นรับรู้ความรู้สึกของตนและคนที่ทำไม่ดีกับตนจะได้รู้สึกผิดมากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ และในสถานการณ์ที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ด้วยนั้น เด็กหญิงมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 1 ที่เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะ คาดหวังว่าจะได้รับผลบวกทางด้านจิตใจ มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประเภทของเหตุผลต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้สูตรคำนวณ (ตารางที่ 1 – 3 ภาคผนวก ข) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่มีบุคคลแตกต่างกัน พบว่า ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนใช้เหตุผล

ประเภทที่ 2 ที่เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะ คาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์ บางอย่างจากบุคคลอื่น เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่า เมื่อมีครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

1.2 เหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิด อารมณ์เสียใจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.13 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	เด็กชาย								เด็กหญิง							
	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน		บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	9	24.32	8	21.05	4	5.71	7	11.29	5	17.24	5	19.23	3	5.08	3	4.84
ประเภทที่ 2	-	-	-	-	3	4.29	-	-	1	3.45	1	3.85	3	5.08	3	4.84
ประเภทที่ 3	15	40.54	16	42.11	21	30	48	77.42	16	55.17	13	50	25	42.37	43	69.35
ประเภทที่ 4	5	13.52	4	10.53	6	8.57	4	6.45	4	13.79	4	15.38	6	10.18	6	9.68
ประเภทที่ 5	7	18.92	7	18.42	2	2.86	-	-	2	6.90	2	7.69	-	-	1	1.61
ประเภทที่ 6	-	-	-	-	34	48.57	3	4.84	1	3.45	1	3.85	22	37.29	6	9.68
ประเภทที่ 7	1	2.70	3	7.89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	37	100	338	100	70	100	62	100	29	100	26	100	59	100	62	100

หมายเหตุ	ประเภทที่ 1	เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมา
	ประเภทที่ 2	เด็กไม่แสดงออก เพราะรับรู้ว่าเป็นไม่ได้ตั้งใจที่จะทำให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นหรือเรื่องนั้นไม่ใช่เรื่องใหญ่มากจนคนอื่นต้องรับรู้
	ประเภทที่ 3	เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่น
	ประเภทที่ 4	เด็กไม่แสดงออก เพราะคาดหวังว่าการแสดงออกของตนจะทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์
	ประเภทที่ 5	เด็กไม่แสดงออก เพราะคิดว่าถึงแสดงอารมณ์ออกไปแล้วก็คงจะไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือหรือไม่มีการแก้ไขเหตุการณ์ให้ดีขึ้นเหมือนเดิมได้
	ประเภทที่ 6	เด็กไม่แสดงออก เพราะคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง
	ประเภทที่ 7	เด็กไม่แสดงออก เพราะเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา

สถานการณ์ที่มี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.13 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 37 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 15 ครั้ง คิดเป็น 40.54 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ใน สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 9 ครั้ง คิดเป็น 24.32 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 5 จำนวน 7 ครั้ง คิดเป็น 18.92 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 5 ครั้ง คิดเป็น 13.52 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 5 คือเหตุผลประเภทที่ 7 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 2.70 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.13 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 29 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็น 55.17 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 5 ครั้ง คิดเป็น 17.24 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 13.79 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 5 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 6.90 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 5 คือเหตุผลประเภทที่ 2 และ ประเภทที่ 6 จำนวนกลุ่มละ 1 ครั้ง คิดเป็น 3.45 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี มารดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.13 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 38 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็น 42.11 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 8 ครั้ง คิดเป็น 21.05 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 5 จำนวน 7 ครั้ง คิดเป็น 18.42 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 4 ครั้ง

คิดเป็น 10.53 เปอร์เซนต์ และลำดับที่ 5 คือเหตุผลประเภทที่ 7 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 7.89 เปอร์เซนต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.13 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 26 ครั้ง พบว่าเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 13 ครั้ง คิดเป็น 50 เปอร์เซนต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 5 ครั้ง คิดเป็น 19.23 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 15.38 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 5 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 7.69 เปอร์เซนต์ และลำดับที่ 5 คือเหตุผลประเภทที่ 2 และ ประเภทที่ 7 จำนวนกลุ่มละ 1 ครั้ง คิดเป็น 3.85 เปอร์เซนต์

สถานการณ์ที่มี ครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.13 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 70 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 6 จำนวน 34 ครั้ง คิดเป็น 48.57 เปอร์เซนต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 21 ครั้ง คิดเป็น 30 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็น 8.57 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 5.71 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 5 คือ ประเภทที่ 2 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 4.29 เปอร์เซนต์ และลำดับที่ 6 คือเหตุผลประเภทที่ 5 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 2.86 เปอร์เซนต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.13 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 59 ครั้ง พบว่าเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 25 ครั้ง คิดเป็น 42.37 เปอร์เซนต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2

คือ เหตุผลประเภทที่ 6 จำนวน 22 ครั้ง คิดเป็น 37.29 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็น 10.18 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 1 และ ประเภทที่ 2 จำนวนกลุ่มละ 3 ครั้ง คิดเป็น 5.08 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.13 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 62 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 48 ครั้ง คิดเป็น 77.42 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 7 ครั้ง คิดเป็น 11.29 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 6.45 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 6 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 4.84 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.13 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 62 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 43 ครั้ง คิดเป็น 69.35 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 และเหตุผลประเภทที่ 6 จำนวนกลุ่มละ 6 ครั้ง คิดเป็น 9.68 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือเหตุผลประเภทที่ 1 และ ประเภทที่ 2 จำนวนกลุ่มละ 3 ครั้ง คิดเป็น 4.84 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 5 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 1.61 เปอร์เซ็นต์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

จากตารางที่ 3.13 พบว่า ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กได้แก่ บิดา หรือ มารดา หรือ ครู หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 3 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่นมากที่สุด ส่วนในสถานการณ์ที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้นเด็กชายมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 6 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของคุณค่าที่ไม่เกี่ยวข้องมากที่สุด ส่วนเด็กหญิงมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 3 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่นมากที่สุด

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประเภทของเหตุผลต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้สูตรคำนวณ (ตารางที่ 4 – 9 ภาคผนวก ข) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่มีบุคคลแตกต่างกัน พบว่า ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนใช้เหตุผลประเภทที่ 3 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่นเมื่อมีเพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี บิดา มารดา และ ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) นอกจากนี้เด็กวัยเรียนยังใช้เหตุผลประเภทที่ 6 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของคุณค่าอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเมื่อมีครู อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

2. สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วม ในสถานการณ์

2.1 เหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิด
อารมณ์โกรธ

ตารางที่ 3.14 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเพศชาย ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	เด็กชาย								เด็กหญิง							
	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน		บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	11	29.73	13	36.11	-	-	1	4.17	15	37.50	16	39.02	-	-	3	10.34
ประเภทที่ 2	26	70.27	23	63.89	21	91.30	20	83.33	25	62.50	25	60.98	24	96	23	79.31
ประเภทที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ประเภทที่ 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3.45
ประเภทที่ 5	-	-	-	-	-	-	2	8.33	-	-	-	-	-	-	-	-
ประเภทที่ 6	-	-	-	-	2	8.70	-	-	-	-	-	-	1	4	2	6.90
รวม	37	100	36	100	23	100	24	100	40	100	41	100	25	100	29	100

- หมายเหตุ
- ประเภทที่ 1 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับผลบวกทางด้านจิตใจ
 - ประเภทที่ 2 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น
 - ประเภทที่ 3 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะรับรู้ที่ตนเองขาดทักษะในการควบคุมตนเอง
 - ประเภทที่ 4 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังให้บุคคลอื่นรับรู้ความรู้สึกของตนและคนที่ทำไม่ดีกับตนจะรู้สึกผิด
 - ประเภทที่ 5 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะต้องการแก้แค้นเพื่อนที่มาแกล้งตน
 - ประเภทที่ 6 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา

สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็น 39.02 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี ครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.14 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 23 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 จำนวน 21 ครั้ง คิดเป็น 91.30 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 6 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 8.70 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.14 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 25 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 จำนวน 24 ครั้ง คิดเป็น 96 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 6 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 4 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.14 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 24 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 จำนวน 20 ครั้ง คิดเป็น 83.33 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 5 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 8.33 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 และประเภทที่ 6 จำนวนกลุ่มละ 1 ครั้ง คิดเป็น 4.17 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.14 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 29 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 2 จำนวน 23 ครั้ง คิดเป็น 79.31 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 10.34 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 6 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 6.90 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 4 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 3.45 เปอร์เซ็นต์

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

จากตารางที่ 3.14 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กได้แก่ บิดา หรือ มารดา หรือ ครู หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 2 ที่เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะ คาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ทุกสถานการณ์

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประเภทของเหตุผลต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้สูตรคำนวณ (ตารางที่ 10 - 12 ภาคผนวก ข) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่มีบุคคลแตกต่างกัน พบว่า ในสถานการณ์ที่มีบุคคลสำคัญที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ไม่มีความแตกต่างในการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน

2.2 เหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

ตารางที่ 3.15 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเพศชาย ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	เด็กชาย								เด็กหญิง							
	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน		บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 6	16	42.12	17	43.60	34	65.38	19	37.26	16	45.71	15	44.12	18	36	25	54.35
ประเภทที่ 7	1	2.63	1	2.56	-	-	-	-	1	2.86	1	2.94	-	-	-	-
ประเภทที่ 8	13	34.21	14	35.90	9	17.31	23	45.10	9	25.71	8	23.53	15	30	14	30.44
ประเภทที่ 9	3	7.89	2	5.13	6	11.54	4	7.84	4	11.44	4	11.77	7	14	6	13.04
ประเภทที่ 10	1	2.63	1	2.56	1	1.92	5	9.80	1	2.86	1	2.94	7	14	1	2.17
ประเภทที่ 11	1	2.63	1	2.56	2	3.85	-	-	2	5.71	2	5.88	3	6	-	-
ประเภทที่ 12	3	7.89	3	7.69	-	-	-	-	2	5.71	3	8.82	-	-	-	-
รวม	38	100	39	100	52	100	51	100	35	100	34	100	50	100	46	100

หมายเหตุ

ประเภทที่ 1 เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมา

ประเภทที่ 2 เด็กไม่แสดงออก เพราะรับรู้ว่าเป็นเรื่องที่ไม่ได้ตั้งใจที่จะทำให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นหรือเรื่องนั้นไม่ใช่เรื่องใหญ่มากจนคนอื่นต้องรับรู้

ประเภทที่ 3 เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่น

ประเภทที่ 4 เด็กไม่แสดงออก เพราะคาดหวังว่าการแสดงออกของตนจะทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์

ประเภทที่ 5 เด็กไม่แสดงออก เพราะคาดหวังว่าถึงแสดงอารมณ์ออกไปแล้วก็จะไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือไม่มีการแก้ไขเหตุการณ์ให้ดีขึ้นเหมือนเดิมได้

ประเภทที่ 6 เด็กไม่แสดงออก เพราะคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

ประเภทที่ 7 เด็กไม่แสดงออก เพราะเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา

สถานการณ์ที่มี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.15 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 38 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็น 42.12 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 13 ครั้ง คิดเป็น 34.21 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 และประเภทที่ 7 จำนวนกลุ่มละ 3 ครั้ง คิดเป็น 7.89 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 2 ประเภทที่ 5 และประเภทที่ 6 จำนวนกลุ่มละ 1 ครั้ง คิดเป็น 2.63 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.15 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 35 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็น 45.71 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 9 ครั้ง คิดเป็น 25.71 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 11.44 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 6 และประเภทที่ 7 จำนวนกลุ่มละ 2 ครั้ง คิดเป็น 5.71 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 5 คือเหตุผลประเภทที่ 2 และ ประเภทที่ 5 จำนวนกลุ่มละ 1 ครั้ง คิดเป็น 2.86 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี มารดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.15 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 39 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 17 ครั้ง คิดเป็น 43.60 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 14 ครั้ง คิดเป็น 35.90 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ ประเภทที่ 7 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 7.69 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 4 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น

5.13 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 5 คือเหตุผลประเภทที่ 2 ประเภทที่ 5 และประเภทที่ 6 จำนวนกลุ่มละ 1 ครั้ง คิดเป็น 2.56 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.15 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 34 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 15 ครั้ง คิดเป็น 44.12 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 8 ครั้ง คิดเป็น 23.53 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 11.77 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 7 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 8.82 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 5 คือ เหตุผลประเภทที่ 6 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 5.88 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 6 คือเหตุผลประเภทที่ 2 และ ประเภทที่ 5 จำนวนกลุ่มละ 1 ครั้ง คิดเป็น 2.94 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี ครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.15 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 52 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 34 ครั้ง คิดเป็น 65.38 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 9 ครั้ง คิดเป็น 17.31 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็น 11.54 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 4 คือ เหตุผลประเภทที่ 6 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 3.85 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 5 คือเหตุผลประเภทที่ 5 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 1.92 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.15 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 50 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 18 ครั้ง คิดเป็น 36 เปอร์เซ็นต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2

คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 15 ครั้ง คิดเป็น 30 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 และประเภทที่ 5 จำนวนกลุ่มละ 7 ครั้ง คิดเป็น 14 เปอร์เซนต์ และลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 6 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 6 เปอร์เซนต์

สถานการณ์ที่มี เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.15 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 51 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 23 ครั้ง คิดเป็น 45.10 เปอร์เซนต์ของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 19 ครั้ง คิดเป็น 37.26 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 3 คือ ประเภทที่ 5 จำนวน 5 ครั้ง คิดเป็น 9.80 เปอร์เซนต์ และลำดับที่ 4 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 7.84 เปอร์เซนต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.15 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 46 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ เหตุผลประเภทที่ 1 จำนวน 25 ครั้ง คิดเป็น 54.35 เปอร์เซนต์ของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ เหตุผลประเภทที่ 3 จำนวน 14 ครั้ง คิดเป็น 30.44 เปอร์เซนต์ ลำดับที่ 3 คือ เหตุผลประเภทที่ 4 จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็น 13.04 เปอร์เซนต์ และลำดับที่ 4 คือเหตุผลประเภทที่ 5 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 2.17เปอร์เซนต์

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

จากตารางที่ 3.15 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กได้แก่ บิดา หรือ มารดา หรือ ครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 1 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมามากที่สุด ส่วนในสถานการณ์ที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น เด็กชายมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 3 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่นมากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ และเด็กหญิงมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลประเภทที่ 1 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมาที่สุดในกรณีการไม่แสดงออกทางอารมณ์

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประเภทของเหตุผลต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้สูตรคำนวณ (ตารางที่ 13 – 16 ภาคผนวก ข) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลประเภทต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่มีบุคคลแตกต่างกัน พบว่า ในสถานการณ์ที่มีบุคคลสำคัญที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ไม่มีความแตกต่างในการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนในแต่ละสถานการณ์

ตอนที่ 3 เสนอวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์

จากการสัมภาษณ์ถึงวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ หลังจากได้ฟังเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธแล้ว พบว่า สามารถแบ่งประเภทของวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ได้ ดังนี้

วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์

วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้า

วิธีการที่ 2 การใช้โทนเสียงหรือคำพูดเพื่อแสดงอารมณ์

วิธีการที่ 3 การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

วิธีการที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การร้องไห้

วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

วิธีการที่ 1 การแสดงพฤติกรรมอื่นที่กลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

วิธีการที่ 2 การแสดงกริยาท่าทางเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่รู้สึกอะไร

วิธีการที่ 3 การถอนตัวออกจากสถานการณ์

วิธีการที่ 4 การใช้คำพูดเพื่อกลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

เมื่อวิเคราะห์ผลที่ได้โดยการแบ่งตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อารมณ์เสียใจ

วิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์

ตารางที่ 3.16 แสดงวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

	เด็กชาย		เด็กหญิง		รวม	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
วิธีการที่ 1	46	49.46	61	49.19	107	49.31
วิธีการที่ 2	2	2.15	-	-	2	0.92
วิธีการที่ 3	-	-	-	-	-	-
วิธีการที่ 4	45	48.39	63	50.81	108	49.77
รวม	93	100	124	100	217	100

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.16 พบว่ามีเด็กชายที่รายงานว่าแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ จำนวนทั้งสิ้น 93 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 46 ครั้ง คิดเป็น 49.46 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 45 ครั้ง คิดเป็น 48.39 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือวิธีการที่ 2 มีจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 2.15 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.16 พบว่ามีเด็กหญิงที่รายงานว่าแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ จำนวนทั้งสิ้น 124 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 63 ครั้ง คิดเป็น 50.81 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 61 ครั้ง คิดเป็น 49.19 เปอร์เซ็นต์

จากตารางที่ 3.16 เมื่อนำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ในการใช้วิธีการต่างๆของเด็กชายและเด็กหญิงในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ พบว่าได้ค่า Chi-square ($df = 2$) เท่ากับ 2.730 กล่าวคือไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้วิธีการต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ ดังนั้นสรุปได้ว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ เด็กวัยเรียนมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การร้องไห้ มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์

วิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

ตารางที่ 3.17 แสดงวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

	เด็กชาย		เด็กหญิง		รวม	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
วิธีการที่ 1	-	-	-	-	-	-
วิธีการที่ 2	199	96.14	164	93.18	362	94.52
วิธีการที่ 3	-	-	-	-	-	-
วิธีการที่ 4	8	3.86	12	6.82	21	5.48
รวม	207	100	176	100	383	100

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.17 พบว่ามีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ จำนวนทั้งสิ้น 207 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 199 ครั้ง คิดเป็น 96.14 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 8 ครั้ง คิดเป็น 3.86 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.17 พบว่ามีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ จำนวนทั้งสิ้น 176 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 164 ครั้ง คิดเป็น 93.18 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 12 ครั้ง คิดเป็น 6.82 เปอร์เซ็นต์

จากตารางที่ 3.17 เมื่อนำข้อมูลที่ได้ออกไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ในการใช้วิธีการต่างๆของเด็กชายและเด็กหญิงในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ พบว่าได้ค่า Chi-square (df = 1) เท่ากับ 1.120 กล่าวคือไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้วิธีการต่างๆ ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ดังนั้นสรุปได้ว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ เด็กวัยเรียนมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 6 การแสดงกริยาท่าทางเฉยๆเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น มากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

อารมณ์โกรธ

วิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์

ตารางที่ 3.18 แสดงวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

	เด็กชาย		เด็กหญิง		รวม	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
วิธีการที่ 1	114	95	128	94.82	242	94.90
วิธีการที่ 2	1	0.83	1	0.74	2	0.78
วิธีการที่ 3	3	2.50	1	0.74	4	1.57
วิธีการที่ 4	2	1.67	5	3.70	7	2.75
รวม	120	100	135	100	255	100

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.18 พบว่ามีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ จำนวนทั้งสิ้น 120 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 114 ครั้ง คิดเป็น 95 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 2.50 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือวิธีการที่ 4 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 1.67 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 4 คือวิธีการที่ 2 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 0.83 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.18 พบว่ามีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ จำนวนทั้งสิ้น 135 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 128 ครั้ง คิดเป็น 94.82 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 5 ครั้ง คิดเป็น 3.70 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 2 และวิธีการที่ 3 มีจำนวนกลุ่มละ 1 ครั้ง คิดเป็น 0.74 เปอร์เซ็นต์

จากตารางที่ 3.18 เมื่อนำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ในการใช้วิธีการต่างๆของเด็กชายและเด็กหญิงในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ พบว่าได้ค่า Chi-square ($df = 3$) เท่ากับ 2.221 กล่าวคือ ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้วิธีการต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ ดังนั้นสรุปได้ว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เด็กวัยเรียนมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้ามากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์

วิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

ตารางที่ 3.19 แสดงวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

	เด็กชาย		เด็กหญิง		รวม	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
วิธีการที่ 1	1	0.56	-	-	1	0.29
วิธีการที่ 2	122	67.78	111	67.27	233	67.54
วิธีการที่ 3	43	23.88	34	20.61	77	22.32
วิธีการที่ 4	14	7.78	20	12.12	34	9.85
รวม	180	100	165	100	345	100

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.19 พบว่ามีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ จำนวนทั้งสิ้น 180 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 122 ครั้ง คิดเป็น 67.78 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 จำนวน 43 ครั้ง คิดเป็น 23.88 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 14 ครั้ง คิดเป็น 7.78 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 4 คือวิธีการที่ 1 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 0.56 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.19 พบว่ามีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ จำนวนทั้งสิ้น 165 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 111 ครั้ง คิดเป็น 67.27 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 จำนวน 34 ครั้ง คิดเป็น 20.61 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 20 ครั้ง คิดเป็น 12.12 เปอร์เซ็นต์

จากตารางที่ 3.19 เมื่อนำข้อมูลที่ได้ออกไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ในการใช้วิธีการต่างๆของเด็กชายและเด็กหญิงในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ พบว่าได้ค่า Chi-square (df = 3)

เท่ากับ 2.984 กล่าวคือ ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้วิธีการต่างๆ ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ดังนั้นสรุปได้ว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เด็กวัยเรียนมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 6 การแสดงกริยาท่าทางเฉยๆเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นมากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ต่างๆ มาแยกตามประเภทของบุคคลสำคัญทางสังคมที่อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ทำให้ได้ผลดังนี้

1. สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

1.1 วิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.20 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของวิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเพศชาย ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์
เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	เด็กชาย								เด็กหญิง							
	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน		บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
วิธีการที่ 1	20	52.63	17	45.95	2	40	7	53.85	22	47.83	23	46.94	6	37.50	10	76.92
วิธีการที่ 2	-	-	-	-	-	-	2	15.38	-	-	-	-	-	-	-	-
วิธีการที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
วิธีการที่ 4	18	47.37	20	54.05	3	60	4	30.77	24	52.17	26	53.06	10	62.50	3	23.08
รวม	38	100	37	100	5	100	13	100	46	100	49	100	16	100	13	100

หมายเหตุ

วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้า

วิธีการที่ 2 การใช้โทนเสียงหรือคำพูดเพื่อแสดงอารมณ์

วิธีการที่ 3 การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

วิธีการที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การร้องไห้

สถานการณ์ที่มี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.20 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 38 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 20 ครั้ง คิดเป็น 52.63 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 18 ครั้ง คิดเป็น 47.37 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.20 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 46 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 24 ครั้ง คิดเป็น 52.17 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 22 ครั้ง คิดเป็น 47.83 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี มารดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.20 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 37 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 20 ครั้ง คิดเป็น 54.05 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 17 ครั้ง คิดเป็น 45.95 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.20 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 49 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 26 ครั้ง คิดเป็น 53.06 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 23 ครั้ง คิดเป็น 46.94 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี ครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.20 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 5 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 60 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 40 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.20 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 16 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 10 ครั้ง คิดเป็น 62.50 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็น 37.50 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.20 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 13 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 7 ครั้ง คิดเป็น 53.85 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิด

อารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 30.77 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือวิธีการที่ 2 มีจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 15.38 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.20 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 13 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 10 ครั้ง คิดเป็น 76.92 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 23.08 เปอร์เซ็นต์

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

จากตารางที่ 3.20 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก ได้แก่ บิดา หรือ มารดา หรือ ครู หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ เด็กวัยเรียนมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการต่างๆดังนี้ เด็กชายมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้า มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มี บิดา หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น แต่ในสถานการณ์ที่มีมารดา หรือ ครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้นเด็กชายจะมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การร้องไห้ มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้น พบว่า เด็กหญิงจะมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การร้องไห้ มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีบิดา หรือ มารดา หรือครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น แต่ในสถานการณ์ที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ เด็กหญิงจะมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้า มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วิธีการต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้สูตรคำนวณ (ตารางที่ 17 – 19 ภาคผนวก ข) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่มีบุคคลแตกต่างกัน พบว่าเด็กวัยเรียนใช้วิธีการที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) นอกจากนี้เด็กวัยเรียนยังใช้วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้าเมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

1.2 วิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.21 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของวิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเพศชาย ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	เด็กชาย								เด็กหญิง							
	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน		บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
วิธีการที่ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
วิธีการที่ 2	36	97.30	37	97.37	67	95.71	58	93.55	27	93.10	24	92.31	56	94.92	57	91.94
วิธีการที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
วิธีการที่ 4	1	2.70	1	2.63	3	4.29	4	6.45	2	6.90	2	7.69	3	5.08	5	8.06
รวม	37	100	38	100	70	100	62	100	29	100	26	100	59	100	62	100

หมายเหตุ วิธีการที่ 1 การแสดงพฤติกรรมอื่นที่กลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

วิธีการที่ 2 การแสดงกริยาท่าทางเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่รู้สึกละไร

วิธีการที่ 3 การถอนตัวออกจากสถานการณ์

วิธีการที่ 4 การใช้คำพูดเพื่อกลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

สถานการณ์ที่มี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.21 พบว่า ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 37 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 36 ครั้ง คิดเป็น 97.30 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 2.70 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.21 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 29 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 27 ครั้ง คิดเป็น 93.10 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 6.90 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี มารดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.21 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 38 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 37 ครั้ง คิดเป็น 97.37 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 2.63 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.21 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 26 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 24 ครั้ง คิดเป็น 92.31 เปอร์เซนต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 7.69 เปอร์เซนต์

สถานการณ์ที่มี ครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.21 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 70 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 67 ครั้ง คิดเป็น 95.71 เปอร์เซนต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 4.29 เปอร์เซนต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.21 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 59 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 56 ครั้ง คิดเป็น 94.92 เปอร์เซนต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 5.08 เปอร์เซนต์

สถานการณ์ที่มี เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.21 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 62 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 58 ครั้ง คิดเป็น 93.55 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ต่อหน้าเพื่อนในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 6.45 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.21 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 62 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 57 ครั้ง คิดเป็น 91.94 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ต่อหน้าเพื่อนในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 5 ครั้ง คิดเป็น 8.06 เปอร์เซ็นต์

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

จากตารางที่ 3.21 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก ได้แก่ บิดา หรือ มารดา หรือ ครู หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ เด็กวัยเรียนทั้งชายและหญิงมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 2 การแสดงกริยาเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่รู้สึกละไร มากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในทุกสถานการณ์

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วิธีการต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้สูตรคำนวณ (ตารางที่ 20 – 22 ภาคผนวก ข) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่มีบุคคลแตกต่างกัน พบว่าเด็กวัยเรียนใช้วิธีการที่ 2 การแสดงกริยาเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นเมื่อมีครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี บิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

2.สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

2.1 วิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

ตารางที่ 3.22 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของวิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเพศชาย ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์
โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	เด็กชาย								เด็กหญิง							
	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน		บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
วิธีการที่ 1	36	97.30	35	97.22	23	100	20	83.33	39	97.50	40	97.56	24	96	25	86.21
วิธีการที่ 2	-	-	-	-	-	-	1	4.17	-	-	-	-	-	-	1	3.45
วิธีการที่ 3	-	-	-	-	-	-	3	12.50	-	-	-	-	-	-	1	3.45
วิธีการที่ 4	1	2.70	1	2.78	-	-	-	-	1	2.50	1	2.44	1	4	2	6.89
รวม	37	100	38	100	23	100	24	100	40	100	41	100	25	100	29	100

หมายเหตุ

วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้า

วิธีการที่ 2 การใช้โทนเสียงหรือคำพูดเพื่อแสดงอารมณ์

วิธีการที่ 3 การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

วิธีการที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การร้องไห้

สถานการณ์ที่มี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.22 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 37 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 36 ครั้ง คิดเป็น 97.30 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 2.70 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.22 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 40 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 39 ครั้ง คิดเป็น 97.50 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 2.50 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี มารดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.22 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 36 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 35 ครั้ง คิดเป็น 97.22 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 2.78 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.22 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 41 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 40 ครั้ง คิดเป็น 97.56 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 2.44 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี ครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.22 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 23 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากที่สุด คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 23 ครั้ง คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.22 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 25 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 24 ครั้ง คิดเป็น 96 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 4 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.22 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 24 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 20 ครั้ง คิดเป็น 83.33 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 มีจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 12.50 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือวิธีการที่ 2 มีจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 4.17 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.22 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าแสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 29 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 25 ครั้ง คิดเป็น 86.21 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็น 6.89 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 2 และวิธีการที่ 3 จำนวนกลุ่มละ 1 ครั้ง คิดเป็น 3.45 เปอร์เซ็นต์

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

จากตารางที่ 3.22 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก ได้แก่ บิดา หรือ มารดา หรือ ครู หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ เด็กวัยเรียนทั้งชายและหญิง มีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้า มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ในทุกสถานการณ์

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วิธีการต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้สูตรคำนวณ (ตารางที่ 23 – 24 ภาคผนวก ข) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการต่างๆในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่มีบุคคลแตกต่างกัน พบว่าในสถานการณ์ที่มีบุคคลสำคัญที่ต่างกัันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ไม่มีความแตกต่างในการใช้วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน

2.2 วิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

ตารางที่ 3.23 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของวิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนเพศชาย ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	เด็กชาย								เด็กหญิง							
	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน		บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
วิธีการที่ 1	-	-	-	-	1	1.92	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
วิธีการที่ 2	23	60.52	23	59.98	40	76.92	36	70.59	20	57.14	20	58.82	39	78	32	69.56
วิธีการที่ 3	11	28.95	13	33.33	8	15.39	11	21.57	11	31.43	11	32.36	5	10	7	15.22
วิธีการที่ 4	4	10.53	3	7.69	3	5.77	4	7.84	4	11.43	3	8.82	6	12	7	15.22
รวม	38	100	39	100	52	100	51	100	35	100	34	100	50	100	46	100

หมายเหตุ วิธีการที่ 1 การแสดงพฤติกรรมอื่นที่กลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

วิธีการที่ 2 การแสดงกริยาท่าทางเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่รู้สึกละอะไร

วิธีการที่ 3 การถอนตัวออกจากสถานการณ์

วิธีการที่ 4 การใช้คำพูดเพื่อกลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

สถานการณ์ที่มี บิดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.23 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 38 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 23 ครั้ง คิดเป็น 60.52 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 จำนวน 11 ครั้ง คิดเป็น 28.95 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 10.53 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.23 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 35 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 20 ครั้ง คิดเป็น 57.14 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบิดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 จำนวน 11 ครั้ง คิดเป็น 31.43 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 11.43 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี มารดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.23 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 39 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 23 ครั้ง คิดเป็น 58.98 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 จำนวน 13 ครั้ง คิดเป็น 33.33 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือวิธีการที่ 4 จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 7.69 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.23 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 34 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 20 ครั้ง คิดเป็น 58.82 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 จำนวน 11 ครั้ง คิดเป็น 32.36 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 8.82 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี ครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.23 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 52 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 40 ครั้ง คิดเป็น 76.92 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 มีจำนวน 8 ครั้ง คิดเป็น 15.39 เปอร์เซ็นต์ ลำดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 4 มีจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็น 5.77 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 4 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น 1.92 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.23 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 50 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 1 จำนวน 39 ครั้ง คิดเป็น 78 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 4 จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็น 12 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 3 จำนวน 5 ครั้ง คิดเป็น 10 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์ที่มี เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

เด็กชาย

จากตารางที่ 3.23 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กชายที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 51 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 36 ครั้ง คิดเป็น 70.59 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กชายใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ลำดับที่ 2 วิธีการที่ 3 มีจำนวน 11 ครั้ง คิดเป็น 21.57 เปอร์เซ็นต์ และลำดับที่ 3 คือวิธีการที่ 4 มีจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็น 7.84 เปอร์เซ็นต์

เด็กหญิง

จากตารางที่ 3.23 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ มีเด็กหญิงที่รายงานว่าจะไม่แสดงออกทางอารมณ์ จำนวน 46 ครั้ง ซึ่งวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากเป็นลำดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 จำนวน 32 ครั้ง คิดเป็น 69.56 เปอร์เซ็นต์ของวิธีการที่เด็กหญิงใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ และลำดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 และวิธีการที่ 4 มีจำนวนกลุ่มละ 7 ครั้ง คิดเป็น 15.22 เปอร์เซ็นต์

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

จากตารางที่ 3.23 พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก ได้แก่ บิดา หรือ มารดา หรือ ครู หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ เด็กวัยเรียนทั้งชายและหญิงมีเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการที่ 6 การแสดงกริยาเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่รู้สึกอะไร มากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในทุกสถานการณ์

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วิธีการต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ไปคำนวณค่าสถิติ Chi-square โดยใช้สูตรคำนวณ (ตารางที่ 25 - 28 ภาคผนวก ข) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการต่างๆในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่มีบุคคลแตกต่างกัน พบว่าในสถานการณ์ที่มีบุคคลที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ ไม่มีความแตกต่างในการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน เหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ และวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ โดยการอภิปรายผลนี้จะแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 อภิปรายผลเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ตามชนิดของอารมณ์ และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 อภิปรายผลเกี่ยวกับเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ แบ่งตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 อภิปรายผลเกี่ยวกับวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ แบ่งตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 1 อภิปรายผลเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์เด็กวัยเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 200 คน พบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เด็กวัยเรียนทั้งชายและหญิงมีการแสดงออกทางอารมณ์น้อยกว่าการไม่แสดงออกทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และเมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้นพบว่า ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ดังกล่าวที่มีบิดา หรือ มารดา หรือ ครู หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ เด็กวัยเรียนทั้งชายและหญิงมีการแสดงออกทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มีความแตกต่างจากการศึกษาของ Zeman & Garber (1996) ที่ศึกษาพบความแตกต่างระหว่างเพศในการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็ก แต่อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยบางงานที่ศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการแสดงออกทางอารมณ์ เช่น Fuchs & Thelen (1988) ศึกษาพบความแตกต่างระหว่างเพศในการแสดงอารมณ์เสียใจและอารมณ์เจ็บปวดทางกาย แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศใน

การแสดงอารมณ์โกรธ และ Felleman , Barden , Carlson , Rosenberg & Masters (1983 Cited in Davis , 1995) ศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้การแสดงออกทางสีหน้าเพื่อการสื่อสารอารมณ์ของเด็ก และ Shennum & Bugental (1982 Cited in Davis , 1995) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการปิดบังอารมณ์ของเด็กอายุ 6 – 12 ปี พบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการปิดบังอารมณ์ของเด็กชายและเด็กหญิง

สาเหตุที่การวิจัยครั้งนี้พบว่าเด็กวัยเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์น้อยกว่าการไม่แสดงออกทางอารมณ์และไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศในการแสดงออกทางอารมณ์ อาจมีได้หลายประการ ดังนี้

สภาพสังคมและวัฒนธรรมของไทยในเรื่องการแสดงออกทางอารมณ์ กล่าวคือ สังคมไทยเน้นการรู้จักควบคุมอารมณ์และความเกรงใจ ดังนั้นพฤติกรรมต่างๆรวมทั้งพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ของทั้งเพศชายและเพศหญิงจะได้รับการควบคุมจากสังคม โดยคนไทยมักจะหลีกเลี่ยงการแสดงออกทางอารมณ์ด้วยวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะการแสดงออกในอารมณ์ทางลบถึงแม้จะเป็นการแสดงออกเพียงเล็กน้อยก็ตาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาบรรยากาศในการติดต่อสื่อสารให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น (กฤตยา อารยะศิริ , 2523) ซึ่งค่านิยมดังกล่าวนี้ ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงจะได้รับการปลูกฝังจากบิดามารดาในการเรียนรู้ถึงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับไม่แตกต่างกัน

นอกจากค่านิยมในเรื่องดังกล่าวแล้ว วงเดือน สุวรรณศิริ (2539) ได้อธิบายเกี่ยวกับค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยที่มีการปลูกฝังให้กับบุตรหลานไว้หลายประการ ประการที่สำคัญได้แก่ การเคารพผู้ที่มีอาวุโสกว่า การมีสัมมาคารวะ และการเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา อีกทั้งยังรวมถึง ความกตัญญูต่เวทีต่อบิดามารดาและครูอาจารย์ ความสุภาพอ่อนโยน และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (กุศล สุพรรณธาดา , 2542) ซึ่งสมคิด ไชยยันนุรณ (2535 อ้างถึงใน วงเดือน สุวรรณศิริ , 2539) ได้อธิบายถึงคุณธรรมจริยธรรมที่ควรมีการปลูกฝังให้แก่เด็กทั้งชายและหญิงตั้งแต่อยู่ในวัยอนุบาลไว้ 9 ประการ ได้แก่ การประหยัด ความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย ความรักสะอาด ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูต่เวที และความอดทน ซึ่งลักษณะของความอดทนที่ สมคิด ไชยยันนุรณ ได้กำหนดไว้ได้แก่ การอดทนต่อความอดอยาก การอดทนต่อความยากลำบาก การอดทนต่อคำติเตียน ดูด่าว่ากล่าว การอดทนต่อความทุกข์ทรมานทางกาย การอดทนต่อความผิดหวัง เสียใจและการอดทนต่อความโกรธ

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเด็กไทยได้รับการปลูกฝังในเรื่องของค่านิยม และคุณธรรมจริยธรรมต่างๆของไทยตั้งแต่เด็กยังเล็ก ซึ่งสิ่งต่างๆที่เด็กได้รับการปลูกฝังนี้จะมีผลต่อความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมของเด็กรวมถึงการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กทั้งเด็กชายและเด็กหญิง ทั้งนี้เนื่องจากบิดามารดามีการปลูกฝังสิ่งต่างๆเหล่านี้ให้แก่เด็ก โดยมีได้แบ่งแยกว่าจะปลูกฝังคุณธรรมในเรื่องใดให้กับเฉพาะเด็กเพศใด ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่าสาเหตุที่การแสดงออกทางอารมณ์ของทั้งเด็กชายและ

เด็กหญิงไม่แตกต่างกันนั้นมาจากการได้รับการอบรม สั่งสอน และปลูกฝังค่านิยม คุณธรรมและ จริยธรรมในเรื่องต่างๆในรูปแบบเดียวกัน

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ เด็กวัยเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่มีบิดา หรือ มารดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์มากกว่า เมื่อมีครู หรือ เพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และในสถานการณ์ที่ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เด็กวัยเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่มีบิดา หรือ มารดา อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์มากกว่า เมื่อมีครู อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

เหตุผลที่เด็กวัยเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ น้อยกว่าในสถานการณ์ที่มีบิดา หรือ มารดา อยู่ร่วมด้วยใน สถานการณ์นั้น อาจมีสาเหตุมาจากการที่เด็กวัยเรียนต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและมีการพยายามปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน (ศรีธรรม ธนภูมิ , 2535) กล่าวคือเด็กจะพยายามหลีกเลี่ยง การกระทำที่ไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ซึ่งการศึกษาของ Gladberg & Aboud (1982 Cited in Zeman & Shipman, 1997) พบว่า เด็กที่มักแสดงออกถึงความเสียใจจะถูกมองในแง่ลบจากกลุ่มเพื่อน

สำหรับเหตุผลที่เด็กวัยเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ โกรธที่มีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ น้อยกว่าในสถานการณ์ที่มีบิดา หรือ มารดา อยู่ร่วมด้วยใน สถานการณ์นั้น อาจมีสาเหตุมาจากการควบคุมอารมณ์ของเด็กเมื่ออยู่ต่อหน้าครู ซึ่งการศึกษา ของ Underwood et al.(1992) พบว่าเด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมการแสดงออกของตนเอง เมื่ออยู่ต่อหน้าครู โดยเด็กอาจจะไม่แสดงออกทางอารมณ์หรืออาจบอกว่าตนเองเสียใจแทนที่จะบอก ว่าโกรธเมื่ออยู่ต่อหน้าครู เนื่องจากเด็กเกรงว่าจะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากครูหากตนเองแสดง อารมณ์ที่แท้จริงออกไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ แบ่งตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์เด็กวัยเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ถึงเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ หลังจากได้ฟังเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธชนิดอารมณ์ละ 3 เรื่องแล้ว พบประเภทของเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ (ดังรายละเอียด หน้า 51)

เมื่อนำประเภทของเหตุผลที่ได้นี้มาพิจารณากับประเภทของเหตุผลที่ได้จากงานวิจัยของ Zeman & Garber (1996) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับ การใช้กฎการแสดงออกในสถานการณ์ที่เกิดอารมณ์โกรธ อารมณ์เสียใจ และอารมณ์เจ็บปวดที่เกิดจากความเจ็บปวดทางกายของเด็กวัยเรียน ที่ได้แบ่งประเภทของเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่

- 1 เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับผลบวกทางด้านจิตใจ
- 2 เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น
- 3 เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะรู้ว่าตนเองขาดทักษะในการควบคุมตนเอง
- 4 เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมา
- 5 เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะรู้ว่าเรื่องที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่เรื่องที่ใหญ่มากจนคนอื่นต้องรับรู้
- 6 เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะ หลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่น
- 7 เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะ คาดหวังว่าการแสดงออกของตนจะทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์

จากการเปรียบเทียบเหตุผลในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ ที่พบในงานวิจัยของ Zeman & Garber (1996) กับเหตุผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีทั้งประเภทของเหตุผลที่เหมือนกันและประเภทของเหตุผลที่แตกต่างกัน ซึ่งเหตุผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท คือ

1. เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังให้บุคคลอื่นรับรู้ความรู้สึกของตนและคนที่ทำไม่ดีกับตน จะได้รับรู้สึกริษิต (เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 4 ของงานวิจัยนี้)
2. เด็กแสดงอารมณ์ เพราะต้องการแก้แค้นเพื่อนที่มาแกล้งตน (เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 5 ของงานวิจัยนี้)

3. เด็กไม่แสดงออก เพราะคาดว่าถึงแสดงอารมณ์ออกไปแล้วก็คงจะไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ หรือไม่มีการแก้ไขเหตุการณ์ให้ดีขึ้นเหมือนเดิมได้ (เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 5 ของงานวิจัยนี้)

4. เด็กไม่แสดงออก เพราะคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง (เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 6 ของงานวิจัยนี้)

5. เด็กตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกเนื่องจากเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา (เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 6 และเหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 7 ของงานวิจัยนี้)

ความแตกต่างในเหตุผลที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ในครั้งนี้นั้น อาจเป็นผลมาจากความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรมระหว่างสังคมไทยและสังคมอเมริกัน หรือเป็นผลมาจากการหล่อหลอมจากสภาพแวดล้อมในสังคมของเด็ก ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะคาดหวังให้บุคคลอื่นรับรู้ความรู้สึกของตนและคนที่ทำไม่ดีกับตนจะได้รู้สึกผิด (เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 4 ของงานวิจัยนี้)

ในเหตุผลประเภทนี้ มีเฉพาะเด็กหญิงเท่านั้นที่เลือกใช้ โดยจะใช้ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ 8.87 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ และในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธมีจำนวน 0.74 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกทางอารมณ์

เด็กที่เลือกใช้เหตุผลประเภทนี้มีความคาดหวังแค่เพียงต้องการให้บุคคลที่ทำให้ตนรู้สึกเสียใจ หรือรู้สึกโกรธ ได้รับรู้ว่าเด็กมีความรู้สึกเสียใจหรือมีความรู้สึกโกรธเท่านั้น โดยเด็กได้อธิบายในการตอบคำถามว่าเด็กไม่ได้คาดหวังว่า บุคคลที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกนี้ จะต้องได้รับโทษแต่อย่างใด หรือ บุคคลสำคัญของเด็กที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์ด้วยนั้นจะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กอย่างไร ซึ่งเหตุผลประเภทนี้ถ้าวิเคราะห์ตามสภาพของสังคมไทยจะพบว่า คนในสังคมไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา และมักจะปลุกฝังในเรื่องกรรมให้กับลูกหลาน ทำให้เกิดค่านิยมที่ตามมาในเรื่องของการให้อภัยไม่จองเวรใคร เนื่องจากกลัวจะเป็นบาป (ทัศนีย์ ทองสว่าง , 2537) อีกทั้งคนไทยยังมีลักษณะจิตใจที่โอบอ้อมอารีต่อคนทั่วไปและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี (ณรงค์ เสงี่ยมประชา , 2544) ซึ่งเหตุผลต่างๆเหล่านี้ อาจมีส่วนทำให้เด็กไม่ได้ต้องการให้บุคคลที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเสียใจหรือโกรธ จะต้องได้รับโทษ เนื่องจากเด็กให้อภัยกับบุคคลนั้นแล้ว แต่เด็กก็ยังคงอยากให้บุคคลนั้นรู้สึกผิดบ้างที่มีส่วนทำให้เด็กต้องเสียใจ หรือรู้สึกโกรธ เท่านั้นเอง

เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะต้องการแก้แค้นเพื่อนที่มาแกล้งตน (เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 5 ของงานวิจัยนี้)

ในเหตุผลประเภทนี้ มีเฉพาะเด็กชายเท่านั้นที่เลือกใช้ โดยจะใช้เฉพาะในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ และมีจำนวน 1.67 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกทางอารมณ์

สำหรับเหตุผลที่เด็กใช้ประเภทนี้นั้น อาจจะมีสาเหตุจากการเลียนแบบจากสื่อต่างๆที่เด็กได้รับมา เช่น โทรทัศน์ การ์ตูน หรือเกมคอมพิวเตอร์ต่างๆ ซึ่งสื่อต่างๆเหล่านี้ก็มีอิทธิพลต่อเด็กเช่นเดียวกับสภาพแวดล้อมของครอบครัวและโรงเรียน ถ้าสื่อเหล่านี้เสนอแต่สิ่งที่ไม่เหมาะสมกับเด็กและเด็กไม่อาจต้านทานต่อสิ่งยั่วยุเหล่านั้นได้ เด็กก็อาจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามมาได้ (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก , 2535) ซึ่งในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลาย โทรทัศน์นับว่าเป็นสื่อที่มีความสำคัญมากและได้กลายเป็นความจำเป็นของชีวิตในยุคปัจจุบัน ซึ่งจากการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กและนิเทศสารวงการ ได้ทำการวิจัยโดยการศึกษาเด็กอายุ 6 – 12 ปี พบว่า กิจกรรมที่เด็กชอบมากที่สุดคือ การดูโทรทัศน์ คิดเป็น 25.30% ของกิจกรรมทั้งหมดของเด็ก (นารากร ตียายน, 2536) และผลจากการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของโทรทัศน์ต่อเด็กไทย” โดย บำรุงสุข สีหอำไพ และคณะ(2518 อ้างถึงใน นารากร ตียายน, 2536) พบว่า การดูโทรทัศน์จะเป็นสิ่งที่เด็กทำมากที่สุดเมื่อมีเวลาว่าง และส่วนใหญ่จะรู้สึกติดโทรทัศน์อย่างมาก และจะไม่มีความสุขถ้าขาดโทรทัศน์ ดังนั้นเราจึงพบได้ว่าเด็กทุกวันนี้ใช้เวลาดูโทรทัศน์มากกว่าที่จะอยู่ใกล้ชิดพ่อแม่ เป็นผลให้นิสัยและพฤติกรรมของเด็กบางอย่างได้รับอิทธิพลมาจากการกระตุ้นของโทรทัศน์ (นารากร ตียายน , 2536)Lowery & Defleur (1988 อ้างถึงใน นารากร ตียายน ,2536) อธิบายถึงผลกระทบที่โทรทัศน์มีต่อเด็ก ในด้านอารมณ์ว่า เด็กโดยทั่วไปมักจะชอบรายการที่ตื่นเต้นสนุกสนาน ซึ่งรายการที่มีลักษณะดังกล่าวจะมีผลต่ออารมณ์ของเด็ก และจะมีผลมากเมื่อเด็กนั่งดูคนเดียว โดยเด็กจะรับรู้ถึงความรุนแรง ความหวาดกลัว ซึ่งเด็กอาจจะคิดว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็จะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กโดยทางอ้อม คือ เด็กจะจำและเลียนแบบตามสิ่งที่โทรทัศน์นำเสนอ

นอกจากสื่อทางโทรทัศน์แล้ว หนังสือการ์ตูนต่างๆและเกมคอมพิวเตอร์นั้น ก็มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กเช่นกัน เนื้อหาสาระในหนังสือการ์ตูนบางเรื่องนั้น เป็นสิ่งที่น่าวิตกกังวล เนื่องจากบางเล่มสอดแทรกเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น ความก้าวร้าวรุนแรง เรื่องเพศ และแทรกค่านิยมที่ผิดๆให้แก่เยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนอาจจะรับเอาค่านิยมดังกล่าวโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ได้ และเกมคอมพิวเตอร์ก็เช่นกันบางเกมเลียนแบบมาจากภาพยนตร์ต่อสู้ หรือการสู้รบทำสงคราม มีการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา มีพระเอกมีผู้ร้ายและพระเอกก็จะได้ลงมือฆ่าศัตรูด้วยมือของตนเอง และพระเอกในเกมคอมพิวเตอร์นั้นเป็นพระเอกที่ไม่ตาย เพราะถ้าหากเด็กเล่นผิดพลาดเด็กก็สามารถเริ่ม

เล่นเกมใหม่ได้เรื่อยๆ ซึ่งภายหลังจากที่เด็กได้เล่นเกมบ่อยๆ เด็กจะซึมซับสิ่งเหล่านี้เป็นความรู้สึกนึกคิด ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว มีการนิยมความรุนแรงในการแก้ปัญหากับผู้อื่น เพราะเลียนแบบมาจากการเล่นเกมที่ต้องทำร้ายผู้อื่นที่เป็นผู้ร้ายหรือฝ่ายตรงข้าม ทั้งหมดนี้จะมีผลให้เด็กมีภาพพจน์ผิดๆเกี่ยวกับพฤติกรรมที่รุนแรง เช่น สงคราม การฆ่าฟัน หรือการแก้แค้น ว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้อง เนื่องจากพระเอกมีหน้าที่ฆ่าศัตรูเพียงอย่างเดียว ซึ่งภาพพจน์นี้จะนำไปสู่พฤติกรรมของเด็กได้ (เพชรชมพู เทพพิพิธ , 2533)

นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว ความแตกต่างระหว่างเพศก็เป็นสิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการแสดงความก้าวร้าวของเด็ก ซึ่งความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้พฤติกรรมก้าวร้าวนี้พบได้ในทุกสังคม ทุกวัฒนธรรมและทุกอายุ (Mussen et al., 1990) การศึกษาของ Maccoby & Jacklin (1974 Cited in Mussen et al., 1990) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความก้าวร้าวของเด็ก พบว่าเด็กอายุตั้งแต่ 2 ปีถึง 2 ปีครึ่งจะมีความแตกต่างระหว่างเพศในการแสดงความก้าวร้าว นั่นคือเด็กชายจะแสดงความก้าวร้าวออกมาอย่างเปิดเผย (overt aggression) มากกว่าเด็กหญิง ส่วนเด็กหญิงจะแสดงความก้าวร้าวแบบทำลายความสัมพันธ์ (relational aggression) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Crick , Casas & Mosher (1997) ที่ศึกษาพบว่าเด็กชายจะมีความก้าวร้าวแบบ overt aggression มากกว่าเด็กหญิง และในทางกลับกันเด็กหญิงจะมีความก้าวร้าวแบบ relational aggression มากกว่าเด็กชาย

เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าถึงแสดงอารมณ์ออกไปแล้วก็คงจะไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือไม่มีการแก้ไขเหตุการณ์ให้ดีขึ้นเหมือนเดิมได้ (เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 5 ของงานวิจัยนี้)

ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจมีเด็กชายที่ใช้เหตุผลนี้ 7.73 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ และมีเด็กหญิงที่ใช้เหตุผลนี้ 2.84 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ ส่วนในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธมีเด็กชายที่ใช้เหตุผลนี้ 4.44 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ และมีเด็กหญิงที่ใช้เหตุผลนี้ 6.06 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์

เด็กที่เลือกใช้เหตุผลประเภทนี้ อาจจะมีสาเหตุมาจากประสบการณ์เดิมที่เด็กเคยได้รับมา ซึ่ง Campos (1994 Cited in Saarni , 2000) อธิบายว่า ความทรงจำของบุคคลที่เกี่ยวกับสถานการณ์ในรูปแบบเดียวกันที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคล กล่าวคือ บุคคลจะนำเอาประสบการณ์ที่เกี่ยวกับสถานการณ์เช่นเดียวกันนี้ที่เคยเกิดขึ้นใน

อดีตมาประมวลความคิดก่อนที่จะมีการตอบสนองทางอารมณ์ออกมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eisenberg & Fabes (1992 Cited in Saarni , 2000) ที่พบว่าเด็กที่ได้รับการตอบสนองในทางลบเมื่อตนเองแสดงอารมณ์ทางลบออกไปเรียนรู้ที่จะปิดบังอารมณ์ของตนเอง เนื่องจากเด็กเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผลที่ตนเองได้รับ ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่าเด็กที่เลือกใช้เหตุผลประเภทนี้เคยได้รับประสบการณ์ว่าถึงแม้ตนเองจะแสดงอารมณ์ออกไปก็ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือไม่สามารถแก้ไขเหตุการณ์นั้นให้ดีขึ้นได้ เช่น สมุดของเราถูกเพื่อนขโมยไปทิ้งถึงขยะแล้วถึงจะแสดงความโกรธออกไปก็คงจะเอาสมุดคืนมาไม่ได้แล้ว หรือ เพื่อนทำของเล่นเราหายไปแล้วถึงจะแสดงความเสียใจออกมาก็คงไม่ได้ของเล่นคืนมาอยู่ดี

เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง (เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 6 ของงานวิจัยนี้)

ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจมีเด็กชายที่ใช้เหตุผลนี้ 17.87 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ และมีเด็กหญิงที่ใช้เหตุผลนี้ 17.05 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ ส่วนในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธมีเด็กชายที่ใช้เหตุผลนี้ 2.22 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ และมีเด็กหญิงที่ใช้เหตุผลนี้ 4.24 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์

เมื่อพิจารณาการใช้เหตุผลประเภทนี้ในสถานการณ์ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ พบว่าเด็กจะมีความถี่ของการใช้เหตุผลประเภทนี้ในสถานการณ์ที่มีครูอยู่ร่วมด้วยมากกว่าในสถานการณ์ที่มีบุคคลอื่นอยู่ร่วมด้วย ซึ่งการที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์เพราะคาดหวังว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเมื่อมีครูอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น ถ้าวิเคราะห์ตามสภาพสังคมไทยพบว่า ครูเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่อง เคารพนับถือ และกตัญญู เด็กที่มีความเคารพและสำนึกในพระคุณของครู ก็จะมี ความสำรวมและควบคุมพฤติกรรมต่างๆ รวมถึงการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ต่อหน้าครู (กฤตยา อารยะศิริ , 2523) อีกทั้งครูยังเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็กโดยเป็นทั้งผู้ให้รางวัล ให้การเสริมแรงและการลงโทษต่อเด็ก ทำให้เด็กมีการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเองเมื่ออยู่ต่อหน้าครู (Kaplan , 1993)

เด็กตัดสินใจที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกเกิดจากความเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา (เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 6 และเหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 7 ของงานวิจัยนี้)

ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจมีเด็กชายที่ใช้เหตุผลนี้ 1.93 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ และไม่มีเด็กหญิงที่ใช้เหตุผลนี้ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ส่วนในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธนั้นมีเด็กชายที่ใช้เหตุผลนี้ 2.50 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ และจะใช้เหตุผลนี้ 3.33 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กชายใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ สำหรับเด็กหญิงนั้นมีเด็กหญิงที่ใช้เหตุผลนี้ 2.22 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ และจะใช้เหตุผลนี้ 3.03 เปอร์เซนต์ของจำนวนครั้งของเหตุผลที่เด็กหญิงใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่แสดงออกทางอารมณ์ ซึ่งสิ่งที่เด็กเชื่อมั่นและยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาที่พบในงานวิจัยนี้ได้แก่

1. เด็กเชื่อว่าเขาเป็นผู้ใหญ่กว่าตนเองถ้าตนเองแสดงอะไรออกไปหรือพูดอะไรที่ได้แย้งออกไปปากจะเท่ารูเข็ม
2. เด็กยึดถือคำสั่งสอนของบิดามารดาและครูที่ว่าไม่ควรแสดงความโกรธออกมา เนื่องจากเป็นกริยาที่ไม่ดี หรือ เป็นเพื่อนกันต้องสามัคคีกันไม่ควรโกรธกัน
3. เด็กยึดมั่นในความคิดของตนเองว่า ในเหตุการณ์นั้นตนเองไม่ใช่คนผิดจึงไม่ต้องกลัวหากจะแสดงอารมณ์โกรธออกไป

จากคำตอบที่เด็กใช้เป็นเหตุผลในประเภตินี้ นั้น ถ้าพิจารณาตามสภาพสังคมไทยแล้วพบว่าสิ่งที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาของสังคมไทย คือค่านิยมของการเคารพผู้อาวุโส ได้แก่ ลูกต้องเคารพบิดามารดา และเด็กต้องไม่เถียงผู้ใหญ่ (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ , 2541) สิ่งเหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กคือ เด็กจะทำหรือไม่ทำสิ่งใดจะยึดมั่นและเชื่อฟังจากสิ่งที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากบิดามารดาหรือครูอาจารย์ การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวจึงเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดพฤติกรรมของเด็ก อีกทั้งครอบครัวยังมีส่วนสำคัญในการสร้างพื้นฐานทั้งทางด้านพฤติกรรมและทางด้านจิตใจของเด็ก เนื่องจากเด็กจะเลียนแบบบุคคลที่ตนเองยกย่อง ชื่นชม มาเป็นส่วนหนึ่งของตน หากบิดามารดามีทัศนคติ ค่านิยม แนวคิดและคุณธรรมแบบใด จะมีส่วนทำให้เด็กมีความคิดและพฤติกรรมเช่นนั้นด้วย (ผกา สัตยธรรม , 2543)

ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลประเภทต่างๆที่เด็กวัยเรียนใช้ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ต่างๆ นั้นพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้เหตุผลในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ ซึ่งเหตุผลที่เด็กใช้ในการแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ต่างๆมีดังนี้

ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กได้แก่ บิดา หรือ มารดา หรือ ครู หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 2 ที่เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะ คาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่นมากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ และใช้เหตุผลประเภทนี้เมื่อมี และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ส่วนเหตุผลที่ใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์นั้น พบว่าในสถานการณ์ดังกล่าว เด็กวัยเรียนใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 3 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่นมากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ และใช้เหตุผลประเภทนี้เมื่อมีเพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี บิดา มารดา และ ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) นอกจากนี้เด็กวัยเรียนยังใช้ เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 6 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องของเมื่อมีครู อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

สำหรับในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 2 ที่เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เพราะ คาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ และใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 1 ที่เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์ เพราะหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมา มากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

จากข้อมูลข้างต้นทั้งในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธนั้นพบว่า ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zeman & Garber (1996) ที่พบว่า หากสถานการณ์ที่ผู้สังเกตไม่ได้เป็นผู้ทำให้เด็กเกิดอารมณ์นั้นๆ เด็กจะใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์เพื่อมุ่งหวังที่จะได้รับการช่วยเหลือต่างๆ รวมทั้งยังมุ่งหวังจะได้รับการปลอบโยนและให้กำลังใจ ส่วนเหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์มากที่สุดทั้งในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธในงานวิจัยนี้ คือการ

หลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากบุคคลอื่น เช่น การถูกหัวเราะเยาะ และการหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมานั้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saarni (1979) ที่พบว่า การหลีกเลี่ยงการถูกหัวเราะเยาะหรือความอาย จะเป็นเหตุผลที่เด็กใช้มากที่สุดในกรณีที่ไม่แสดงออกอารมณ์ทางลบที่แท้จริงของตนเอง ซึ่งเหตุผลประเภทนี้จะเรียกว่าเหตุผลที่เด็กใช้เพื่อปกป้องตนเอง (self protective) เนื่องจากเด็กมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงผลทางลบที่จะมาสู่ตนเองนั่นเอง อีกทั้งผลที่ได้นี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Saarni (1981 Cited in Gnepp & Hess , 1986) ที่พบว่า เด็กประถมศึกษาคงจะเข้าใจการใช้เหตุผลเพื่อการปกป้องตนเอง เช่น การหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะมาสู่ตนเองมากกว่าการใช้เหตุผลเพื่อปกป้องบุคคลอื่น เช่น เด็กไม่แสดงออกทางอารมณ์เนื่องจากกลัวผู้อื่นจะเป็นทุกข์ และเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 6 – 7 ปี อาจจะไม่เข้าใจแต่เฉพาะการใช้เหตุผลในการปกป้องตนเองเท่านั้น

สาเหตุที่เด็กวัยเรียนใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์เนื่องจากคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู และ เพื่อนอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้น อาจมีสาเหตุมาจากการที่เด็กไว้ใจและเชื่อใจ บิดามารดา ซึ่งบิดามารดาเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและคุ้นเคยกับเด็กมาเป็นเวลานาน รักเด็กและเด็กก็รักบิดามารดา (งามตา วณิชานนท์ , 2536) อีกทั้งบิดามารดายังเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็กตั้งแต่ยังเป็นทารก โดยบิดามารดาเป็นผู้ที่ให้อาหาร ให้การปกป้องและคุ้มครองแก่เด็ก (Calhoun & Acocella , 1990) ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าเด็กมีความไว้วางใจบิดามารดามากกว่าบุคคลอื่นๆ เด็กจึงมีการแสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบิดาหรือมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมีบุคคลอื่นอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

ส่วนสาเหตุที่เด็กวัยเรียนใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์เนื่องจากหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่นใช้ในสถานการณ์ที่มีเพื่อนอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้นมากกว่าในสถานการณ์อื่นๆ อาจมีสาเหตุมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมีความสำคัญกับเด็กวัยเรียน กล่าวคือเพื่อนจะเป็นทั้งผู้ที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ แบ่งปันซึ่งกันและกัน และเพื่อนเป็นผู้ที่เด็กเชื่อใจไว้ใจ และมีความลับมาเล่าสู่กันฟัง ซึ่งมิตรภาพระหว่างเพื่อนทำให้เด็กพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง (Rubin & Coplan , 1992) ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าเด็กวัยเรียนต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน โดยเด็กจะหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะทำให้ได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากเพื่อนซึ่ง Kaplan (1992) อธิบายว่าเด็กวัยเรียนมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการตอบสนองที่ได้รับจากกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนเพศเดียวกัน และเด็กจะพยายามทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการที่เด็กวัยเรียนในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ต่อบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก แบ่งตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์เด็กวัยเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ถึงวิธีการที่ใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ หลังจากได้ฟังเรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธชนิดอารมณ์ละ 3 เรื่องแล้ว พบประเภทของวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ 8 วิธีการ ซึ่งวิธีการเหล่านี้มีความสอดคล้องกับประเภทของวิธีการที่ได้จากงานวิจัยของ Zeman & Garber (1996) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับ การใช้กฎการแสดงออกในสถานการณ์ที่เกิดอารมณ์โกรธอารมณ์เสียใจ และอารมณ์เจ็บปวดที่เกิดจากความเจ็บปวดทางกายของเด็กวัยเรียน วิธีการดังกล่าวได้แก่

วิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์

วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้า

วิธีการที่ 2 การใช้โทนเสียงหรือคำพูดเพื่อแสดงอารมณ์

วิธีการที่ 3 การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

วิธีการที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การร้องไห้

วิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

วิธีการที่ 1 การแสดงพฤติกรรมอื่นที่กลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

วิธีการที่ 2 การแสดงกริยาท่าทางเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่รู้สึกอะไร

วิธีการที่ 3 การถอนตัวออกจากสถานการณ์

วิธีการที่ 4 การใช้คำพูดเพื่อกลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

เมื่อนำผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการต่างๆที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ต่างๆ มาวิเคราะห์ผลพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้วิธีการในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ ซึ่งวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ต่างๆมีดังนี้

ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กได้แก่ บิดา หรือ มารดา หรือ ครู หรือ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนใช้วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์วิธีที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ และใช้วิธีการนี้เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) นอกจากนี้เด็กวัยเรียนยังใช้วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์วิธีที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้าเมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ส่วนวิธีการที่ใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์นั้น พบว่าเด็กวัยเรียนใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์วิธีที่ 2 การแสดงกริยาเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นมากที่สุดในทุกสถานการณ์ และใช้วิธีการนี้เมื่อมีครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี บิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

สำหรับในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนใช้วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์วิธีที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้ามากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ทุกสถานการณ์ และใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์วิธีที่ 2 การแสดงกริยาเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นมากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ทุกสถานการณ์

จากผลการวิจัยข้างต้นเกี่ยวกับวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ต่างๆ พบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา กล่าวคือ การศึกษาของ Zeman & Shipman (1996) พบว่าเด็กจะใช้วิธีการที่ไม่ใช่ภาษา เช่น การแสดงออกทางสีหน้า เป็นการสื่อสารการแสดงอารมณ์ของตนเองมากกว่าการใช้ภาษา และเด็กจะใช้วิธีการแสดงสีหน้าท่าทางเฉยๆ มากที่สุดในการปกปิดอารมณ์ของตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่าความถี่ของวิธีการที่เด็กใช้มากที่สุดในการสื่อสารถึงอารมณ์ของตนเอง ได้แก่ การแสดงออกทางสีหน้า ลำดับรองลงมาคือ การแสดงกริยาท่าทางเฉยๆ การใช้ภาษาและคำพูด การร้องไห้ การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และการถอนตัวออกจากสถานการณ์ (Zeman & Garber , 1996)

เหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้วิธีการการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การร้องไห้ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบิดาและ มารดา มากกว่า ครู และ เพื่อนนั้น อาจมีสาเหตุมาจากการที่พฤติกรรมกรรร้องไห้เป็นการสื่อสารทางอารมณ์ที่ง่ายกว่าการใช้ภาษา (Craig & Baucum , 1999) อีกทั้งเด็กเรื้อนรู้ตั้งแต่ยังเล็กว่าบิดามารดาจะให้ความสำคัญกับการร้องไห้ของเด็ก และเด็กจะได้รับความช่วยเหลือจากบิดามารดาหลังจากการร้องไห้ (Papalia & Olds , 1995) ดังนั้น

จึงเป็นไปได้ว่าเด็กจะใช้การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในห้องเรียนที่มีบิดาและมารดาอยู่ร่วมด้วยในสถานการณื มากกว่าในสถานการณืที่มี ครู และ เพื่อน อยู่ร่วมด้วยในสถานการณื

ส่วนเหตุผลที่เด็กวัยเรียนใช้วิธีการการแสดงกริยาทำทางเฉยๆเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นมากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์นั้น อาจมีสาเหตุมาจากการที่เด็กได้รับการอบรมสั่งสอนให้หลีกเลี่ยงการแสดงออกถึงอารมณ์ทางลบ แม้ว่าจะเป็นการแสดงออกเพียงเล็กน้อยก็ตาม (กฤตยา อารยะศิริ , 2523) ซึ่ง Underwood et al. (1992) ได้อธิบายว่าการที่เด็กไม่แสดงอารมณ์ใดๆออกมาเลยนั้น เป็นรูปแบบหนึ่งของการไม่แสดงอารมณ์ทางลบที่แท้จริงของเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน เหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ และวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กวัยเรียนอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน ที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน จำนวน 200 คน โดยแบ่งเป็นเด็กชายและเด็กหญิงจำนวนเท่ากัน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. เพศของเด็ก ได้แก่ เพศชาย และ เพศหญิง
2. ชนิดของอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์เสียใจ และ อารมณ์โกรธ
3. บุคคลสำคัญทางสังคม ได้แก่ บิดา มารดา ครู เพื่อน

ตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. การแสดงออกทางอารมณ์ ได้แก่ การแสดงออก และการไม่แสดงออกทางอารมณ์
2. เหตุผลที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ แบ่งเป็น

เหตุผลที่เด็กใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์

ประเภทที่ 1 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับผลบวกทางด้านจิตใจ

ประเภทที่ 2 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น

ประเภทที่ 3 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะรู้ว่าตนเองขาดทักษะในการควบคุมตนเอง

ประเภทที่ 4 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะคาดหวังให้บุคคลอื่นรับรู้ความรู้สึกของตนและคนที่ทำไม่ดีกับตนจะได้รู้สึกผิด

ประเภทที่ 5 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะต้องการแก้แค้นเพื่อนที่มาแกล้งตน

ประเภทที่ 6 เด็กแสดงอารมณ์ เพราะเพราะเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา

เหตุผลที่เด็กใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

ประเภทที่ 1 เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมา

ประเภทที่ 2 เด็กไม่แสดงออก เพราะรับรู้ว่าเป็นไม่ได้ตั้งใจที่จะทำให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นหรือเรื่องนั้นไม่ใช่เรื่องใหญ่มากจนคนอื่นต้องรับรู้

ประเภทที่ 3 เด็กไม่แสดงออก เพราะหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากบุคคลอื่น

ประเภทที่ 4 เด็กไม่แสดงออก เพราะคาดหวังว่าการแสดงออกของตนจะทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์

ประเภทที่ 5 เด็กไม่แสดงออก เพราะคิดว่าถึงแสดงอารมณ์ออกไปแล้วก็คงจะไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือหรือไม่มีการแก้ไขเหตุการณ์ให้ดีขึ้นเหมือนเดิมได้

ประเภทที่ 6 เด็กไม่แสดงออก เพราะคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

ประเภทที่ 7 เด็กไม่แสดงออกเพราะเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา

3.วิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ ได้แก่

วิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกทางอารมณ์

วิธีการที่ 1 การแสดงออกทางสีหน้า

วิธีการที่ 2 การใช้โทนเสียงหรือคำพูดเพื่อแสดงอารมณ์

วิธีการที่ 3 การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

วิธีการที่ 4 การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น การร้องไห้

วิธีการที่เด็กใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์

วิธีการที่ 1 การแสดงพฤติกรรมอื่นที่กลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

วิธีการที่ 2 การแสดงกริยาท่าทางเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่รู้สึกอะไร

วิธีการที่ 3 การถอนตัวออกจากสถานการณ์

วิธีการที่ 4 การใช้คำพูดเพื่อกลบเกลื่อนอารมณ์ที่แท้จริง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นเด็กนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างเจาะจงจำนวน 3 โรงเรียน

2.ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากระเบียนประวัติของโรงเรียนเพื่อคัดเลือกเด็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เรื่องสั้นที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ 6 เรื่อง พร้อมภาพประกอบ
2. แบบบันทึกข้อมูลที่ใช้สัมภาษณ์เด็กวัยเรียน
3. รายการจำแนกประเภทของเหตุผลที่ใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์
4. รายการจำแนกวิธีการที่เด็กใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความตรง

ผู้วิจัยนำเรื่องสั้นพร้อมภาพประกอบเรื่องที่ผ่านมาการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ช่วยกรุณาตรวจเนื้อหาทั้งในการใช้ภาษาและเนื้อหาสถานการณ์ของเรื่องว่าเหมาะสมหรือไม่

การหาความเที่ยง

1. ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทำการทดลองใช้ในการศึกษานำร่อง (Pilot Study) กับเด็กวัยเรียนจำนวน 40 คน โดยเป็นเด็กชายและเด็กหญิงจำนวนเท่ากัน
2. ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยวิธีทดสอบซ้ำ (test - retest reliability) ได้ค่าของสถานการณ์ทั้ง 6 เรื่อง คือ 0.75 , 0.72 , 0.69 , 0.72 , 0.71 และ 0.70

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นก่อนทำการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้จัดให้มีการถ่วงดุลย์ของลำดับเรื่องในการนำเสนอ
2. ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ตามเงื่อนไขบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กที่จะอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้นๆ

ขั้นดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทำความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล และพูดคุยถึงข้อมูลส่วนตัวของเด็ก เพื่อนำข้อมูลที่ได้นี้ไปแทนลงในเนื้อเรื่องที่เล่าสำหรับเด็กแต่ละคน จากนั้นตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์ของเด็ก
2. ผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนการทำกิจกรรมกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยได้เริ่มเล่าเรื่องสั้นให้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างฟังเป็นรายบุคคล
4. หลังจากที่เด็กได้ฟังเรื่องสั้นแต่ละเรื่องจบลง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล

5. หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์จากคำถามปลายเปิดในแต่ละข้อมาระบุลงประเภท

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิดของเด็กมาระบุลงประเภทของการแสดงออกทางอารมณ์ ประเภทของเหตุผล และประเภทของวิธีการที่เด็กใช้

2. นำข้อมูลที่ได้ระบุประเภทเรียบร้อยแล้วมาวิเคราะห์เป็นเปอร์เซ็นต์ ตามประเภทของการแสดงออกทางอารมณ์ เหตุผลในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ และวิธีการที่ใช้ในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ จากนั้นเปรียบเทียบความแตกต่างของความถี่ด้วยสถิติ Chi-square

3. สรุปผลการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ประเภทของเหตุผลและวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้ในการแสดงออกและไม่แสดงออกทางอารมณ์

4. นำข้อมูลที่ได้มานำเสนอในรูปแบบของตาราง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ตามชนิดของอารมณ์และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์เด็กวัยเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 200 คน พบว่าเด็กวัยเรียนทั้งชายและหญิงมีการแสดงออกทางอารมณ์น้อยกว่าไม่แสดงออกทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ทั้งในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและอารมณ์โกรธ และไม่มี ความแตกต่างระหว่างเพศในการแสดงออกทางอารมณ์ในทุกสถานการณ์ โดยในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจเด็กวัยเรียนแสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมีครู และ เพื่อนอยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ส่วนในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ เด็กวัยเรียนแสดงออกทางอารมณ์เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

2. ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับเหตุผลของเด็กวัยเรียนในการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ต่อบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก แบ่งตามชนิดของอารมณ์ และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนเลือกให้เหตุผลการคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่น มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ และใช้เหตุผลประเภทนี้เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ส่วนเหตุผลที่ใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์นั้น เด็กวัยเรียนเลือกให้เหตุผลการหลีกเลี่ยงการได้รับปฏิสัมพันธ์ทางลบจากผู้อื่นมากที่สุดในทุกสถานการณ์ และใช้เหตุผลประเภทนี้เมื่อมีเพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี บิดา มารดา และ ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) นอกจากนี้เด็กวัยเรียนยังเลือกให้เหตุผลว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเมื่อมีครู อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมีเพื่อนอยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

สำหรับในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนเลือกให้เหตุผลการคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือหรือผลประโยชน์บางอย่างจากบุคคลอื่นมากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ และเหตุผลที่ใช้มากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ คือเพื่อหลีกเลี่ยงผลในทางลบที่จะตามมา

3. ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการที่เด็กวัยเรียนในการแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางอารมณ์ต่อบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก แบ่งตามชนิดของอารมณ์ และเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์ เด็กวัยเรียนใช้วิธีการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์ มากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ และใช้วิธีการนี้เมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู และ เพื่อน อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และเด็กวัยเรียนยังใช้วิธีการแสดงออกทางสีหน้าเมื่อมีบิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี ครู อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ส่วนวิธีการที่ใช้ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์นั้น การแสดงกิริยาเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นเป็นวิธีการที่เด็กวัยเรียนใช้มากที่สุดในทุกสถานการณ์ และใช้

วิธีการนี้เมื่อมีครู และ เพื่อน อยู่ร่วม ในสถานการณ์มากกว่าเมื่อมี บิดา และ มารดา อยู่ร่วมในสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็กอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้น เด็กวัยเรียนใช้วิธีการการแสดงออกทางสีหน้ามากที่สุดในการแสดงออกทางอารมณ์ทุกสถานการณ์ และใช้การแสดงกริยาเฉยๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นมากที่สุดในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในทุกสถานการณ์

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรายงานการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนที่ได้จากการสัมภาษณ์ กับการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤตยา อารยะศิริ. (2523). **การแสดงอารมณ์ตามการคาดคิดของนักศึกษาไทยและอเมริกันในการปะทะสัมพันธ์กับบุคคลต่างสถานภาพและกับต่างสภาพการณ์ทางสังคม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษีร์ คำชาย. (2540). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- กุศล สุนทรธาดา อุไรวรรณ คณิตสุขเกษม กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และ สุรีย์พร พันธุ์. (2541). **สถานการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก. (2535). **ภาวะวิกฤตของชีวิตเด็กไทย ปัญหาที่ยังไม่สายเกินแก้ : บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเด็กไทย**. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการ.
- งามตา วนิทนานนท์. (2536). **ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิฑามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จรรยา ทองถาวร. (2530). **จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2544). **วิถีไทย**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523). **บิฑามารดาปลูกฝังทัศนคติและนิสัยให้เด็กอย่างไร**. **วารสารคหเศรษฐศาสตร์**, 25, 34-44.
- ถวิล ธาราโกชน์ และ ศรีนัย ดำริสุข. (2543). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธ์.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2537). **สังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- นพมาศ ธีรเวคิน. (2543). **พฤติกรรมทางสังคม**. ใน จิราภา เต็งไตรรัตน์. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นารากร ตียายน. (2536). **การวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประคอง กรรณสูตร. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผกา สัตยธรรม. (2543). **สุขภาพจิตเด็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรอนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2530). **จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรอนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2541). **มนุษย์สัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เพชรชมพู เทพพิพิธ. (2533). **ความสัมพันธ์ระหว่างความชอบหนังสือการ์ตูน รายการโทรทัศน์ และเกมคอมพิวเตอร์ กับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร**.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนูญ ตนะวัฒนา. (2539). **จิตวิทยาพัฒนาชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : อีรพงษ์การพิมพ์.
- วงเดือน สุวรรณศิริ. (2539). **ภาพการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภาดา แซ่ตั้ง. (2528). **การแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันของนักเรียนมัธยมศึกษาตามการรับรู้ของตนเอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาศลักษณ์ ชิววัลลี. (2543). **การพัฒนา EQ ในเด็กอนุบาล**. **เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2535). **พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ**. กรุงเทพมหานคร : ขอนพิมพ์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2543). **จิตวิทยาเด็กพิเศษ แนวคิดสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมคิด ไชยยันบุญ. (2535). **การสอนจริยศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา แก้วเขียว. (2534). **การเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีความสามารถในการสวมบทบาทด้านการคิดแตกต่างกัน ในสถานการณ์ที่มีผู้สังเกตและไม่มีผู้สังเกต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา ชำนาญกุล. (2523). **ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าทางอารมณ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2544). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี เพชรผุด. (2541). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

- Ausubel, D. P., & Sullivan, E. (1970). *Theory and problems of child development*. New York : Greene & Staton.
- Axtell, R. E. (1998). *Gestures : The do's and taboos of body language around the world, revised and expanded ed.* New York : Wiley.
- Barrett, K., & Campos, J. (1987). Perspectives on emotional development II : A functionalist approach to emotions. In J.Osofsky (Ed.), *Handbook of infant development* 2 nd ed., pp.555-578. New York : Wiley.
- Brether, I., Fritz, J., Zahn-Waxler, C., & Ridgeway, D. (1986). Learning to talk about emotion : A functionalist perspective. *Child Development*,57,529-548.
- Briggs, J. L. (1970). *Never in anger*. Cambridge, MA : Harvard University Press.
- Brody, L. R., & Hall, J. A. (1993). Gender and emotion. In M.Lewis & J.Haviland (Eds.), *Handbook of emotions* (pp.447-460). New York : Guilford Press.
- Brodzinsky, D. M., Gromly A. V. & Ambron, S. R. (1986). *Lifespan human development*. CBS College Publishing.

- Bukatko, D. & Daehler, M. W. (1995). **Child development : A thematic approach**. 2 nd ed. New York : Houghton Mifflin.
- Calhoun, J. F., & Acocella, J. R. (1990). **Psychology of adjustment and human relationships**. 3 rd ed. New York : McGraw-Hill.
- Campos, J. (1994, Spring). **The new functionalism in emotion**. SRC D Newsletter.
- Canton, J., & Sparks, G. G. (1984). Children's fear responses to mass media : Testing some Piagetian predictions. **Journal of Communication**, 34, 90-103.
- Casey, R. J., & Fuller, L. L. (1994). Maternal regulation of children's emotions. **Journal of Nonverbal Behavior**, 18, 57-89.
- Chick, N. R., Casas, J. F., & Mosher, M. (1997). Relational and overt aggression in preschool. **Developmental Psychology**, 33, 579-588.
- Coie, J., Dodge, K., & Kupersmidt, J. (1990). Peer group behavior and social status. In S. Asher & J. Coie (Eds.), **Peer rejection in childhood** (pp. 17-59). New York : Cambridge University Press.
- Cole, L. (1948). **Psychology of adolescence**. 3 rd ed. New York : Rinehart and Company.
- Cole, P. M. (1986). Children's spontaneous control of facial expression. **Child Development**, 57, 1309-1321.
- Craig, G. J. & Baucum, D. (1999). **Human development**. 8 th ed. New Jersey : Prentice-Hall.
- Darwin, C. (1872/1965). **The expression of the emotions in man and animals**. Chicago : University of Chicago Press.
- Davis, P. J. (1999). Gender differences in autobiographical memory for childhood emotional experiences. **Journal of Personality and Social Psychology**, 76, 498-510.
- Davis, T. L. (1995). Gender differences in masking negative emotions : Ability or motivation? **Developmental Psychology**, 31, 660-667.
- Dresser, N. (1996). **Multicultural manners : New rules of etiquette for a changing society**. New York : Wiley.
- Eisenberg, N., & Fabes, R. (1992). Emotional regulation and the development of social competence. In M. S. Clark (Ed.), **Review of personality and social psychology : Emotion and social behavior** (pp. 119-150). CA : Sage.
- Ekman, P. (1980). **The face of man**. New York : Garland STPM.

- Ekman, P. (1985). **Telling lies : Clues to deceit in the marketplace, politics, and marriage.** New York : W.W. Norton.
- Ekman, P. (1993). Facial expression and emotion. **American Psychologist**, *48*, 384-392.
- Ekman, P., & Friesen, W. V. (1975). **Unmasking the face.** Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Felleman, E. S., Barden, R. C., Carlson, C. R., Rosenberg, L., & Masters, J. C. (1983). Children's and adults' recognition of spontaneous and posed emotional expressions in young children. **Developmental Psychology**, *19*, 405-413.
- Frijda, N. H. (1958). Facial expression and situational cues. **Journal of Abnormal Social Psychology**, *57*, 149-153.
- Fuchs, D., & Thelen, M. H. (1988). Children's expected interpersonal consequences of communicating their affective state and reported likelihood of expression. **Child Development**, *59*, 1314-1322.
- Glasberg, R., & Aboud, F. (1982). Keeping one's distance from sadness : Children's self-reports of emotional experience. **Developmental Psychology**, *18*, 287-293.
- Gnepp, J., & Hess, D. L. (1986). Children's understanding of verbal and facial display rules. **Developmental Psychology**, *22*, 103-108.
- Goldstein, A. P. (1983). United States : Causes , control , and alternatives to aggression. In A. P. Goldstein & M. H. Segall (Eds.), **Aggression in global perspective.** New York : Pergamon.
- Hall, J. (1987). On explaining gender differences : The case of nonverbal communication. **Review of Personality and Social Psychology**, *7*, 177-200.
- Halonen, J. S. & Santrock, J. W. (2000). **Psychology : Contexts of behavior.** New York : McGraw-Hill .
- Harkness, S., & Super, C. M. (1985). Child-environment interactions in the socialization of affect. In M. Lewis & C. Saarni (Eds.), **The socialization of emotions** (pp.21-36). New York : Plenum.
- Huffman, K., Vernoy, M., & Vernoy, J. (2000). **Psychology in action.** 5 th ed. New York : John Wiley & Sons.
- Kaplan, P. S. (1993). **The human odyssey : Live – span development.** 2 nd ed. New York : West Publishing Company.

- Keating, C. R. (1994). World without words : Messages from face and body. In W.J.Lonner & R.Malpass (Eds.), **Psychology and culture** (pp.175-182). Boston : Allyn & Barcon.
- Lazarus, R. S. (1975). The self-regulation of emotion. In L. Levi (Ed.), **Emotions-their parameters and measurements** (pp.47-51). New York : Raven Press.
- Levin, L. J. (1995). Young children's understanding of the causes of anger and sadness. **Child Development**,66,697-709.
- Lewis, M., & Saarni, C. (Eds.) (1985). **The socialization of emotions**. New York : Plenum.
- Lewis, M., Stanger, C., & Sullivan, M. (1989). Deception in three-year-olds. **Developmental Psychology**,25,439-443.
- Lowery, S. A. & Defleur, M. L. (1988) **Mileston in mass communication research effects**. 2 nd ed. New York : Longman.
- Lutz, C. (1985). Cultural patterns and individual differences in the child's emotional meaning system. In M.Lewis & C.Saarni (Eds.) , **The socialization of emotions** (pp.37-55). New York : Plenum.
- Maccoby, E. E., & Jacklin, C. N. (1974). Gender segregation in childhood. In H. Reese (Eds.), **Advances in child behavior and development**. New York : Academic Press.
- Michalson, L., & Lewis, M. (1985). What do children know about emotions and when do they know it? In M. Lewis & C. Saarni (Eds.) , **The socialization of emotions** (pp.117-140). New York : Plenum.
- Morris, D., Collett, P., Marsh, P., & O'Shaugnessy, M. (1979). **Gestures**. New York : Stein & Day.
- Moursund, J. P. (1976). **Learning and the learner**. Monterey, California : Brooks/Cole Publishing Company.
- Mussen, P. H., Conger, J. J., Kagan, J., & Huston, A. C. (1990). 7 th ed. **Child development and personality**. New York : Harper CollinsPublishers.
- Papalia, D. E. & Olde, S. W. (1995). **Human development**. 6 th ed. New York : MaGraw-Hill.
- Plutchik, R. (1980). **Emotion : A psychoevolutionary synthesis**. New York : Harper & Row.
- Reichenbach, L., & Masters, J. C. (1983). Children's use for expressive and contextual cues in judgments of emotion. **Child Development**,54,993-1004.

- Rubin, K. H. & Coplan, R. J. (1992). Peer relationships in childhood. In M. H. Bornstein and M. E. Lamb, (Eds.), **Developmental Psychology : An advanced textbook**. Hillsdale , NJ : Lawrence Erlbaum.
- Saarni, C. (1979). Children's understanding of display rules for expressive behavior. **Developmental Psychology**,15,424-429.
- Saarni, C. (1981, April). **Emotional experience and regulation of expressive behavior**. Paper presented at the meeting of the Society for Research in Child Development, Boston.
- Saarni, C. (1984). An observational study of children's attempts to monitor their expressive behavior. **Child Development**,55,1504-1513.
- Saarni, C. (1993). Socialization of emotion. In M.Lewis & J.Haviland (Eds.), **Handbook of emotions** (pp.435-446). New York : Guilford Press.
- Saarni, C. (2000). **The development of emotional competence**. New York : Guilford Press.
- Sears, R. R., Maccoby, E. E. & Levin, H. (1957). **Patterns of Child Rearing**. New York : Row Peterson and Company.
- Shantz, C. U. (1983). Social cognition. In J.H. Flavell & E.M. Markman (Eds.), **Handbook of Child Psychology** (pp.495-555). New York : John Wiley & Son.
- Shennum, W. A., & Bugental, D. B. (1982). The development of control over affective expression in nonverbal behavior. In R.S. Feldman (Ed.), **Development of nonverbal behavior in children** (pp.101 – 122). New York : Springer-Verlag.
- Sherer, K., & Wallbott, H. (1994). Evidence for the universality and cultural variation of different emotion response patterning. **Journal of Personality and Social Psychology**, 66,310-328.
- Sigelman, M. S. & Shaffer, O. (1991). **Life-span human development**. Belmont California : Wadsworth.
- Sroufe, L. A., & Rutter, M. (1984). The domain of development psychopathology. **Child Development**,55,17-29.
- Strayer, J. (1986). Children's attributions regarding the situational determinants of emotion in self and others. **Developmental Psychology**,22,649-654.
- Tanner, J. M. (1970). Physical Growth. In P. H. Massen (Ed.), **Charmichael's manual of child psychology**. 3 rd ed. New York : Wiely.

- Tomkins, S. S. (1962). **Affect, imagery, consciousness : The positive affect**. New York : Springer.
- Underwood, M., Coie, J., & Herbsman, C. R. (1992). Display rules for anger and aggression in school-age children. **Child Development**,**63**,366-380.
- Wood, S. E. & Wood, E. G. (1999). **The world of psychology**. 3 rd ed. MA : Allyn & Bacon.
- Zeman, J. & Garber, J. (1996). Display rules for anger , sadness and pain : It depends on who is watching. **Child Development**,**67**,957-973.
- Zeman, J. & Penza, S. (1997). Preschooler as functionalists : The impact of social context on emotional regulation. **Child Study Journal**,**27**,41-67.
- Zeman, J., & Shipman, K. (1996). Children's expression of negative effect : Reasons and methods. **Developmental Psychology**,**32**,842-849.
- Zeman, J., & Shipman, K. (1997). Social-contextual influences on expectancies for managing anger and sadness : the Transition from middle childhood to adolescence. **Developmental Psychology**,**33**,917-924.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา ผู้ตรวจสอบเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1.รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์
- 2.รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร
- 3.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณระพี สุทธิวรรณ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม.0355/33

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชั้น 16 อาคารวิทยกิตติ์ ถนนพญาไท
วังใหม่ กรุงเทพฯ 10330

10 มกราคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ขั้นตอนการวิจัย
2. ที่อยู่ของนิสิตที่สามารถติดต่อได้

เนื่องด้วยนางสาวปรารธนา กระแสสินธุ์ นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาจิตวิทยา พัฒนาการกำลังดำเนินการศึกษาระดับปริญญาโท เพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนต่อบุคคลสำคัญทางสังคมของตน" โดยมีรองศาสตราจารย์ ศิราภรณ์ ทับสายทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องใช้นักเรียนในระดับอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ นางสาวปรารธนา กระแสสินธุ์ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์)

คณบดีคณะจิตวิทยา

หน่วยงานบัณฑิตศึกษา

โทร.218-9925 โทรสาร.218-9923

ที่ ทม.0355/71

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชั้น 16 อาคารวิทยกิตติ์ ถนนพญาไท
วังใหม่ กรุงเทพฯ 10330

26 มกราคม 2544

เรียน ท่านผู้ปกครอง

เนื่องด้วยดิฉันนางสาวปรารธนา กระแสสินธุ์ นิสิตหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ กำลังดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนต่อบุคคลสำคัญทางสังคมของตน" โดยมีรองศาสตราจารย์ ศิวรางค์ ทับสายทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดิฉันได้รับความร่วมมือจากทางโรงเรียนราชวินิต อนุญาตให้ทำการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการวิจัยโดยนักเรียนในความปกครองของท่านเป็นหนึ่งในผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ในการนี้นักเรียนจะได้ฟังสถานการณ์สมมุติ 6 เรื่อง แบ่งเป็น 3 ครั้ง ครั้งละ 2 เรื่อง และตอบคำถามเรื่องละ 3 ข้อ โดยใช้เวลาครั้งละประมาณ 15 นาที

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้นักเรียนในความปกครองของท่านได้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นางสาวปรารธนา กระแสสินธุ์)

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นนี้เป็นความจริง

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรธมทิพย์ ศีวีวรรณบุศย์)

คณบดีคณะจิตวิทยา

กรุณากรอกข้อความส่วนนี้ให้ครบ แล้วส่งคืนที่ครูประจำชั้น

ข้าพเจ้า.....ผู้ปกครองของ ด.ญ./ด.ช.....

 อนุญาต ไม่อนุญาต

ให้นักเรียนในความปกครองของข้าพเจ้าเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

(ลงชื่อ).....

ผู้ปกครอง

ที่ ทม.0355/160

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชั้น 16 อาคารวิทยกิตติ์ ถนนพญาไท
วังใหม่ กรุงเทพฯ 10330

12 กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนางนอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ขั้นตอนการวิจัย
2. ที่อยู่ของนิสิตที่สามารถติดต่อได้

เนื่องด้วยนางสาวปรารณา กระแสสินธุ์ นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาจิตวิทยา พัฒนาการกำลังดำเนินการศึกษาระดับปริญญาโท เพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนต่อบุคคลสำคัญทางสังคมของตน" โดยมีรองศาสตราจารย์ ศิราภรณ์ ทับสายทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องใช้นักเรียนในระดับอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ นางสาวปรารณา กระแสสินธุ์ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์)

คณบดีคณะจิตวิทยา

หน่วยงานบัณฑิตศึกษา

โทร.218-9925 โทรสาร.218-9923

ที่ ทม.0355/165

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชั้น 16 อาคารวิทยกิตติ์ ถนนพญาไท
วังใหม่ กรุงเทพฯ 10330

16 กุมภาพันธ์ 2544

เรียน ท่านผู้ปกครอง

เนื่องด้วยดิฉันนางสาวปรารธนา กระแสสินธุ์ นิสิตหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ กำลังดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนต่อบุคคลสำคัญทางสังคมของตน" โดยมีรองศาสตราจารย์ ศิวรางค์ ทับสายทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดิฉันได้รับความร่วมมือจากทางโรงเรียนวัดนางนอง อนุญาตให้ทำการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการวิจัยโดยนักเรียนในความปกครองของท่านเป็นหนึ่งในผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ในการนี้นักเรียนจะได้ฟังสถานการณ์สมมุติ 6 เรื่อง แบ่งเป็น 3 ครั้ง ครั้งละ 2 เรื่อง และตอบคำถามเรื่องละ 3 ข้อ โดยใช้เวลาครั้งละประมาณ 15 นาที

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้นักเรียนในความปกครองของท่านได้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นางสาวปรารธนา กระแสสินธุ์)

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นนี้เป็นความจริง

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรธมทิพย์ ศีวีวรรณบุศย์)

คณบดีคณะจิตวิทยา

กรุณากรอกข้อความส่วนนี้ให้ครบ แล้วส่งคืนที่ครูประจำชั้น

ข้าพเจ้า.....ผู้ปกครองของ ด.ญ./ด.ช.....

 อนุญาต ไม่อนุญาต

ให้นักเรียนในความปกครองของข้าพเจ้าเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

(ลงชื่อ).....

ผู้ปกครอง

ที่ ทม.0355/190

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชั้น 16 อาคารวิทยกิตติ์ ถนนพญาไท
วังใหม่ กรุงเทพฯ 10330

26 กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนถนนอมบุตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ขั้นตอนการวิจัย
2. ที่อยู่ของนิสิตที่สามารถติดต่อได้

เนื่องด้วยนางสาวปรารณา กระแสสินธุ์ นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาจิตวิทยา พัฒนาการกำลังดำเนินการศึกษาระดับปริญญาโท เพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนต่อบุคคลสำคัญทางสังคมของตน" โดยมีรองศาสตราจารย์ ศิราภรณ์ ทับสายทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องใช้นักเรียนในระดับอายุ 7 ปี ถึง 7 ปี 11 เดือน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ นางสาวปรารณา กระแสสินธุ์ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์)

คณบดีคณะจิตวิทยา

หน่วยงานบัณฑิตศึกษา

โทร.218-9925 โทรสาร.218-9923

ที่ ทม.0355/199

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชั้น 16 อาคารวิทยกิตติ์ ถนนพญาไท
วังใหม่ กรุงเทพฯ 10330

26 กุมภาพันธ์ 2544

เรียน ท่านผู้ปกครอง

เนื่องด้วยดิฉันนางสาวปรารธนา กระแสสินธุ์ นิสิตหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ กำลังดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนต่อบุคคลสำคัญทางสังคมของตน" โดยมีรองศาสตราจารย์ ศิริวงศ์ ทับสายทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดิฉันได้รับความร่วมมือจากทางโรงเรียนถนนอมบุตร อนุญาตให้ทำการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการวิจัยโดยนักเรียนในความปกครองของท่านเป็นหนึ่งในผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ในการนี้นักเรียนจะได้ฟังสถานการณ์สมมุติ 6 เรื่อง แบ่งเป็น 3 ครั้ง ครั้งละ 2 เรื่อง และตอบคำถามเรื่องละ 3 ข้อ โดยใช้เวลาครั้งละประมาณ 15 นาที

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้นักเรียนในความปกครองของท่านได้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นางสาวปรารธนา กระแสสินธุ์)

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นนี้เป็นความจริง

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรธมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์)

คณบดีคณะจิตวิทยา

กรุณากรอกข้อความส่วนนี้ให้ครบ แล้วส่งคืนที่ครูประจำชั้น

ข้าพเจ้า.....ผู้ปกครองของ ด.ญ./ด.ช.....

 อนุญาต ไม่อนุญาต

ให้นักเรียนในความปกครองของข้าพเจ้าเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

(ลงชื่อ).....

ผู้ปกครอง

ภาคผนวก ค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสำรวจครั้งที่ 1 การสำรวจบุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก

บุคคลสำคัญทางสังคม หมายถึง บุคคลที่เด็กนึกถึงและให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆขึ้นกับเด็ก ซึ่งในงานวิจัยนี้บุคคลสำคัญทางสังคมของเด็ก ได้แก่ บิดา มารดา ครู และเพื่อน

ผลการสำรวจ	มารดา	32.50 %
	บิดา	25.00 %
	ครู	17.50 %
	เพื่อน	15.00 %
	อื่นๆ (พี่ชาย พี่สาว คุณตา คุณลุง)	10 %

การสำรวจครั้งที่ 2 การสำรวจเหตุการณ์ที่ทำให้เด็กเกิดอารมณ์เสียใจ และอารมณ์โกรธ

ผลการสำรวจ

เหตุการณ์ที่ทำให้เด็กเกิด **อารมณ์เสียใจ**

1. ถูกพ่อ/แม่ ตี	16.66 %
2. เพื่อนแย่งของไปแล้วบอกว่าเป็นของเขา	8.33 %
3. ถูกเพื่อนล้อเลียน	8.33 %
4. เพื่อนขี้มของไปแล้วทำหาย	5.55 %
5. เพื่อนไม่ให้เล่นด้วย	5.55 %
6. เพื่อนขอยืมของไปแล้วไม่คืน	5.55 %
7. ขออนุญาตไปเที่ยวแล้วไม่ได้ไป	5.55 %
8. เพื่อนไม่ให้ขอยืมของใช้	2.77 %

เหตุการณ์ที่ทำให้เด็กเกิด **อารมณ์โกรธ**

1. ถูกเพื่อนแกล้ง	40.48 %
2. ถูกเพื่อนล้อเลียน	19.05 %
3. เพื่อนแย่งของไป	11.90 %
4. เพื่อนไปฟ้องครูว่าทำผิด	2.38 %
5. เพื่อนวิ่งมาชนชนมหก	2.38 %
6. พี่แย่งเป่าเทียนเค้กวันเกิด	2.38 %
7. เพื่อนขโมยของไปซ่อน	2.38 %

การสำรวจครั้งที่3 การสำรวจเพื่อคัดเลือกสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจและ
อารมณ์โกรธมากที่สุด

สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ

เรื่อง		จำนวนครั้งที่เด็กรายงาน ว่ากระตุ้นอารมณ์เสียใจ	จำนวนครั้งที่เด็กรายงาน ว่ากระตุ้นอารมณ์อื่น ๆ	รวม
กาแฟทำเหตุ	จำนวนครั้ง	44	6	50
	%	88	12	100
ปิดเทอมของฉันท	จำนวนครั้ง	43	7	50
	%	86	14	100
ของเล่นสุดรัก	จำนวนครั้ง	43	7	50
	%	86	14	100
ขอเล่นด้วย	จำนวนครั้ง	39	11	50
	%	78	22	100

สถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ

เรื่อง		จำนวนครั้งที่เด็กรายงาน ว่ากระตุ้นอารมณ์โกรธ	จำนวนครั้งที่เด็กรายงาน ว่ากระตุ้นอารมณ์อื่น ๆ	รวม
สนามเด็กเล่น	จำนวนครั้ง	40	10	50
	%	80	20	100
ก่อกวนเจ้า ปัญหา	จำนวนครั้ง	38	12	50
	%	76	24	100
สมุดเล่มใหม่	จำนวนครั้ง	37	13	50
	%	74	26	100
เกมวันปีใหม่	จำนวนครั้ง	35	15	50
	%	70	30	100

ภาคผนวก ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

			ประเภทของเหตุผล (ครั้งที่ 1)									ประเภทของวิธีการ (ครั้งที่ 1)									
			แสดงออก	ไม่แสดงออก	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4	5	6	7	8
	แสดงออก	๒๒ ๒๒ III	III																		
	ไม่แสดงออก	III	๒๒ ๒๒ ๒๒ ๒๒																		
ประเภทของเหตุผล (ครั้งที่ 2)	1			๒๒	I				II												
	2				๒๒ II		I														
	3																				
	4				I		III														
	5																				
	6			I	II				๒๒ II	I											
	7								I	I											
	8								๒๒		I										
	9																				
ประเภทของวิธีการ (ครั้งที่ 2)	1											๒๒			I			I			
	2																				
	3																				
	4														๒๒ II			II			
	5																				
	6												II	II				๒๒ ๒๒ ๒๒ III			
	7																				
	8																				II

$$\text{ค่าความสอดคล้องของข้อมูล} = \frac{\text{จำนวนครั้งที่คำตอบของครั้งที่ 1 และ 2 ตรงกัน}}{\text{จำนวนครั้งทั้งหมด}} = \frac{90}{120} = 0.75$$

ค่าความสอดคล้องของข้อมูล ของสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ ทั้ง 6 เรื่อง

เรื่อง กาแฟทำเหตุ

$$\frac{\text{ค่าความสอดคล้องของข้อมูล} = \text{จำนวนครั้งที่คำตอบของครั้งที่ 1 และ 2 ตรงกัน}}{\text{จำนวนครั้งทั้งหมด}} = \frac{90}{120} = 0.75$$

เรื่อง ปิดเทอมของฉันทัน

$$\frac{\text{ค่าความสอดคล้องของข้อมูล} = \text{จำนวนครั้งที่คำตอบของครั้งที่ 1 และ 2 ตรงกัน}}{\text{จำนวนครั้งทั้งหมด}} = \frac{86}{120} = 0.72$$

เรื่อง ของเล่นสุดรัก

$$\frac{\text{ค่าความสอดคล้องของข้อมูล} = \text{จำนวนครั้งที่คำตอบของครั้งที่ 1 และ 2 ตรงกัน}}{\text{จำนวนครั้งทั้งหมด}} = \frac{83}{120} = 0.69$$

เรื่อง สนามเด็กเล่น

$$\frac{\text{ค่าความสอดคล้องของข้อมูล} = \text{จำนวนครั้งที่คำตอบของครั้งที่ 1 และ 2 ตรงกัน}}{\text{จำนวนครั้งทั้งหมด}} = \frac{86}{120} = 0.72$$

เรื่อง ก้อนหินเจ้าปัญหา

$$\frac{\text{ค่าความสอดคล้องของข้อมูล} = \text{จำนวนครั้งที่คำตอบของครั้งที่ 1 และ 2 ตรงกัน}}{\text{จำนวนครั้งทั้งหมด}} = \frac{85}{120} = 0.71$$

เรื่อง สมุดเล่มใหม่

$$\frac{\text{ค่าความสอดคล้องของข้อมูล} = \text{จำนวนครั้งที่คำตอบของครั้งที่ 1 และ 2 ตรงกัน}}{\text{จำนวนครั้งทั้งหมด}} = \frac{84}{120} = 0.70$$

ภาคผนวก จ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับของการเสนอเรื่องสั้นที่ได้รับการถ่ายทอดแล้ว

1	2	3	4	5	6	1. กาแฟทำเหตุ	(เสียใจ)
2	4	6	1	3	5	2. ปิดเทอมของฉัน	(เสียใจ)
3	6	2	5	1	4	3. ของเล่นสุดรัก	(เสียใจ)
4	1	5	2	6	3	4. สนามเด็กเล่น	(โกรธ)
5	3	1	6	4	2	5. ก้อนหินเจ้าปัญหา	(โกรธ)
6	5	4	3	2	1	6. สมุดเล่มใหม่	(โกรธ)

กาแฟทำเหตุ	ปิดเทอมของฉัน	ของเล่นสุดรัก	สนามเด็กเล่น	ก้อนหินเจ้าปัญหา	สมุดเล่มใหม่
ปิดเทอมของฉัน	สนามเด็กเล่น	สมุดเล่มใหม่	กาแฟทำเหตุ	ของเล่นสุดรัก	ก้อนหินเจ้าปัญหา
ของเล่นสุดรัก	สมุดเล่มใหม่	ปิดเทอมของฉัน	ก้อนหินเจ้าปัญหา	กาแฟทำเหตุ	สนามเด็กเล่น
สนามเด็กเล่น	กาแฟทำเหตุ	ก้อนหินเจ้าปัญหา	ปิดเทอมของฉัน	สมุดเล่มใหม่	ของเล่นสุดรัก
ก้อนหินเจ้าปัญหา	ของเล่นสุดรัก	กาแฟทำเหตุ	สมุดเล่มใหม่	สนามเด็กเล่น	ปิดเทอมของฉัน
สมุดเล่มใหม่	ก้อนหินเจ้าปัญหา	สนามเด็กเล่น	ของเล่นสุดรัก	ปิดเทอมของฉัน	กาแฟทำเหตุ

เรื่องสั้นสำรวจ ขอลเล่นด้วย (เสียใจ)

เกมวันปีใหม่ (โกรธ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างเรื่องสั้นที่ใช้ในการวิจัย

เรื่อง สนามเด็กเล่น

วันนี้ขณะที่**บอม**กำลังเล่นอยู่กับเพื่อนๆที่สนามของโรงเรียน โอบซึ่งเป็นเด็กนักเรียนที่ชอบแกล้งเพื่อนได้เดินเข้ามาหา**บอม** แล้วบอกให้**บอม**ออกไปจากสนามตรงนี้ เนื่องจากโอบและเพื่อนกำลังจะเข้ามาเล่น แต่**บอม**บอกกับโอบว่า “เรามีก่อน เราก็ควรจะได้เล่นก่อน นายมาทีหลัง นายก็ไปเล่นที่อื่นสิ มีที่ว่างอีกตั้งเยอะ” แต่โอบไม่ยอมไปจะเล่นตรงนี้ให้ได้ พร้อมทั้งเดินเข้ามาผลัก**บอม**ล้มลงกับพื้น **บอม**เจ็บแต่ก็ลุกขึ้นมาบอกกับโอบว่า “นายมาผลักเราทำไม เราไม่ได้ทำอะไรนายสักหน่อย” แต่โอบกลับทำสีหน้าเยาะเย้ยแล้วบอกว่า “ก็เราจะเล่นตรงนี้ นายไม่ออกไปนายก็โดนอย่างนี้ล่ะ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบ เรื่อง สนามเด็กเล่น

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบ เรื่อง สนามเด็กเล่น (เด็กหญิง)

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

สถาบันวิทยุ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สูตรคำนวณค่า Chi – square เพื่อทดสอบความแตกต่างของความถี่ มีดังนี้

$$\chi^2 = \frac{\sum [(O - E)]^2}{E}$$

O = ค่าความถี่ที่ได้จากการสังเกต

E = ค่าความถี่ที่คาดหวัง

df = (c-1)(r-1)

โดย c = จำนวน column

r = จำนวน row

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลของเด็กวัยเรียนในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	25	29.76	28	32.56	3	14.29	14	53.85
ประเภทที่ 2	58	69.05	56	65.12	11	52.38	10	38.46
ประเภทที่ 3	-	-	1	1.16	-	-	-	-
ประเภทที่ 4	1	1.19	1	1.16	7	33.33	2	7.69
ประเภทที่ 5	-	-	-	-	-	-	-	-
ประเภทที่ 6	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	84	100	86	100	21	100	26	100

จากตารางที่ 1 เมื่อนำเหตุผลแต่ละประเภทมาคำนวณค่า Chi-square เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ โดยสามารถวิเคราะห์ผลดังกล่าวได้เฉพาะในเหตุผลประเภทที่ 1 และ 2 ส่วนเหตุผลอื่นๆ ไม่สามารถคำนวณได้ เนื่องจากมีค่าความถี่เฉลี่ยในแต่ละสถานการณ์ต่ำกว่า 5

ตารางที่ 2 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 1 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.170
บิดา - ครู	(E<5)
บิดา - เพื่อน	3.103
มารดา - ครู	(E<5)
มารดา - เพื่อน	4.667
ครู - เพื่อน	(E<5)

ตารางที่ 3 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 2 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.035
บิดา - ครู	32.014*
บิดา - เพื่อน	33.882*
มารดา - ครู	30.224*
มารดา - เพื่อน	32.060*
ครู - เพื่อน	0.048

* p<0.001

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลของเด็กวัยเรียนในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	14	21.21	13	20.31	7	5.43	10	8.06
ประเภทที่ 2	1	1.52	1	1.56	6	4.65	3	2.42
ประเภทที่ 3	31	46.97	29	45.32	46	35.66	91	73.39
ประเภทที่ 4	9	13.63	8	12.50	12	9.30	10	8.06
ประเภทที่ 5	9	13.63	9	14.06	2	1.55	1	0.81
ประเภทที่ 6	1	1.52	1	1.56	56	43.41	9	7.26
ประเภทที่ 7	1	1.52	3	4.69	-	-	-	-
รวม	66	100	64	100	129	100	124	100

จากตารางที่ 4 เมื่อนำเหตุผลแต่ละประเภทมาคำนวณค่า Chi-square เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ โดยสามารถวิเคราะห์ผลดังกล่าวได้เฉพาะในเหตุผลประเภทที่ 1 3 4 5 และ 6 ส่วนเหตุผลอื่นๆ ไม่สามารถคำนวณได้เนื่องจากมีค่าความถี่เฉลี่ยในแต่ละสถานการณ์ต่ำกว่า 5

ตารางที่ 5 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 1 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.037
บิดา - ครู	2.333
บิดา - เพื่อน	0.667
มารดา - ครู	1.800
มารดา - เพื่อน	0.391
ครู - เพื่อน	0.529

ตารางที่ 6 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 3 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.067
บิดา - ครู	2.922
บิดา - เพื่อน	29.508*
มารดา - ครู	3.853
มารดา - เพื่อน	32.033*
ครู - เพื่อน	14.781*

* p<0.001

ตารางที่ 7 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 4 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.059
บิดา - ครู	0.429
บิดา - เพื่อน	0.053
มารดา - ครู	0.800
มารดา - เพื่อน	0.222
ครู - เพื่อน	0.182

ตารางที่ 8 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 5 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.000
บิดา - ครู	(E<5)
บิดา - เพื่อน	(E<5)
มารดา - ครู	(E<5)
มารดา - เพื่อน	(E<5)
ครู - เพื่อน	(E<5)

ตารางที่ 9 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 6 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	(E<5)
บิดา - ครู	(E<5)
บิดา - เพื่อน	(E<5)
มารดา - ครู	(E<5)
มารดา - เพื่อน	(E<5)
ครู - เพื่อน	33.985*

* p<0.001

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลของเด็กวัยเรียน ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	26	33.77	29	37.66	-	-	4	8
ประเภทที่ 2	51	66.23	48	62.34	45	100	43	86
ประเภทที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-
ประเภทที่ 4	-	-	-	-	-	-	1	2
ประเภทที่ 5	-	-	-	-	-	-	2	4
ประเภทที่ 6	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	77	100	77	100	45	100	50	100

จากตารางที่ 10 เมื่อนำเหตุผลแต่ละประเภทมาคำนวณค่า Chi-square เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ โดยสามารถวิเคราะห์ผลดังกล่าวได้เฉพาะในเหตุผลประเภทที่ 1 และ 2 ส่วนเหตุผลอื่นๆ ไม่สามารถคำนวณได้ เนื่องจากมีค่าความถี่เฉลี่ยในแต่ละสถานการณ์ต่ำกว่า 5

ตารางที่ 11 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 1 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.164
บิดา - ครู	(E < 5)
บิดา - เพื่อน	(E < 5)
มารดา - ครู	(E < 5)
มารดา - เพื่อน	(E < 5)
ครู - เพื่อน	(E < 5)

ตารางที่ 12 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการแสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 2 ในสถานการณืที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณื

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.091
บิดา - ครู	0.375
บิดา - เพื่อน	0.680
มารดา - ครู	0.097
มารดา - เพื่อน	0.275
ครู - เพื่อน	0.045

ตารางที่ 13 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้เหตุผลของเด็กวัยเรียนในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณืที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณื

	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	32	43.83	32	43.84	52	49.52	44	44
ประเภทที่ 2	2	2.74	2	2.74	-	-	-	-
ประเภทที่ 3	22	30.14	22	30.14	24	22.86	37	37
ประเภทที่ 4	7	9.59	6	8.22	13	12.38	10	10
ประเภทที่ 5	2	2.74	2	2.74	8	7.62	6	6
ประเภทที่ 6	3	4.11	3	4.10	5	4.76	-	-
ประเภทที่ 7	5	6.85	6	8.22	3	2.86	3	3
รวม	73	100	73	100	105	100	100	100

จากตารางที่ 13 เมื่อนำเหตุผลแต่ละประเภทมาคำนวณค่า Chi-square เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณืที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณื โดยสามารถวิเคราะห์ผลดังกล่าวได้เฉพาะในเหตุผลประเภทที่ 1 3 และ 4 ส่วนเหตุผลอื่นๆ ไม่สามารถคำนวณได้เนื่องจากมีค่าความถี่เฉลี่ยในแต่ละสถานการณืต่ำกว่า 5

ตารางที่ 14 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 1 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.000
บิดา - ครู	4.762
บิดา - เพื่อน	1.895
มารดา - ครู	4.762
มารดา - เพื่อน	7.895
ครู - เพื่อน	0.667

ตารางที่ 15 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 3 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.000
บิดา - ครู	0.087
บิดา - เพื่อน	3.814
มารดา - ครู	0.087
มารดา - เพื่อน	3.814
ครู - เพื่อน	2.770

ตารางที่ 16 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้เหตุผลในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ประเภทที่ 4 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.077
บิดา - ครู	1.800
บิดา - เพื่อน	0.529
มารดา - ครู	2.579
มารดา - เพื่อน	1.000
ครู - เพื่อน	0.391

ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการของเด็กวัยเรียน ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	42	50	40	46.51	8	38.10	17	65.39
ประเภทที่ 2	-	-	-	-	-	-	2	7.69
ประเภทที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-
ประเภทที่ 4	42	50	46	53.49	13	61.90	7	26.92
รวม	84	100	86	100	21	100	26	100

จากตารางที่ 17 เมื่อนำวิธีการแต่ละประเภทมาคำนวณค่า Chi-square เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ โดยสามารถวิเคราะห์ผลดังกล่าวได้เฉพาะในวิธีการที่ 1 และ 4 ส่วนวิธีการอื่นๆ ไม่สามารถคำนวณได้เนื่องจากมีค่าความถี่เฉลี่ยในแต่ละสถานการณ์ต่ำกว่า 5

ตารางที่ 18 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์วิธีการที่ 1 ในสถานการณืที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณื

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.049
บิดา - ครู	23.120*
บิดา - เพื่อน	10.593
มารดา - ครู	21.333*
มารดา - เพื่อน	9.281
ครู - เพื่อน	3.240

* p<0.001

ตารางที่ 19 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์วิธีการที่ 4 ในสถานการณืที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณื

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.1818
บิดา - ครู	15.290*
บิดา - เพื่อน	25.000*
มารดา - ครู	18.458*
มารดา - เพื่อน	28.698*
ครู - เพื่อน	1.800

* p<0.001

ตารางที่ 20 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการของเด็กวัยเรียน ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	-	-	-	-	-	-	-	-
ประเภทที่ 2	63	95.45	61	95.31	123	95.35	115	92.74
ประเภทที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-
ประเภทที่ 4	3	4.55	3	4.69	6	4.65	9	7.26
รวม	66	100	64	100	129	100	124	100

จากตารางที่ 20 เมื่อนำวิธีการแต่ละประเภทมาคำนวณค่า Chi-square เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ โดยสามารถวิเคราะห์ผลดังกล่าวได้เฉพาะในวิธีการที่ 2 และ 4 ส่วนวิธีการอื่นๆ ไม่สามารถคำนวณได้เนื่องจากมีค่าความถี่เฉลี่ยในแต่ละสถานการณ์ต่ำกว่า 5

ตารางที่ 21 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์วิธีการที่ 2 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียใจที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.032
บิดา - ครู	19.355*
บิดา - เพื่อน	15.191*
มารดา - ครู	20.891*
มารดา - เพื่อน	16.568*
ครู - เพื่อน	0.269

* p<0.001

ตารางที่ 22 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์วิธีการที่ 4 ในสถานการณืที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์เสียที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณื

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	(E<5)
บิดา - ครู	(E<5)
บิดา - เพื่อน	(E<5)
มารดา - ครู	(E<5)
มารดา - เพื่อน	(E<5)
ครู - เพื่อน	0.600

ตารางที่ 23 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการของเด็กวัยเรียน ในการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณืที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณื

	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	75	97.40	75	97.40	47	97.92	45	84.91
ประเภทที่ 2	-	-	-	-	-	-	2	3.77
ประเภทที่ 3	-	-	-	-	-	-	4	7.55
ประเภทที่ 4	2	2.60	2	2.60	1	2.08	2	3.77
รวม	77	100	77	100	48	100	53	100

จากตารางที่ 23 เมื่อนำวิธีการแต่ละประเภทมาคำนวณค่า Chi-square เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการแสดงออกทางอารมณ์ ในสถานการณืที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณื โดยสามารถวิเคราะห์ผลดังกล่าวได้เฉพาะในวิธีการที่ 1 ส่วนวิธีการอื่นๆ ไม่สามารถคำนวณได้เนื่องจากมีค่าความถี่เฉลี่ยในแต่ละสถานการณืต่ำกว่า 5

ตารางที่ 24 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์วิธีการที่ 1 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.000
บิดา - ครู	6.426
บิดา - เพื่อน	7.500
มารดา - ครู	6.426
มารดา - เพื่อน	7.500
ครู - เพื่อน	0.043

ตารางที่ 25 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ของการใช้วิธีการของเด็กวัยเรียน ในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	บิดา		มารดา		ครู		เพื่อน	
	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%	ครั้ง	%
ประเภทที่ 1	-	-	-	-	1	0.98	-	-
ประเภทที่ 2	43	58.90	43	58.90	79	77.45	68	70.10
ประเภทที่ 3	22	30.14	24	32.88	13	12.75	18	18.56
ประเภทที่ 4	8	10.96	6	8.22	9	8.82	11	11.34
รวม	73	100	73	100	102	100	97	100

จากตารางที่ 25 เมื่อนำวิธีการแต่ละประเภทมาคำนวณค่า Chi-square เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธ ที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์ โดยสามารถวิเคราะห์ผลดังกล่าวได้เฉพาะในวิธีการที่ 2 3 และ 4 ส่วนวิธีการอื่นๆ ไม่สามารถคำนวณได้เนื่องจากมีค่าความถี่เฉลี่ยในแต่ละสถานการณ์ต่ำกว่า 5

ตารางที่ 26 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์วิธีการที่ 2 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.000
บิดา - ครู	10.623
บิดา - เพื่อน	5.631
มารดา - ครู	10.623
มารดา - เพื่อน	5.631
ครู - เพื่อน	0.823

ตารางที่ 27 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์วิธีการที่ 3 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.087
บิดา - ครู	2.314
บิดา - เพื่อน	0.400
มารดา - ครู	3.270
มารดา - เพื่อน	0.857
ครู - เพื่อน	0.806

ตารางที่ 28 แสดงค่า Chi-square เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถี่ของการใช้วิธีการในการไม่แสดงออกทางอารมณ์วิธีการที่ 4 ในสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์โกรธที่มีบุคคลสำคัญทางสังคมที่แตกต่างกันอยู่ร่วมด้วยในสถานการณ์

	χ^2 (df = 1)
บิดา - มารดา	0.286
บิดา - ครู	0.059
บิดา - เพื่อน	0.473
มารดา - ครู	0.600
มารดา - เพื่อน	1.471
ครู - เพื่อน	0.200

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปรารถนา กระแสสินธุ์ เกิดเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2519 สำเร็จ การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีวิทยา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จาก คณะครุศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาที่ สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย